

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

AFAD QURBANOV

*Azərbaycanlı
şəxs adları
ensiklopediyası*

Afad Qurbanov

(1929–2009)

*Beynəlxalq və milli akademiyaların akademiki,
Azərbaycanın görkəmli dilçi alimi, türkoloq və
ictimai xadim, müasir Azərbaycan Əlifbasının müəllifi və
Azərbaycan Onomastika Elmi Məktəbinin banisi*

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

AFAD QURBANOV

*Azərbaycanlı
şəxs adları
ensiklopediyası*

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Prezidentinin
121 sayılı 07 mart 2019-cu il tarixli sərəncamı ilə çap olunur.

Afad Qurbanovun "Seçilmiş əsərləri" toplusunun
hazırlanması üzrə məsul şəxslər:

Akademik İsa Həbibbəyli
Akademik Kamal Abdullayev
Akademik Nizami Cəfərov
Akademik Möhsün Nağısoylu
Akademik Yaqub Mahmudov

Afad Qurbanov. Azərbaycanlı şəxs adları ensiklopediyası.

Bakı, 2019. 256 səh.

Ad mədəniyyətinin indiki şəraitdə inkişafına xüsusi ehtiyac duyulur. Bu məqsədlə əsərdə adın cəmiyyətdə rolu, Azərbaycan adlarının yaranması və onların təkmilləşməsinə dair məsələlər aydınlaşdırılır. Kömək məqsədilə körpələrə ad seçmək və ad qoymaq yolları haqqında məsləhətlər verilir. Kitabda oğlan və qız adlarının geniş lüğəti göstərilir ki, bu da ad seçməkdə valideynlərə praktik yardım edə biləcəkdir.

Əsərdən yalnız onomoloqlar deyil, antroponimiya problemləri ilə maraqlanan hər bir insan faydalana bilər.

ISBN 9 789952 835892

© Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, 2019

www.afadqurbanov.az

GİRİŞ

Adını mən verirəm, yaşını Allah!

Müasir cəmiyyətin ümummədəni problemlərinin zəruri hissələrindən birini xüsusi ad mədəniyyəti məsələsi təşkil edir. Buna görə də xüsusi ad mədəniyyəti daima diqqət mərkəzində olmuş və indi də bütün ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda da diqqəti özünə cəlb etməkdədir. Bu mövzunun ümumən dil, xüsusilə nitq mədəniyyəti baxımından əhəmiyyəti olduqca böyükdür.

Oxuculara təqdim olunan **“Azərbaycanlı şəxs adları ensiklopediyası”** kitabı müəyyən ictimai ehtiyac və tələblər arasında meydana çıxmış və şəxs adları probleminə həsr olunmuşdur. Burada adın cəmiyyətdə, insan həyatında rolu və əhəmiyyətindən bəhs edilir, azərbaycanlı adlarının yaranma yolları, tərkibi, quruluşu, işlənməsi və onun digər xüsusiyyətləri aydınlaşdırılır.

“Azərbaycanlı şəxs adları ensiklopediyası” kitabında körpələrə uğurlu ad seçmək üçün şəxs adlarının lüğəti verilir. Lüğətin birinci bölməsində oğlan-kişi adlarının, ikinci bölməsində isə qız-qadın adlarının siyahısı göstərilir.

Bu əsərdə lüğətlərin həm **ensiklopedik**, həm də **lingvistik** növlərinin prinsiplərindən istifadə edilmişdir.

Kitabın əsas məqsədi, onun başlıca qayəsi Azərbaycan dilində işlənməkdə olan şəxs adlarını nümayiş etdirmək, gənc ailələrin körpələrə ad seçmələrinə köməklik göstərmək, hər bir adın düzgün yazılışına və doğru tələffüz edilməsinə istiqamət verməkdən ibarətdir.

Əminəm ki, bu kitab gənc ailələrin adseçmə tələbini ödəyib, onlara unudulmaz sevinc gətirəcəkdir.

ŞƏXS ADLARI NƏZƏRİYYƏSİNƏ DAİR MÜLAHİZƏLƏR

Müasir dövrdə diqqəti çəkən ən zəruri problemlər cərgəsində şəxs adlarına dair nəzəri müddəaların işlənilməsi xüsusi diqqət tələb edir. Bu sahədə aydınlaşdırılmalı məsələlər az deyildir.

I FƏSİL

ŞƏXS ADLARI ANLAYIŞI

Dünyada hər cür real və mücərrəd anlayışların adı mövcuddur. Buna görə də adlar dünyası son dərəcə tərkib və səciyyəvi xüsusiyyətlərə malikdir.

Ümumadlar dünyası daxilində şəxs adları sistemi digər qruplar sırasında zəruri mövqe tutur.

1.01. AD VƏ İNSAN

Mövcud dillərin hər birinin lüğət tərkibini iki qrup söz – ümumi və xüsusi sözlər təşkil edir, konkret və mücərrəd anlayışlar, hal və hərəkət, əlamət və keyfiyyət ümumi sözlərlə adlandırılır. Ümumi sözlər xüsusiləşdirilərək rəsmiləşdirildikdə xüsusi adlara çevrilir. Dildəki xüsusi adlar məzmununa görə çox müxtəlifdir. Məsələn, yer adları (*Gəncə, Sumqayıt*), su obyektlərinin adları (*Xəzər, Kür, Araz*), səma cisimlərinin adları (*Ülkər, Zöhrə*) və s. Xüsusi adlardan biri də şəxs adlarıdır. Şəxs adı anlayışı

ilə bağlı dilimizdə bir sıra ümumi ifadələr işlənir: “adam adı”, “insan adı”, “oğlan adı”, “kişi adı”, “qız adı”, “qadın adı”, “uşaq adı”... Yalnız müəyyən ümumi leksik vahid antroponimik tələb əsasında xüsusişdildə konkret **şəxs adı** meydana gəlir. Məsələn, *bahar* və *gözəl* sözlərinə nəzər yetirək. Dilimizdə bahar sözü ilin bir fəslini – qışdan sonra gələn fəslə bildirir, xüsusişdildə isə qadın adını ifadə edir. Beləcə də gözəl sözü, ümumən, əlamət anlayışı bildirir, lakin xüsusişdildə qadın adının göstəricisi kimi çıxış edir.

Formalaşan hər bir şəxs adı, başqa ümumi sözlər kimi, dilin mövcud qanunlarına tabe olur və bunlara uyğun şəkildə işlədilir.

1.02. AD İNSANI FƏRQLƏNDİRƏN ƏLAMƏTDİR

Bütün xalqlarda şəxs adlarının vəzifəsi cəmiyyət üzvlərini bir-birindən fərqləndirməkdir. Ad vasitəsilə insanların birini digərindən seçmək olur. Ona görə də dünyada adsız heç bir şəxs və heç bir cəmiyyət yoxdur. Adlar olmadan cəmiyyətin formalaşması və yaşaması da qeyri-mümkündür. Deməli, ad insan üçün ən zəruridir, onsuz heç cür ötürmək olmaz.

Ad insana körpəlik çağında bir dəfə verilir. Yazı ənənəsinə malik olan xalqlarda sənədləşdirilən hər bir ad o kəsin şəxsi adı hesab olunur.

Dünya xalqları tarixində ad anlayışı ilə bağlı müxtəlif mülahizə və ənənələr meydana gəlmişdir. Bir sıra xalqlar şəxs adlarına böyük əhəmiyyət verərək onu insanın ruhu adlandırmışlar. Adı gec verilən körpələrə ruhu olmayan varlıq kimi baxılmış və adın vaxtında verilməsini çox vacib vəzifə hesab etmişlər.

Bəzi xalqlara görə, hər bir insan bir-biri ilə möhkəm vəhdət təşkil edən üç komponentdən ibarətdir:

bədən	}	İNSAN
ruh		
ad		

İnsan üçün adın mühüm əlamət hesab olunması nəticəsində müxtəlif xalqlarda, o cümlədən türk xalqlarında cürbəcür məzmunlu adlardan istifadə olunur. Uşağa *Qəhrəman*, *Mübariz*, *Cəsarat*, *Qorxmaz* və sair kimi adlar verilir. Azərbaycanlılar arasında uşağın ağıllı, bilikli olması üçün *Aqil*, *Alim*, *Vaqif*; möhkəm, sağlam və gümrah olması üçün *Polad*, *Dəmir*, *Daşdəmir* kimi adlardan istifadə edilir. Bunlardan *Dəmir // Temir* adının türk xalqlarının, demək olar ki, hamısında işləndiyinə təsadüf olunur. Adın rolunu cəmiyyətdə çox yüksək qiymətləndirənlər belə hesab etmişlər ki, ad insanı inkişaf etdirir. Burada müəyyən dərəcədə həqiqət vardır. Belə ki, xoşagələnlər ad insanın həyatın-

da müəyyən mənəvi dayaq rolunu oynayır. Xoşagəlməz, bayağı, təsadüfi ad isə onu daşıyan şəxsin ümumi inkişafına az da olsa, öz mənəvi təsirini göstərir. Ad insanı ruhlandırmalı, cəsarətləndirməlidir.

Şəxs adının insan taleyindəki rolu və əhəmiyyətini son dərəcə yüksək tutan, onu, bir növ, ilahiləşdirən xalqlar da olmuşdur. Onlar, əsasən, adı qorumaq məqsədi ilə uşağa *iki ad* verilməsini zəruri hesab etmişlər. Türkmənlərdə bu ənənəyə uyğun olaraq uşağa iki ad – *doğru* (cin) və *yalançı* ad verilmişdir. Bunlardan ikinci ad birincini – doğru adı qorumağa, mühafizə etməyə xidmət göstərmişdir. Buna görə də birinci ad gizli saxlanmış, ondan çox nadir hallarda, özü də az-az istifadə edilmişdir, lakin ikinci – yalançı ad isə gündəlik işlənmişdir. Bəzi xalqlar ad vasitəsilə şərqüvvələri aldatmağa çalışmışlar. Bu məqsədlə uşağa “*İlənmiş*”, “*Yaramaz*”, “*İtquyruğu*”, “*İtyəməz*” kimi pis ad verib onu ölümdən xilas etməyə səy göstərmişlər. Belə adlar türk xalqlarında çoxdur. Bir sıra xalqlar Əzrayılı çaşdırmaq üçün uşaq xəstələnəndə adını da dəyişmişlər. Bütün bunların hamısı ada son dərəcə yüksək qiymət verməyin, onun insan üçün əvəzsiz əlamət hesab edilməsinin nəticəsidir. Həqiqətən, ad insan üçün çox zəruridir. Lakin adın yuxarıda göstərilədiyi kimi qiymətləndirilməsi, əslində, səhv mövqedir.

İnsanın adı ömürlükdür. Hər bir ad aid olduğu şəxsi ömür boyu müşayiət edir. Ad insan dünyasını

dəyişdikdə onu yaşadır. Məlum olduğu kimi, Nizami Gəncəvi XII əsrdə yaşayıb-yaratmış, öz yaradıcılığı ilə dünyada böyük ad qazanmışdır. Bu ad onu daima yaşadır. İndi Nizami Gəncəvinin adı vasitəsilə mütəfəkkir bir şairi təsəvvürdə canlandırırıq, ondan öyrənir və ona münasibət bildiririk.

İnsanın müxtəlif elm və əmək sahələrində ad qazanması olduqca vacibdir. Çünki *ad çıxarmaq* insanı tarixdə ölməzləşdirir, birdəfəlik əbədiləşdirir. Dili-mizdə bu məqsədə çağıran onlarca təsirli ifadə meydana gəlmişdir:

adı dillərə düşmək,
ad çıxarmaq,
ad almaq,
adı bəlli olmaq,
ad-san çıxarmaq,
adı dillərdə gəzmək,
adı dillərdə dastan olmaq və s.

Cəmiyyətin təcrübəsi göstərir ki, adi ad sahibi dünyasını dəyişdikdə ailədə, nəsilə, qohum-əqrəbə, dost-tanış yaddaşlarında qalır. Lakin öz fəaliyyəti ilə məşhurlaşan şəxslərin adları isə geniş dairədə cəmiyyət arasında daimi olaraq yaşayır.

Hər bir kəsə ad, əsasən, ata-analar tərəfindən verilir, övlad isə həyat fəaliyyətində özü ad qazanır.

1.03. ŞƏXS ADLARININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Şəxs adlarının bir sıra maraqlı xüsusiyyətləri vardır. Bu növ dil vahidləri öz əlamətləri ilə başqa sözlərdən seçilir, aydın şəkildə fərqlənir.

Şəxs adlarının əsas xüsusiyyətlərindən biri nitqdə başqa sözlərə nisbətən çox tez-tez işlənməsidir. İctimai yerlərdə, iş prosesində şəxs adları tez-tez səslənir. Hər bir adam ilk görüşdə öz adını söyləyir.

İnsanlar adla bir-birinə müraciət edir. Buna görə də hər bir şəxs adı insanlar arasında ünsiyyətə, münasibət yaratmağa xidmət edir. Adın bu xüsusiyyəti, başlıca olaraq, ünsiyyəti asanlaşdırır.

Şəxs adı şərti xüsusiyyətlərə malikdir. Belə ki, hər şeyə, o cümlədən insana da ad şərti verilir. Lakin insanın adı daha şərtidir. Məsələn, *Günay* deyilən şəxsə verilmiş bu ad əvəzinə başqa ad – *Aydan* adı verilsə, onun xüsusi adı olacaqdır. Şəxs adı o dərəcədə şərtidir ki, onu dəyişmək olur. Lakin ümumi adlar belə deyildir. Onları, məsələn, *balıq*, *daş*, *alma*, *çiçək* və sair adları dəyişmək mümkün deyildir. Dilimizdə elə sözlər mövcuddur ki, onlar adlandırıldıqları əşyanın vəzifəsinə nisbətən uyğun gəlmir. Məsələn, “Dədə Qorqud” dastanında belə bir parça var:

*İynəyə tikən demədi o Dədə Qorqud,
Tikənə sökən demədi o Dədə Qorqud,*

*Gəlinə ayran demədi o Dədə Qorqud,
Ayrana doyran demədi o Dədə Qorqud.*

Həqiqətən, iynə paltarı tikir, tikan ilişdiyini sökür, gəlin olduğu ailədən ayrılır, ayran içildikdə qida kimi insanı doyurur. Bəs bunlar nə üçün dəyişdirilmir? Bunun bir neçə səbəbi vardır və hər şeydən əvvəl bunu etmək olduqca çətin və qeyri-mümkündür.

Hər bir xüsusi *ad milli xüsusiyyətə* malik olub, çox zaman şəxsin hansı millətə aid olduğunu, hansı dinə qulluq etdiyini bildirir. Məsələn, Əhməd, Hümmət, Məhəmməd adlarını daşıyan – müsəlman; İvan, Sergey, Matvey adlarının sahiblərinin isə xristianlara məxsus olduğu ilk andaca bəlli olur.

Şəxs adlarını başqa ümumi adlardan fərqləndirən xüsusiyyətlərdən biri də onun özgə dillərə tərcümə olunmamasıdır. Dilimizdəki *Aydın, Tamam, Mahir, Gündüz, Gözəl, Nail, Gülnar, Aygün* və sair adların başqa dillərdə qarşılığı vardır. Lakin onomastik qanunların tələbinə görə bu xüsusi adlardan ünsiyyətdə tərcümə edilmədən, milli *ata dilində*¹ olduğu kimi istifadə olunur. Başqa şəkildə desək, Mahir adı bütün dillərdə müəyyən fonetik dəyişikliklə Mahir kimi işlənir. Şəxs adlarında milli xüsusiyyət o dərəcədə qü-

---

¹ Bəzi ailələrdə ana qeyri-millətin nümayəndəsi ola bilər. Bu zaman "ana dili" dedikdə nəzərdə tutulan anlayış ifadə edilmir. Bakı, 1967, səh.255.

---

vvətlidir ki, bir xalqın nümayəndəsi başqa xalqlar arasında yaşasa da, yenə öz milli adını saxlayır. Məsələn, yer üzünə yayılmış azərbaycanlılar İngiltərədə, Amerikada, Almaniyada özlərinin Əlirza, Aslan, Lütfi, Kamil kimi milli adlarını saxlamışlar. Bu milli adlar milli nişanələrdir.

Xüsusi şəxs adları bir millət çərçivəsindən çıxıb geniş dairədə müxtəlif millətlərdə işlənə bilər. Belə adlar bəşəriyyətin müxtəlif nümayəndələrinin adı olduğu üçün bəşəriləşir, dünyəvi ada çevrilir. Bir çox xalqlarda işlənib, şərti mənada bəşəri ad hesab etdiyimiz belə adlar müxtəlif səbəblərdən yayılmış olur:

- a) Ölkələri fəth edən sərkərdələrin adları: *Teymur, İsgəndər* və s.
- b) Təzyiqsiz olaraq alınmış xoşagələn adlar: *Esmiralda, Elmira, Tamara, Flora, Sara* və s.

Bəzi adlar millətlər arasında hədd qoyulmadan çox geniş yayılaraq istifadə olunur. Dilimizdəki *Yusif* adı türkcə *Yusuf*, yunanca *Yosef*, almanca *Yozef*, polyakca *Yuzef*, ingiliscə *Cozef*, fransızca *Josef*, macarca *İojef* formasında işlənir. Beləcə də *Məhəmməd* adı müsəlman xalqlarında müxtəlif fonetik variantlarda (*Maqomed, Mehmet, Məmməd* və s.) istifadə olunmaqdadır.

1.04. ŞƏXS ADLARI SİSTEMİ

Dünya xalqlarının hər birinin özünəməxsus adlar sistemi mövcuddur. Yer üzündə elə bir xalqa rast gəlmək olmaz ki, onun şəxs adları əhalisinin miqdarına bərabər gəlsin. Bütün millətlərdə insanların sayı çox, adların miqdarı isə olduqca azdır. Müasir çinlilər 1 milyard 200 milyondan artıqdır, ruslar 138, yaponlar 115, almanlar 92 milyondur. Bu xalqlardakı şəxs adlarının miqdarı milyonla yox, ancaq minlə hesablanır. Bəs bu çətinlik törətmirmi? Əlbəttə törədir. Lakin bu çətinliyin qarşısının alınması üçün bütün dillərdə onomastik – antroponimik qanunlar və modellər mövcuddur ki, bunlar meydana çıxma bilən çətinliyin tənzimlənməsinə kömək edir.

Azərbaycan dilində də xalqımızın sayından son dərəcə az miqdarda şəxs adından istifadə olunur. Müxtəlif ölkələrdə məskunlaşmış 45 milyonluq azərbaycanlılar bir neçə min addan istifadə edirlər.

Şəxs adları sistemi hər bir dilin daxili qaydaqanunları əsasında formalaşır. Məhz azərbaycanlı adları sistemi də həmin qaydalar əsasında yaranıb dilimizin lüğət tərkibində xüsusi sistem təşkil edir. Adların tərkibində iki böyük sistem daha qabarıq nəzərə çarpır:

- a) kişi adları sistemi;
- b) qadın adları sistemi.

Bu sistemlərin hər biri müəyyən prinsip və tələblərə müvafiq olaraq reallaşmış dildə istifadə edilir.

II FƏSİL

AZƏRBAYCANLI ADLARININ YARANMASI

Hər bir şəxs adı ictimai ehtiyac və tələb əsasında meydana gəlir. İnsan adlarının yaranma tarixi çox qədimdir. Bu mənəvi nailiyyətlər uzun dövrlərin məhsuludur. Yaranan hər hansı bir ad xalq tərəfindən bəyəniləndə adlar sistemində xüsusi yer tutur və istifadə edilir.

Ad yaratmaq üçün milli dilimizin söz xəzinəsi mənbə hesab olunur. Şəxs adları dildəki adi – ümumi sözlər əsasında yaradılır.

Hər söz şəxs adı ola bilərmi? Dilçilik elmində bu suala həm mənfi, həm də müsbət cavablar vardır. Belə ki, bir qrup alim dildəki hər növ sözdən şəxs adı düzəltməyin mümkün olduğunu bildirmişdir. Lakin digər alimlər bu fikrin əksini söyləmişlər. İkinci fikir həqiqətə daha uyğundur. Dilimizdəki sözlərin hamısından yox, müəyyən hissəsindən şəxs adı yaratmaq olur. Hətta eyni anlayışı bildirən iki sözdən biri şəxs adı kimi işlədilir. Dilimizdə *ayna* və *güzgü* sözləri eyni məna bildirir. Lakin bunlardan ayna sözü şəxs adının tələblərinə daha çox cavab verdiyi üçün *Ayna* şəxs adı əmələ gətirilmiş və işlənməkdədir.

Şəxs adı prinsiplərinə uyğun gəlməyərək işlədilən adlar “*qəribə ad*” adlanır. Belə adlara indi də dilimizdə az-çox təsadüf olunur.

İnsan adlarının əmələ gəlməsinə dair dünya dilləri və eləcə də türk dilləri üzrə müxtəlif bölgülər vardır. Türk alimləri müasir türk (Osmanlı) dilindəki adların meydana gəlməsini yeddi bənddə izah edirlər. Başqa türk dillərində isə adların yaranmasının daha çox səbəbi göstərilir.

Azərbaycanlı adlarının da meydana gəlməsinin özünə aid qayda və yolları vardır:

1. Xalq, nəsil adları ilə bağlı əmələ gələn şəxs adları. Azərbaycanlı *şəxs* adları sistemində işlənən bir qrup ad qəbilə, tayfa, nəsil, xalq adları ilə bağlıdır. Məsələn, *Qacar, Əfşar, Əfşan, Muğan, Oğuz, Əfqan, Özbək, Tatar* və s.

2. Qohumluq, əqrəbəliq anlayışları ilə bağlı şəxs adları. Azərbaycan dilində qohumluq anlayışı ilə bağlı onlarca oğlan və qız adları yaranmışdır.

Dilimizdə oğlan adlarının əmələ gətirilməsi üçün *dədə, baba, ata, qardaş, dadaş, əmi, dayı, bala* kimi sözlərdən geniş istifadə olunur. Məsələn: *Dədəxan, Dədəcan, Ağababa, Xanbaba, Hacıbaba, Atabala, Ataxan, Atakişi, Bal(a)oğlan, Balaqardaş, Ağadadaş, Dadaşbala, Ağəmi, Baladayı* və s.

Qız adlarının əmələ gətirilməsində isə *nənə, ana, bacı, bala, qız* sözləri daha çox işlənir. Məsələn: *Nənəqız, Nənəxanım, Anaxanım, Gülbacı, Xanbacı, Balıqız, Anaqız* və s.

3. Ailənin istək və münasibəti ilə bağlı şəxs adları. Bu növ şəxs adları çox müxtəlif məqsədlərlə yaranmışdır:

- 1) İstəyə çatmaq, xoşhal olmaq, sevinmək əsasında yaranan adlar: *Fərəh, Arzu, Sevil, Səadət, Sevdim, Sevimli, Sevinc, Tapdıq, Nəhayət, Məhəbbət, Qızılgül* və s.
- 2) Məyus olmaq, etiraz bildirmək, narazı qalmaq əsasında meydana gələn adlar: *Bəsti, Qızbəs, Tamam, Yetər, Qızıyetər, Qıztamam, Qızqayıt, Gülbəs, Kifayət, Gültamam* və s.

Tarixən Azərbaycan ailələrində oğlan uşağı daha çox sevilirdi. Bunu müdrik xalq ifadələrində də görmək olar:

*Anam, bacım, qız gəlin,
Əl-ayağı düz gəlin.
Yeddi oğul istərəm,
Bircə dənə qız gəlin! (Bayatı)*

Bütün ailələrdə oğlan və qıza münasibət eyni olmamışdır. Daha çox qız arzusunda olanlar *Xoşqədəm* adını yaratmışlar.

- 3) Uşağın gözəl, göyçək olmasını arzu etmək əsasında yaranan adlar: *Gözəl, Göyçək, Qəşəng, Aybəniz, Gülbəniz* və s.
- 4) Uşağın ağıllı, kamallı, natiq olmasını arzu etmək əsasında yaranan adlar: *Natiq, Vaqif, Alim, Aqil, Kamil, Maarif, Kamal* və s.
- 5) Uşağın bacarıqlı, qoçaq olmasını arzu etmək əsasında yaranan adlar: *Qalib, Qorxmaz, İgid, Şücaət, Cəsarət, Qəhrəman, Cahangir* və s.
- 6) Uşağı var-dövlət timsalı kimi görmək əsasında meydana çıxan adlar: *Sərvət, Cəlal, Dövlət* və s.
- 7) Uşağın yaranması və uzunömürlü olması arzusu əsasında yaranan adlar: *Minyaşar, Yaşar, Dursun, Durası, Qalası, Ölməz, Dönməz* və s.

4. Yer adları ilə bağlı şəxs adları. Müəyyən məqsədlərlə əlaqədar dilimizdə bir sıra yer adları şəxs adı cərgəsinə daxil olmuşdur. Hazırda *Altay, Qafqaz, Qoşqar, Himalay, Savalan, Misir, Təbriz, Şirvan, Elbrus* oğlan adları, *Asya, Şəki, Mədinə, Fərqanə, Tehran* isə qız adları kimi işlənilir.

5. Su obyektlərinin adları ilə bağlı şəxs adları. Azərbaycan dilinin adlar sistemində su obyektı adı ilə əlaqədar yaranmış şəxs adlarının xüsusi mövqeyi görünməkdədir.

Bu növ adlar iki yolla meydana çıxmışdır:

- a) Ümumi su obyektı anlayışı ilə bağlı adlar: *Dərya,*

Ümman və s. Bu əsas sözlərdən yeni şəxs adları da yaradılmışdır: *Dəryanur, Nurdərya, Ümmangül* və s.
b) Konkret su obyektı adlarından yaranan adlar: *Xəzər, Araz* və s.

Su obyektləri ilə bağlı yaranmış şəxs adlarına birincisində qız, ikincisində isə oğlan adları sistemində rast gəlmək olur.

6. Göy cisimlərinin adları ilə bağlı şəxs adları.

Xalqımızın şəxs adı yaratma təcrübəsi tarixində fəza cisimlərinin adlarına müraciət olunması halları xüsusi maraqlı doğurur. Dilimizdə onlarca şəxs adı fəza cisimlərinin adları əsasında meydana çıxmışdır: *Zöhrə, Hilal, Ülkər, Aftab, Kövkəb, Xurşud, Qəmər, Ulduz* və s. Bunlardan *Xurşud* adından *Xurşudə, Ulduzdan Ulduzə* adları yaradılıb işlədilməkdədir. Beləcə də *Qəmər* adından *Qəmərüz, Qəməriyyə, Qəmərnaz, Qəmərgül, Qəmərnur, Qəmərzər* və s. adlar düzəldilmişdir.

Azərbaycanlı adları içərisində Ay planetinin adı ilə bağlı daha çox şəxs adı meydana gəlmişdir: *Aybəniz, Aytən, Aypara, Aygül, Aygün, Aycamal, Aynur, Aysel, Aycan, Aytəkin, Günay, Aysəba* və s. Bu növ adlar qızlar üçün işlədilir.

7. Ümumi coğrafi anlayışlarla bağlı şəxs adları.

Şəxs adları üçün yer və göy anlayışları ilə bağlı konkret ad bildirən sözlərlə yanaşı, ümumi coğrafi məf-

hum bildirən sözlərə də müraciət olunur. Dilimizdəki *Mənzərə, Sərhəd, Səhra, Sahil, Zirvə, Şəlalə, Mühit, İqlim(ə), Səma(yə)* və s. adlar bu yolla əmələ gəlmişdir.

8. Heyvan adları ilə bağlı şəxs adları. Bu qrup şəxs adları çöl heyvanlarının adları əsasında yaradılmışdır. Şəxs adı kimi ümumi heyvan adlarından istifadə olunarkən iki cəhətə diqqət yetirilir:

a) Güclü çöl heyvanlarının adları oğlan adı kimi işlənilir: *Bəbir, Aslan* və s.

Aslan sözü ilə bağlı *Şiraslan, şir* sözünün iştirakı əsasında isə *Şirməmməd, Şirəli, Şirxan* və s. adlar yaradılmışdır.

b) Zərif, qəşəng, mülayim çöl heyvanlarının adları qız adı olaraq işlədilir: *Ceyran, Maral, Ahu* və s.

Türk xalqlarında bir sıra başqa heyvanların da adlarından şəxs adı kimi istifadə edildiği müşahidə olunur. Məsələn, *Tülkü, Tülkübəy, İt, İt-küçük* və s.

9. Quş adları ilə bağlı şəxs adları. Dilimizdə qız-qadın adları yaradılarkən quş anlayışı bildirən sözlərdən də geniş istifadə olunmuşdur. Hazırda *Qumru, Kəklik, Turac, Durna, Laçın, Tovuz, Tutu, Ququş, Göyərçin* bir çox qızın, qadının adıdır. Bu sözlər, göründüyü kimi, çöl quşlarından ən gözəllərini bildirir.

10. Bitki adları ilə bağlı şəxs adları. Azərbaycan dilində bitki anlayışlarını ifadə edən sözlər əsasında onlarca şəxs adı yaradılıb istifadə olunur. Məsələn, *Qərənfil, Yasəmən, Reyhan, Bənövşə, Lalə, Nanə, Nərgiz, Lilpar, Qönçə, Çiçək, Çəmən, Gül(lü)* və s. *Gül* sözü əsasında bir çox şəxs adı formalaşmışdır. *Gülçiçək, Gülşən, Gülşad, Gülzar, Gülnur, Gülbadam, Güldəstə, Gülbacı, Gülsəfa, Gülxar, Gülçöhrə, Gülcamal, Gülcahan, Gülbahar, Yazgül, Təzəgül* və s. bitki anlayışı ilə bağlı adlar qız və qadınlar üçün istifadə olunur. Dilimizdə bitki anlayışı bildirən sözlərdən yalnız *Gül* sözü ilə bağlı bir neçə oğlan-kişi adı da mövcuddur. *Güləhməd, Gülməmməd, Gülhüseyn, Gülağa, Gülalı* və s.

11. Meyvə adları ilə bağlı şəxs adları. Azərbaycanlı qız-qadın adlarının bir qrupu meyvə anlayışı ilə bağlı anlayışları bildirən sözlərdən əmələ gətirilmişdir. *Püstə, Gilas, Şamama, Badam, Xurma, Narınc, Moruq, Heyva* və s. Bu sözlər əsasında yeni-yeni şəxs adları da yaradılmışdır: *Püstənur, Nurbadam, Zərbadam, Gülnəz, Nərgilə* və s.

Meyvə adlarından meydana gəlmiş şəxs adları ancaq qızlara aiddir.

12. Əşya və bərk cisimlərin adı ilə bağlı şəxs adları. Adlar sistemində əşya və digər cisimlərin adla-

rını bildirən sözlər də az deyildir. Bu yolla yaranmış şəxs adları aşağıdakı kimidir:

- a) Əşya adlarından əmələ gələn adlar: *Ayna, Sədəf, İpək, Qumaş, Qələm* və s. *Qələm* sözündən *Qələmzər, Qələmnur* adları da formalaşmışdır.
- b) Bərk cisimləri bildirən sözlərdən yaranmış adlar: *Polad, Dəmir, Qəmbər, Gümüş, Zər(li)* və s. *Poladxan, Daşdəmir* adları da bu sözlərdən əmələ gəlmişdir. Dilimizdə “Zər” (qızıl) sözü ilə bağlı bir sıra şəxs adı yaranmışdır: *Zərqələm, Zərintac, Zərnur, Zərnurə, Zərhanım* və s.

13. Qiymətli daş-qaş adları ilə bağlı şəxs adları. Daş-qaş adları dilimizdə şəxs adları cərgəsini genişləndirən mənbələrdən biridir. Gözəllik timsalı kimi yüzlərcə qız-qadına *Füruzə, Zümrüd, Mirvari, Brilyant, İnci, Almas, Yaqut, Gövhər* adları verilmişdir. *Gövhər* adından yeni *Gövhərtac* şəxs adı da əmələ gəlmişdir.

14. Hərb və sülh anlayışları ilə bağlı sözlərdən əmələ gələn şəxs adları. Bu növ adlar aşağıdakı söz qruplarından yaranmışdır:

- a) Silah adlarından – *Aynalı, Kaman, Qılınc* və s. *Kaman* sözündən *Kamandar, Kamanzar* şəxs adları da əmələ gəlmişdir.

- b) Hərbi rütbə və bölgü adlarından – *Əsgər, Zabit, Sərkər, Sərdar, Qoşun, Alay* və s. Bu qrup sözlərdən oğlan adları kimi istifadə olunur.
- c) Sülh sözündən – əmin-amanlıq arzusu ilə *sülh* sözündən *Sülhiyyə, Sülhsevər, Sülhnur, Sülhnurə, Sülhzər* qız adları meydana gəlmişdir.

15. İnam və ülfət bildirən sözlərdən yaranan adlar.

Bu anlayışlarla bağlı dilimizdə aşağıdakı şəxs adları formalaşmışdır: *Etibar, Etimad, Etiqad, Ehtiram, Mötəbər, Əmin* və s. Əmin adından *Əminə* qız adı yaranmışdır. Belə adlar ən yüksək insani əlamət və keyfiyyətlərin möhkəmləndirilməsi əsasında reallaşmışdır.

16. Əlamət və keyfiyyət anlayışları ilə bağlı şəxs adları. Dildə uşağın fiziki cəhətinə görə yaradılmış adlar da mövcuddur. Məsələn: *Sarı, Qara, Qaraxan, Qaraş, Qaraca, Qaraqaş, Ağca, Ağbəniz* və s. Rəng anlayışı ilə bağlı adlardan *Ağca, Qaraqaş, Ağbəniz* qız adları kimi işlənir.

Keyfiyyət anlayışı əsasında *Gözəl, Əntiqə, Qəşəng, Yaxşı* şəxs adları əmələ gəlmişdir.

17. Miqdar və sıra anlayışları ilə bağlı şəxs adları. Şəxs adları sistemində miqdar anlayışı əsasında meydana gələn adlar da mövcuddur. Məsələn, *Bircə, Bircəxanım, Vahid, Yeganə, Milyon, Minnur* və s. Sıra anlayışı ilə əlaqəli *İlkin* və *Sani* adları formalaşmışdır.

---

18. Təbiət hadisələrinin adı ilə bağlı şəxs adları. Dilimizdəki *Boran, Tufan, İldırım, Leysan, Gursel, Bulud* və s. belə adlardandır. Bu qrup adlardan oğlanlar üçün istifadə olunur.

19. İctimai hadisələrin adı ilə bağlı şəxs adları. Dilin xüsusi adlar sistemində ictimai hadisə anlayışı ilə bağlı yaranmış müəyyən miqdar adlar mövcuddur. Məsələn: *İnqilab, Döyüş, Tarix, Mübariz* və s.

İctimai hadisələrlə bağlı adlar oğlanlara verilir.

20. Dini-mifoloji anlayışlarla bağlı şəxs adları. İslam dininin təsiri ilə dilimizdə onlarca şəxs adı formalaşmış işlənmişdir. Məsələn: *Allahverdi, Allahşükür, Allahyar, Allahqulu, Tanrıverdi, Yaradanqulu, Haqverdi, Xudaverdi, İmamyar, İmaməddin, İnşallah, Maşallah, Namaz, Oruc, Qurban, Cənnət, Mələk, Məleykə* və s. Uşağa belə adları seçənlər Allahdan kömək, imdad istəmişlər.

21. Əfsanəvi anlayışlarla bağlı şəxs adları. Xalq təfəkkürünün məhsulu olan əfsanəvi anlayışlarla bağlı bir sıra adlar dilimizdə özünə yer tapmışdır: *Rizvan* (Cənnətin bağbanı), *Bəhmən* (əfsanəvi pəhləvan), *Loğman* (əfsanəvi həkim), *Humay* (əfsanəvi quş), *Tuba* (Cənnət ağacı), *Hürü*

(Cənnət gözəli) və s. Bunlardan *Rizvan*, *Bəhmən*, *Loğman* oğlan adı kimi işlədilir.

22. Vaxt anlayışı ilə bağlı şəxs adları. Zaman anlayışını bildirən sözlərdən aşağıdakı şəxs adları əmələ gəlmişdir: *Səhər*, *Gündüz*, *Bahar*, *Zaman*, *Rəcəb*, *Ramazan* və s.

Müasir dilimizdə şəxs adlarının əmələgəlmə mənbə və üsulları tək-cə bunlarla məhdudlaşmır.

III FƏSİL

AZƏRBAYCANLI ADLARININ MƏNŞƏCƏ TƏRKİBİ

Dilimizdə işlənən şəxs adları mənşəyinə görə müxtəlif cəhətlərə malikdir. Şəxs adları sistemi mənşəcə nəzərdən keçirildikdə burada adların iki qrupda olduğu aydın görünür. Bunlardan biri xalis azərbaycanlı adları, digəri isə əcnəbi mənşəli şəxs adlarıdır.

a) Xalis azərbaycanlı adları. Bu qrup adlar dilimizin öz materialları və qanunları əsasında tarixən formalaşmış adlardır. Məsələn, *Dönməz, Sönməz, Baxış, Yaşar və s. oğlan adları; Sevil, Sevinc, Solmaz, Gülüş və s. qız adları.* Belə şəxs adları xalqımızın estetik zövqü, ictimai vəziyyəti, mədəni səviyyəsi ilə bağlı təşəkkül tapmışdır.

b) Əcnəbi mənşəli şəxs adları. Dünyada heç bir saf dil yoxdur. Bütün dillər bir-birinə söz verib, söz alır. Başqa dillərdən yalnız ümumi sözlər yox, xüsusi şəxs adları da alınır. Özgə dildən alınan xüsusi adlar *əcnəbi mənşəli adlar* hesab olunur.

Xüsusi şəxs adları bir dildən başqasına müxtəlif şərait və zamanlarda müəyyən səbəblərlə bağlı keçə

bilir. Dilimizə əcnəbi mənşəli adların gəlməsinin də müxtəlif səbəb və yolları vardır:

- 1) Xalqımız öz tarixi boyu şərq və qərbdən, cənub və şimaldan onu əhatə edən xalqlarla dostluq münasibətində yaşamış, onlarla mədəni, siyasi əlaqələr yaratmışdır. Bu əlaqələr əsasında dilimizə onlarca şəxs adı daxil olmuşdur.
- 2) Tarixən xalqımız bir sıra istilalara məruz qalmış və bunun nəticəsində dilimizə bəzi xüsusi şəxs adları yol tapmışdır.
- 3) Azərbaycanın coğrafi şəraiti dilimizə şəxs adları daxil olmasına imkan yaratmışdır. Belə ki, qədimdə bura ticarət yolu və ticarət mərkəzi olmuş, bununla bağlı xoşagələn əcnəbi adlar götürülüb işlədilmişdir.

Azərbaycan dilindəki əcnəbi şəxs adlarını mənşəyinə görə aşağıdakı qruplara bölmək olur: ərəb, fars, Avropa, slavyan və Qafqaz mənşəli adlar.

Dilimizdəki adlar sisteminin müəyyən hissəsini ərəb dilindən daxil olmuş şəxs adları təşkil edir. Bunlar VII əsrdə ərəblərin Orta Asiyanı və Qafqazı işğal etdikləri dövrdən başlayaraq dilimizə keçən adlardır. Ərəblərdən dilimizə adlar iki formada daxil olmuşdur. Birincisi, ərəb dilində xüsusi şəxs adı kimi işlənən hazır adlar götürülmüşdür: *Mustafa*, *Əhməd*, *İsmət*, *Kamil* və s. Digər qrup şəxs adları isə ərəb dilindəki ümumi sözlərin Azərbaycan dilinə keçərək xüsu-

siləşməsi əsasında meydana gələn adlardır. Məsələn: qadir – *Qadir*, qalib – *Qalib*, valeh – *Valeh*, qəmər – *Qəmər*, qüdrət – *Qüdrət*, vəhdət – *Vəhdət*, sabit – *Sabit*, vahid – *Vahid* və s.

Dilimizdə müəyyən miqdar fars mənşəli şəxs adları da vardır. Azərbaycan dilinə fars mənşəli şəxs adlarının daxil olması, əsasən, XIII–XIV əsrlərdən başlamışdır. Bu əsrlərdə ərəb dili əvəzinə fars dilindən daha geniş istifadə olunmuşdur. Bir sıra fars sözləri dilimizdə şəxs adına çevrilmişdir. Məsələn, atəş – *Atəş*, arzu – *Arzu*, hünər – *Hünər*, gümrah – *Gümrah*, qəhrəman – *Qəhrəman*, azad – *Azad*, cahan – *Cahan* və s.

Azərbaycan dilində Avropa, slavyan və Qafqaz mənşəli adlara da az-çox təsadüf edilir. Məsələn: *Telman*, *Litvin*, *Roman*, *Rafael*, *Mayıs*, *Novella*, *Flora*, *Roza* və s. Bu qrup adlar azlıq təşkil etdiyi üçün azərbaycanlı adları sistemində xarakterik mövqeyə malik deyildir.

Əcnəbi mənşəli adların Azərbaycan dilində işlənilməsinin bəzi cəhətləri diqqəti cəlb edir. Belə ki, bunlardan bəziləri mənşə dildə olduğu kimi istifadə edilir, bəziləri isə müəyyən dəyişikliklər edilərək işlədilir. Belə dəyişikliklər müxtəlifdir və bunlar dilimizin tələbləri əsasında baş vermişdir.

3. QURULUŞCA ADLARIN NÖVLƏRİ

Azərbaycanlı şəxs adlarının quruluşca növləri də müxtəlifdir. Buradakı adları aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

a) ilkin və düzəltmə şəxs adları;

b) sadə və mürəkkəb şəxs adları.

İlkin və düzəltmə şəxs adları. Dilimizdəki adların bir qismi ilkin, digəri isə sonradan düzəldilmiş adlardır.

İlkin şəxs adları. İlkin dil vahidləri əsasında formalaşmış şəxs adları *əsl*i və ya *ilkin* ad hesab olunur. Məsələn: *İsa, Musa, Əli, Ömər, Babək* və s.

Düzəltmə şəxs adları. Cəmiyyətin iqtisadi, siyasi və mədəni inkişafı ilə bağlı mövcud sözlərdən əmələ gətirilmiş adlar *düzəltmə şəxs adları* adlanır. Məsələn: maarif – *Maarif(ə)*, arif – *Arif(ə)*, mahir – *Mahir(ə)*, ulduz *Ulduz(ə)*, Fərid – *Fərid(ə)*, şərq – *Şərq(iyyə)* və s.

Dilimizdəki şəxs adlarının lap çox hissəsi bu və ya başqa üsulla ümumi sözlərdən düzəldilmişdir.

Sadə və mürəkkəb şəxs adları. Azərbaycan dilindəki şəxs adları söz təməlinin – söz köklərinin miqdarına görə iki yerə bölünür: sadə adlar, mürəkkəb adlar.

Sadə şəxs adları. Bir kökdən – təməldən ibarət olan adlar *sadə şəxs adlarıdır*. Məsələn: *Cabir, Cövdət, Dönməz, Əkbər, Əsəd, Şamil, Xudat, İbad, Kərim, Lətif, Mədəd, Banu, Bəyaz, Bəsti* və s.

Dilimizdəki bəzi sadə adlar digərindən bir fonemin söz əvvəlində, ortasında və sonunda dəyişdirilməsi ilə fərqlənir.

Məsələn:

ƏVVƏLDƏ	ORTADA	SONDA
Valid	Nihad	Ramin
Xalid	Nicad	Ramil
Tahir	Elşad	Zahid
Mahir	Erşad	Zahir
Sahib	Cavid	Bilal
Rahib	Cahid	Bilas
Əkrəm	Asəf	Hafid
İkrəm	Asif	Hafiz

Mürəkkəb şəxs adları. İki və daha artıq təməldən – kökdən əmələ gəlmiş *mürəkkəb şəxs adlarıdır*. Bədirxan, Bəybala, Elxan, Xudaverdi, Eldəniz, Dünyamalı, Xaspolad, Daşdəmir, Xanbaba, Məmmədcəfər, Hüseyinqulu, Mirəhməd, Məmmədخان, Mircəlal və s.

Bəzi mürəkkəb şəxs adlarının komponentləri mövqeyini dəyişdikdə başqa bir mürəkkəb şəxs adının yaranmasına səbəb olur.

Məsələn:

Zərqələm – Qələmzər

Ağahüseyn – Hüseynağa

Günay – Aygün

Balabəy – Bəybala

Səmədəğa – Ağasəməd

Əliməmməd – Məmmədəli və s.

Azərbaycanlı mürəkkəb şəxs adlarında bu növ linqvistik hadisə xüsusi maraq doğurur. Ümumən antroponimik tərkibdə bunlar geniş yerə malikdir.

IV FƏSİL

ŞƏXS ADLARININ SEMANTİK ƏLAMƏTLƏRİ

Dildə işlənən hər bir söz müəyyən mənaya malikdir. Mənasız söz dildə nə yarana, nə də yaşaya bilər. Buna görə də mənə sözün varlığını təşkil edən əsas komponentlərdən biridir. Bəs şəxs adlarında bu necədir?

4.01. ŞƏXS ADI VƏ MƏNA

Adın mənası varmı sualı bir çoxlarını ciddi düşündürmüşdür. Bu məsələ ilə bağlı iki fikir meydana gəlmişdir. Bir qrup alim şəxs adının mənasının olmadığını, digəri isə olduğunu söyləmişdir. Şəxs adlarında mənə olmadığını iddia edənlər adlara ancaq *şərti işarə* kimi baxmışlar. Burada şəxs adlarının haradan və necə əmələ gəlməsi, daxili xüsusiyyətləri nəzərə alınmamışdır. Buna görə də birtərəfli nəticə çıxarılmışdır.

Şəxs adları müəyyən mənə ilə bağlıdır. Bu növ adların mənası iki istiqamətdə özünü göstərir.

1) Hər bir şəxs adının əmələ gətirdiyi ümumi sözlərdə konkret məna olur. Məsələn: *Gözəl* şəxs adına nəzər yetirək. Bu söz dildə əlamət anlayışı bildirir: gözəl bina, gözəl ağac, gözəl paltar, gözəl mənzərə, gözəl kitab, gözəl uşaq və s. Deməli, *Gözəl* şəxs adının varlığı müəyyən məna ilə əlaqədardır.

Yeri gəlmişkən deməliyik ki, insanların çoxu daşdığı adın mənasını bilmir. Tək-tək adamlar öz adlarının necə əmələ gəldiyini, ümumi söz kimi ifadə etdiyi mənanı izah edə bilirlər.

2) Ümumi söz insana xüsusi ad kimi verildikdə o adı daşıyan şəxslə bağlı daxili məna kəsb edir. Bu məna şəxsin məlum və naməlum olması ilə fərqlənir.

- a) Naməlum şəxsin adı kimi işlənən *onomastik vahid* *dar məna* ifadə edir. Məsələn, "Gözəl universitetdə oxuyur" dedikdə burada Gözəl adı bizə məlum olmayan şəxsin ancaq qız-qadın olduğunu bildirir.
- b) Məlum şəxsin adı kimi işlənən adlarda isə məna quruluşu – semantik struktur daha genişdir. İnsan ona məlum olan, tanıdığı hər hansı bir şəxsin adını eşidəndə onun zahiri və daxili cəhətləri silsilə halında təsəvvüründə canlanır. Həmin şəxsin boy-buxunu, sir-sifəti, davranışı və s. müəyyən mənalarda yada düşür. Deməli, şəxs adı, özü də məlum şəxs adları onu daşıyan haqqında geniş məna yükünə malik olur.

4.02. BİR NEÇƏ ADIN LÜĞƏVİ MƏNASI

Dildə istifadə olunan qədim və müasir adların – onomastik vahidlərin hər biri müəyyən məna ilə bağlıdır. Bunlardan bəzilərinə nəzər yetirək.

FƏRƏH – *Gözəl, gözəllərin gözəli*. Ümumi söz olaraq “fərəh” leksemi sevinc, şadlıq, könül açıqlığı, sevinmək, qanadlanmaq, ruhlanmaq kimi məna incəliklərini də ifadə edir.

*Təbiət nə qədər fərəh versə də,
Atanı ucaldar övlad nəfəsi. (X.Rza)*

Fərəh sözündən *Fərəhziba, Fərəhgül, Fərəhnaz* və sair adlar formalaşmışdır. Müasir antroponimik sistemdə bu ad ən dəbdə olan adlardandır.

FİDAN. Müasir türk dillərində ağacın lap yeni yetişəni, körpə ağac, ağaccıq, pöhrə, cavan budaq, tumurcuq mənalarını bildirir. Daha konkret desək, ağac və kolların kötüyündən göyərən və sonradan başqa yerdə əkilən cavan ağac.

*Qumsallar, səhrələr fidan yetirməz,
Qayalar qoynunda gülşən bitirməz. (R.Z.)*

Aşağıdakı adlar *Fidan* adı əsasında yaranmışdır: *Fidanə, Fidaniyə, Fidangül, Fidannaz* və s. Bu ad müasir dövrdə dəbdə olduğuna görə çox geniş yayılmışdır.

ZƏHRƏXANIM. Mürəkkəb quruluşa malik olan bu adın hər bir komponentinin konkret apelyativ mənası vardır. “Zəhrə” sözü *gül, çiçək* mənasını bildirir. “Xanım” sözü “xan” leksemi əsasında yaranmış və çoxmilyonlu müsəlman dünyasında geniş yayılmış onomastik vahiddir. Bu söz onomastik ünsür kimi *hörmətli, əziz, sevimli* kimi mənə çalarlarını, incəliklərini də ifadə edir.

Zəhrə müasir antroponimik sistemdə ümum-müsəlman adı kimi dini anlayışla bağlı olaraq bir çox müsəlman xalqlarının dillərində işlənməkdədir.

Beləcə də bütün adlar mənə bünövrəsinə, təməlinə bağlıdır. Məsələn, *Tahir* (təmiz), *Firuz* (xoşbəxt), *Xəndan* (şən), *Mina* (şərab şüşəsi), *Namiq* (yazan), *Mahtab* (ay işığı), *Naim* (yuxuda olan), *Nərmin* (yumşaq), *Raci* (yalvaran), *Salis* (üçüncü), *Rabiyə* (dördüncü), *Ramiyə* (mərmi atan), *Rahiyə* (gözəl ətir), *Pərviz* (zəfər çalmış), *Zivər* (bəzək), *Sara* (saf), *Səbahət* (gözəllik), *Şadman* (sevinc), *Şəmsi* (günəşə məxsus), *Şövkət* (ucalıq) və s.

V FƏSİL

ADSEÇMƏ VƏ ADVERMƏ ƏNƏNƏLƏRİ

*Adı gözəl olanın
özü də gözəl olar.
(Atalar sözü)*

Dünyaya yenicə göz açan hər bir körpəyə ad seçmək, onu düzgün adlandırmaq zəruri ictimai hadisələrdəndir. Buna görə də uşağa ad seçmək, ona ad vermək gənc ata-analardan ciddi məsuliyyət tələb edir. Bu, tarixən belə olmuş, bundan sonra da məsuliyyətli vəzifə olaraq qalacaqdır.

5.01. TARİXİ ƏNƏNƏMİZDƏN

Tarixən azərbaycanlı ailələrində uşağa ad seçmək ənənəsi indiki kimi olmamış, bu proses ictimai-tarixi inkişafı ilə bağlı zaman-zaman məzmun və formaca dəyişib təkmilləşmə yolu keçmişdir.

Hələ lap uzaq keçmişdə yeni dünyaya gələn körpələrə ad seçilmirdi. Ad ancaq boya-başa çatmış

uşaqlara – özü də gənclərə, müxtəlif yaşlarda verilirdi. Adsız körpələr, az və orta yaşlı uşaqlar isə valideynlərinin, mənsub olduqları tayfanın, nəslin adı ilə tanınır və həmin adlarla çağırılırdı. Məsələn: “Kimlərdənsən?” dedikdə: *Qaraqurbanlıdan, Qaraqoyunludan, Bocallardan* və s. cavabları alınırdı.

Hər bir gənc özünü cəmiyyətdə tanıtdıqdan, müəyyən məşğuliyyət sahəsində məşhurlaşdıqdan sonra ona şəxsi ad verilirdi. Bu ənənənin izləri ədəbiyyatımızda, o cümlədən gözəl və dəyərli şifahi ədəbiyyat nümunəsi olan “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında aydın müşahidə olunur. Dastandan aydın olur ki, igidlik göstərən, fərqlənən, məşhurlaşan gənclərə ata-ana tərəfindən advermə mərasimi təşkil edilər və oraya Qorqud dədə dəvət olunarmış. O isə həmin gənc üçün xoşagələn ad verərmiş. Tariximizin uzaq keçmişində gənclərə Qorqud dədə kimi ad qoyan şəxsiyyətlər çox olmuşdur.

Orta əsrlərdə uşağa advermə ilə əsasən dindarlar, din xadimləri məşğul olmuşlar. Din xadimləri, axundlar, mollalar Quranı açıb səhifəsində hansı adı görsələr, o adı uşağa vermişlər. Şübhəsiz ki, azərbaycanlı adları siyahısına *Məhəmməd, Əkbər* və s. bu kimi adlar həm də bu yolla daxil olmuşdur.

Tarixin sonrakı dövrlərində bu ənənə get-gedə dəyişmiş, yeni-yeni qaydalar meydana gəlmişdir. Xalqımızın mədəni inkişaf tarixinin hazırkı mərhələ-

sində uşağın adlandırılması ata-ana, baba-nənə, qohum-əqrəba ilə bağlıdır. Bunlardan ən çox ata və ana uşağa ad qoymaqda iştirak edir.

5.02. ADSEÇMƏ ZÖVQÜ

Zövqlə seçilən hər bir ad cəmiyyətdə maraqla qarşılır. Belə adlar valideynin estetik zövqə, filoloji bacarığa və məharətə malik olduğunu göstərir. Ad-seçmə prosesində cəmiyyətin müasir ictimai tələbləri, mədəni səviyyəsi nəzərə alınmalıdır. Çünki başqa sahələrdə olduğu kimi, zövq də zamanla, irəliləyişlə, mədəni tərəqqi ilə bağlı formalaşır.

Baba və nənənin nəvəyə, nəticə və kötükcəyə, ata və ananın oğul və qıza ad seçməsi dünyanın ən şərəfli, ən sevincli bir hadisəsidir. Uşağa ad seçilərkən qohum-əqrəba, dost-tanış da fikir söyləyir, təklif irəli sürür. Bəzən bir ad deyil, bir neçə ad göstərilir. Bunlardan biri seçilib bəyənilir və onun üzərində dayanılır.

Adın seçilməsində kimlərin iştirak etməsinə baxmayaraq, **əsas məsuliyyət ata və ana** üzərinə düşür.

Adseçmə məsuliyyəti olduqca ağırdır. Bəzi valideynlər bu məsuliyyətə bir o qədər əhəmiyyət vermirlər. Bunun mənfi nəticəsi uşaq boya-başa çatandan sonra daha qabarıq şəkildə özünü göstərir. Adseçmə məsələsinə soyuq münasibət bəsləmək doğru yol de-

yil. Təəssüf ki, bir sıra valideynlər vəzifələrini unudaraq aşağıdakı hallara yol verirlər:

- a) Bəzi valideynlər təsadüf etdikləri hər hansı bir adın milli əlamətinə, mahiyyətinə varmadan həmin adı seçib istifadə edirlər. Bunun nəticəsində də dilə çoxlu əcnəbi adlar yol tapır.
- b) Bəzən “dəbdə” olan hər hansı bir adı uşaq üçün seçirlər. 1938-ci ildən başlayaraq Vaqif adı dəbdə olmuş və ondan geniş istifadə edilmişdir. Hazırda elə bir şəhər, rayon və hətta kənd tapılmaz ki, orada bu ada təsadüf olunmasın. İndi *Aynur, Elnur, Elçin* və başqaları da dəbdə olan adlardır. Ad probleminə belə hallar müsbət qiymətləndirilə bilməz. Çünki hansı səmtə baxsan, eyni ad eşidilir və bu qayda ad mədəniyyətinin inkişafına mane olur.
- c) Bəzi valideynlər götür-qoy etmədən hamıda olan adlardan seçib istifadə edirlər. Məsələn: *Əhməd, Səməd, Həsən, Hüseyin* və s.
- ç) Bəzi ata-analar “nadir ad” axtarırlar. Uşağa heç kəsdə müşahidə olunmayan ad seçmək yaxşı arzudur. Lakin burada da səhvə yol vermək, uydurmaçılığa qapılmaq olmaz.

Uşağa ad seçmək sərbəstdir. Lakin sərbəstlik özbaşnalıq deyildir. Adseçmə xalqın müasir mədəni tələblərinə və onun ədəbi dilinin yazılı və şifahi qayda-qanunlarına uyğun olmalıdır. Cürbəcür qəribə ad-

lara müraciət edib xalqın adseçmə ənənəsinə, adlar sisteminə xələl gətirmək tamamilə yolverilməzdir.

Bəs uşağa necə və hansı adları seçmək olar? Bu sualın cavabı bütün ailələri, ad axtaran hər bir kəsi düşündürür.

Uşağa ad seçərkən ciddi düşünülüb, ətraflı götür-qoy edilməlidir. Çünki ad insana bir dəfə verilir və bu söz ona hər şeydən yaxın olub, ömrü boyu onunla birlikdə fəaliyyət göstərir. Ad seçilərkən onun səslənməsi, ahəngdarlığı, sadəliyi və təməli mənası diqqət mərkəzində olmalıdır. Bu əlamətlər gözəl ad seçməyin bünövrəsi ola bilər. Atalar demişkən: *“Könül sevən göyçək olar”*. Gözəl ad seçməkdə də könül sevməli, ürəyəyatımlı ad axtarılmalıdır. Belə gözəl və yaxşı ada görə həmin adı daşıyan böyüyəndə ad seçəndən razı qalıb ona minnətdar olar!

Təcrübə göstərir ki, düzgün seçilməyən və ya əcaib ad insana pis təsir edir, onun inkişafına maneçilik törədir. Hətta, belə qərribə adlar bəzən onu daşıyanı gülüş hədəfə çevirə bilər.

Ad seçərkən kimlərə müraciət etmək olar? Bu sual, əlbəttə, gənc ailələri maraqlandırır.

Başqa sahələrdə olduğu kimi, adseçmənin də özünəməxsus çətinlikləri, qəliz məsələləri ola bilər. Belə çətin məsələləri həll etmək üçün ilk növbədə təcrübəli dədə-babalara, yaşlı nəslə, daha sonra ziyalılara və Vətəndaşların Vəziyyətini Aktlaşdırma

Qeydiyyatı (VVAQ) şəbəsinin işçilərinə müraciət edib məsləhətlər almaq mümkündür. Bunlardan başqa, ali məktəblərdə fəaliyyət göstərən Onomastika Mərkəzi əməkdaşlarının, bu sahədə dərs deyən müəllimlərin də məsləhətlərindən faydalanmaq olar.

Xalqımız şəxs adları sahəsində zəngin xəzinəyə malikdir. Dilimizdə kifayət qədər gözəl oğlan və qız adları vardır. Xoşagələm milli adlarımız hamıya yetər!

5.03. ADVERMƏ ƏNƏNƏLƏRİ

Advermə cəmiyyət tarixində çox zəruri və qanunauyğun hadisədir. Lakin insana ad vermək son dərəcə çətin və məsuliyyətli bir işdir. Bununla belə, advermə olduqca şərəflidir.

“Advermə günü” ailə bayramıdır. Buna görə də o ailə, nəsil, qohum-əqrəba şadlığına çevrilir. Advermə bayramı insanın *“doğum günü”* bayramının bünövrəsini qoyur. Buna görə də *“advermə günü”* və həm də *“doğum günü”* bayramları hər bir şəxs üçün daha əziz və unudulmaz olur. İnsanın həyatında *“advermə günü”* bir dəfə, *“doğum günü”* bayramı isə hər il qeyd olunur. Advermə, təbii olaraq, hər bir xalqın adət-ənənəsində mövcuddur. Dünya xalqları çox müxtəlif qaydada ad vermək ənənəsinə malikdirlər. Məsələn, uyğurlara nəzər yetirək. Uyğurlarda

uşaq doğulduqdan üç gün sonra ailənin yaşlı kişisi ona *təxmini ad* verir. Uşağın qırxı çıxandan sonra “ad toyu” təşkil edilir. Bu ziyafətə imam dəvət olunur. Uşağın **əsl adını** imam verir. Ad qoyularkən uşağın üzünə duvaq örtülür. İmam uşağın qulağına azan oxuyur və seçilmiş adı üç dəfə onun qulağına deyir. Sonra uşağın üzündən örtük götürülür. Deyilənə görə, uşağın üzündəki örtük onun həyasız olmaması üçündür.

Qədim Azərbaycan xalqı özünün tarixi boyu son dərəcə zəngin advermə təcrübəsi qazanmışdır. Xalqımızın mədəni inkişafı ilə bağlı ayrı-ayrı illərdə bir sıra maraqlı, məzmunlu advermə ənənələri formalaşmışdır:

1. Mənanaya görə advermə ənənəsi. Məlumdur ki, hər bir şəxs adının apelyativ – təməli mənası vardır. Bu cəhət advermədə nəzərə alınır. Öz övladını xoşbəxt görmək arzusu ilə onlara gözəl, mənalı adlar verirlər. Məsələn: *Vaqif* (bilikli), *Qabil* (qabiliyyətli), *Qadir* (qüdrətli), *Qəni* (dövlətli), *Əkbər* (ən böyük), *Jalə* (şeh), *Ziya* (ışıq), *Ləman* (parıldayan), *Mərdan* (mərd), *Mürsəl* (elçi), *Pakizə* (təmiz), *Saadət* (xoşbəxt), *Sirac* (çıraq), *Tələt* (üz), *Təranə* (mahnı), *Turac* (quş), *Göyərçin* (göy rəngli quş), *Fateh* (fəth edən), *Çapay* (çapmaq) və s.

Göründüyü kimi, pis mənalı sözlər ad olaraq götürülmür. Buradakı hər bir söz müəyyən müsbət mənə ifadə edir. Ad məqsədi ilə dilimizdə eyni mə-

---

nalı, müxtəlif formalı sözlərdən də istifadə olunur. Məsələn:

UMXAMIM – ANAXANIM

Göstərilən adların birinci tərəfləri (*um* və *ana*) ey-nimənalı sözlərdir. Bu sözlər başqa adların tərkibində də işlənir. Umnisə (um=ana+nisə=qadın-ana qadın), Anabacı (ana+bacı) və s.

2. *Xatirə advermə ənənəsi*. Baba-nənə, ata-ana şərafinə ad qoymaq azərbaycanlıların məişətində çoxdan yer tapmışdır. Belə adlar, əsasən, vəfat etmiş şəxsləri yad etmək, onların xatirəsini yaşatmaq üçün verilir. Lakin bəzən babalar, nənələr sağ ikən öz adlarını nəvələrinə vermək halları da olur. Məsələn: **Əsgər** baba öz adını nəvəsinə vermiş, indi ailədə baba da, nəvə də **Əsgər** adını daşıyır. Belə hallar tədricən ənənə xarakteri almaqdadır.

Validəyə hörmət kimi uşağa babanın, nənənin adını vermək gözəl adət olub, böyük və təsirli tərbiyə vasitəsidir.

Lakin bu ənənənin mənfi cəhəti də vardır. Belə ki, bəzən tayfa, nəsil işlətdiyi bir qrup addan kənara çıxmır. Babanın, nənənin, əminin, dayının, xalanın, bibinin adı nəvəyə, nəticəyə, kötükcəyə verilir, təkrar olunur. Həmin nəsil “öz adları”ndan başqa əlavə ad işlətmədikdə, ümumiyyətlə, xalqın adlar sisteminin inkişafına maneçilik törədir. Hər nəsil “öz adları”na

yeni-yeni adlar da gətirməli və bununla onu müasirləşdirib, zənginləşdirməlidir.

3. Uşağa tarixi şəxsiyyətlərin adını vermək ənənəsi. Xalqımız öz görkəmli oğul və qızlarının qədir-qiymətini bilmək, onları daima xatırlamaq kimi gözəl xüsusiyyətə malikdir. Bunun nəticəsində əsrlərcə yaranmış məşhur klassik sənətkarların ad və ya təxəllüsü, tarixi şəxsiyyətlərin, dövlət xadimlərinin adları yüzlərcə uşağa verilir. Məsələn: adlarımız sistemindeki Nizami, Füzuli, Xaqani, Xətai, Nəsimi, Vaqif, Məhsəti, Babək, Həcər, Nigar və s. belə adlardandır.

4. Uşağın çox yaşaması arzusu ilə ad vermək ənənəsi. Hər bir valideyn öz övladının çox yaşamasını arzu edir. Bu arzu və istəklə uşaqlara aşağıdakı adlar verilir. Məsələn: Yaşar, Solmaz, Qayıtmaz, Minyaşar, Sönməz və s.

5. Ailəyə qız gəlməsinə etiraz əlaməti kimi advermə ənənəsi. Adətən, ailədə bir neçə qız olub, heç bir oğlan olmayanda qız istəməmək arzusu ilə bağlı aşağıdakı adlar verilir: Tamam, Yetər, Qızbəs, Qızqayıt, Qız-yetər, Qıztamam, Kifayət və s.

6. Ölən uşaqdan sonra doğulana qalmaq, durmaq anlayışlı ad vermək ənənəsi. Bu məqsədlə xalqımız bir sıra şəxs adından istifadə edir. Məsələn: Dursun, Dönməz, Oyandır, Dayandır və s.

Bir daha qeyd etməliyik ki, ad vermək olduqca ciddi məsuliyyət tələb edən problemdir. Müasir onomas-

tik tələblərə uyğun verilən hər bir ad gözəl, ahəngdar və poetik olmalıdır. Düzgün ad vermə ilə bağı xalqımızın onlarca dəyərli atalar kəlamları vardır: “Gözəl addan Allahın da xoşu gəlir”, “Ad verənə rəhmət//Ad qoyana rəhmət”, “Adını mən verdim, yaşını Tanrı versin”, “Adı ilə yaşasın!”

5.04. ADLARIN CİNSƏ GÖRƏ SEÇİLMƏSİ

Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin lüğət tərkibində bir qrup şəxs adı vardır ki, bunlardan həm oğlan, həm də qız adı kimi istifadə olunur. Dilimizdə belə adların miqdarı 70-dən çoxdur: *Afət, Arzu, Almaz, Balaca, Bahar, Bülbül, Barat, Eltac, Vəfa, Vüsal, Dilavər, Elsevər, Etibar, Ədalət, Vilayət, Qismət, Qüdrət, Qəmər, Ziyafət, Zülfü, Zümrüd, İffət, İzzət, Könül, Gülşad, Yavər, Yaqut, Yadigar, Kifayət, İltifat, İnayət, İsmət, Lütfü, Laçın, Mahnur, Mehman, Məhəbbət, Məstan, Pərvin, Seyran, Səxavət, Sədaqət, Tərən, Tale, Ülfət, Hənifə, Həsərət, Çarkəz, Cənnət, Şirin, Şövkət, Şərbət, Hilal, Həqiqət, Şeyda, Şəfa, Şəkər, Şərəfət, Xurşid, Xoşbəxt* və s.

Dildə şəxs adlarının müştərək işlədilməsi xoşagəlməz haldır. Çünki eyni adın həm kişi, həm də qadın üçün istifadə olunması ünsiyyəti ağırlaşdırır, dolaşılıq əmələ gətirir. Hətta adı daşıyan kişilərdə sıxıntı törədir.

Cinsə görə adlar fərqləndirilərkən məna və məzmun əsas götürülməlidir. Oğlan üçün ən çox müdriklik, məğrurluq, igidlik, cəsarət, şücaət; qızlar üçün isə gözəllik, zəriflik, incəlik, nazlılıq, vəfalılıq başlıca cəhətlərdir. Ona görə də mənalara uyğun olaraq oğlan və qız adları seçilib işlədilməlidir. Bu məqsədlə *Hilal* və *Qəmər* adlarına nəzər yetirək. Məlum olduğu üzrə *hilal* sözü 14 gecəlik ay mənasını bildirdiyi kimi, həmçinin *qəmər* sözü də *ay* deməkdir. Bunların hər ikisi gözəllik anlayışı ilə bağlıdır. Ona görə də *Hilal* və *Qəmər* şəxs adları kişidən çox qadına yaraşır və onlardan qadın adları kimi istifadə edilməsi daha məqsədəuyğun olar.

5.05. ADLARIN QAFİYƏLƏNDİRİLMƏSİ

Səslənməsi xoşa gəlmək üçün xalqımız qafiyələnən adlar sistemindən hələ çox qədim zamanlardan istifadə etməyə başlamışdır. Uşağa qafiyəli ad verməkdə böyük təcrübə əldə edilmişdir.

İllərcə gedən bu ictimai prosesdə qafiyəli ad işlətməkdən ləzzət almağa çalışmışlar.

Xalqımızın tarixində ad qafiyələndirilməsinin bir çox növləri müşahidə olunur:

- 1) *Ata ilə oğul (AO) adının qafiyələndirilməsi*. AO növlü ad qafiyələndirilməsində ata adının ahənginə uyğun adlar işlədilir.

CAVİD (*ata*) – DAVID (*oğlu*)...

MAHİR (*ata*) – ZAHİR (*oğlu*)...

RƏHİM (*ata*) – HƏŞİM (*oğlu*)...

- 2) *Ana ilə qız (AQ) adının qafiyələndirilməsi.* AQ növlü ad işlədilərkən ana adı əsas götürülür və ona uyğun adlar seçilir.

XALİDƏ (*ana*) – VALİDƏ (*qızı*)...

SƏLİMƏ (*ana*) – ALİMƏ (*qızı*)...

GÜLARƏ (*ana*) – DİLARƏ (*qızı*)...

- 3) *Qardaş ilə qardaş (QQ) adının qafiyələndirilməsi.* QQ növlü ad qafiyələndirilməsində qardaşla qardaşların adı uyğunlaşdırılır.

HAMİD – ZAHİD – XALİD – VAHİD...

CƏFƏR – SƏFƏR – MƏHƏR – ƏKBƏR...

KAMRAN – NİHAN – İMRAN – QURBAN...

- 4) *Bacı ilə bacı (BB) adının qafiyələndirilməsi.* BB növlü ad qafiyələndirilməsində böyük bacının adı əsas götürülür, sonrakı adlar ona uyğunlaşdırılır.

KÜBRA – SUĞRA – TURA...

TÜNZALƏ – RAMİLƏ – KAMİLƏ...

ŞƏFİQƏ – TOFİQƏ – RƏFİQƏ...

- 5) *Qardaş ilə bacı (QB) adlarının qafiyələndirilməsi.*
 QB növlü ad qafiyələndirilməsində böyük qar-
 daşın və ya böyük bacının adı əsasında adlar
 qafiyələndirilir.

AZƏR – HƏCƏR – NƏZƏR...

(oğlan) (qız) (oğlan)

GÖVHƏR – HÜNƏR – HEYDƏR...

(qız) (oğlan) (oğlan)

ƏHLİMAN – FƏRMAN – XURAMAN...

(oğlan) (oğlan) (qız)

Ad məsələsində “ailə qafiyələndirilməsi” daha maraqlı ola bilər. Bu qaydada qafiyələndirilərkən oğlan-
 lar üçün ata, qızlar üçün ana adı əsas götürülməlidir.

Bütün ailə üzvlərinin qafiyələndirilməsi

Ata

adına uyğun

Ana

adına uyğun

SABUTAY

ŞUBAY

(1-ci oğul)

FİDAN

ŞÜKRAN

(1-ci qız)

QAMBAY

(2-ci oğul)

TÜRKAN

(2-ci qız)

Qafiyəli ad ailəni bəzəyir, onu daha da gözəlləşdirir. Bu ənənə tarixən yaranmış və müasir türk xalqlarında da mövcuddur. Ad mədəniyyətinin yüksək inkişafı naminə bu ənənə qorunub saxlanılmalı və onu genişləndirib inkişaf etdirmək isə gənc ailələri daha çox maraqlandırmalıdır.

5.06. DOĞUM GÜNÜ VƏ ONU QEYD ETMƏK ƏNƏNƏSİ

Doğum günü hər bir uşağın yenicə başlanan həyatının ilk və tarixi günü hesab olunur. Bu tarixi gün həmin adı daşıyanın və onun ata-anasının yanında unudulmaz olub əbədiləşir.

Başqa xalqlarda olduğu kimi, azərbaycanlılarda da doğum gününü qeyd etmək bir ənənəyə çevrilmişdir. Doğum günü hər il təntənəli qeyd olunur, buna dair ziyafət təşkil edilir.

Şən və şöhrətli belə ziyafətlərdə – şadlıq gecələrində şairlər bu hadisənin şərəfinə şeir qoşur, ürəkləri sevindirirlər. Həmin məqsədlə Səfərova Zülfiyyə *“Doğum günün mübarək!”* adlı şeirində yazır:

Göz açdın, ay körpə, həyata bu gün
İsti beşiyinə çiçəklər dolsun.
Tanrıdan qismətin şadlıq, toy, düyün
Sənin doğum günün mübarək olsun.

Xoş gəldin, yurdumun qartal balası,
Vətənin aşılmaz, keçməz qalası.
Qanında Dədəmiz Qorqud duası
Körpəm, doğum günün mübarək olsun.

Atanın, ananın gözünü nuru,
Babanın, nənənin qəndi-noğulu.
Azəri balası, azəri oğlu
Körpəm, doğum günün mübarək olsun.

Adını biz verək, bəxtini Tanrı,
Tacını biz verək, taxtını Tanrı.
Bilir bütün işin vaxtını Tanrı,
Körpəm, doğum günün mübarək olsun.

Tez böyü, düşmənin bağı göynəsin,
İçində yurd salan ağrı göynəsin.
Qoy vətən söyləsin, ellər söyləsin:
Körpəm, doğum günün mübarək olsun.

Azərbaycan dilində doğum günü bəzən ad günü kimi də işlənir. Xalqımızın unudulmaz şairi Osman

---

Sarıvəlli "Ad günün mübarək!" şeirində ad gününü belə tərənnüm edir:

*Əlvən çiçəklərlə bəzənir eyvan,
Bayram paltarını geyinir anan...
Qohumlar, qonşular iki-bir, üç-bir,
Əlləri çiçəkli tökülüb gəlir.*

*Gül kimi fərəhlə açılır üzün,
Sənin ad günündür, ay oğul, bu gün.
Ömrünün bağında gül açır bahar –
Bunun da bir şövqü, bir calalı var...*

*Nə kaman dincəlir, nə tar dayanır,
Fərəhli gözlərdə sevinclər yanır;
Aləmə sığmayır çalan-çağırın,
Süfrədə yeməklər dəyişir hər an...*

*Qonaqlar söz alıb danışır bir-bir:
Dünyada hər kəsdən şirindir övlad,
Böyük bir millətin fəxridir bu ad –
Əziz "Babək" adı...*

– Mübarək olsun!

Sənin sağlığına!

– Xoşbəxt ol, quzum!

Doğum günü keçirmək azərbaycanlı ailələrinin, ən sevimli bayramıdır. Ailə bayramı olan doğum günü səbirsizliklə gözlənilir, böyük məhəbbətlə qarşılınır, yüksək şənliklə keçirilir. Ad gününü qeyd etmək ənənəsi son illərdə daha da genişlənmişdir. Söz ustalarımızın, alimlərin, bütün ziyalıların 50 yaşı tamam olanda geniş ictimaiyyət tərəfindən ilk dəfə qeyd edilir. Sonradan bu, hər on ildən bir təkrar olunur. Dünyasını dəyişənlərin isə adlarının əbədiləşdirilməsi üçün müəyyən müəssisələr, obyektlər onların adı ilə adlandırılır.

5.07. ADIN QORUNMASI

Uşağa verilmiş hər bir adın taleyi, onun təravəti, gözəlliyi düzgün işlədilməsindən, *qorunmasından* asılıdır. Düzgün istifadə olunmayan şəxs adları öz gözəlliyini itirir, xoşagəlməz leksik ünsürlərə çevrilir.

Uşağa rəsmi ad verib, ondan xalq arasında düzgün istifadə etməmək halları çox olur. Bunlar aşağıdakı kimi özünü göstərir:

- a) Rəsmi ad təhrif edilir. Belə hallarda adın bir hissəsi itisarı olunur və ya ada müxtəlif səslər artırılaraq onun quruluşu dəyişdirilir. Bunun nəticəsində şəxs adları eybəcərləşir, hətta milli forma və məzmununu itirir. Məsələn, *Əli – Alik, Firəngiz – Fira, Tamam – Toma, Gül-*

nara – Gülyə, İsmayıl – İsik, Aliyə – Alya, Firəngiz – Fira, Səbinə – Saba, Cəmilə – Cema, Xəyalə – Xatuş, Rumiyyə – Ruma, Nazlı – Naza, Ceyran – Culya olduğu kimi.

- b) Əsas adla yanaşı ikinci bir ad da işlədilir. İkinci ad vermək – uşağı başqa adla çağırmaq həyatda, xüsusən olaraq rəsmi sənədləşmə işlərində dolaşılığa gətirib çıxarır.
- c) Bəzi adların deyilişi və yazılışı təhrif olunur. Adlardan istifadə edərkən təhrifə yol vermək ad mədəniyyətinə ciddi xələl gətirə bilər.

Belə hallar yolverilməz olub, onomastik tələblərin tam ziddini təşkil edir. Buna görə də verilmiş adı qorumaq valideynlərin ictimai-zəruri vəzifələri olmalıdır. Çünki adın qorunması ad mədəniyyəti inkişafının əsasıdır.

VI FƏSİL

ŞƏXS ADLARININ YAZILIŞI VƏ DEYİLİŞİ

Adın gözəlliyi, təravəti onun düzgün deyilişi və yazılışından çox asılıdır. Ədəbi-mədəni baxımdan düzgün işlədilməyən, təhrif olunan adlar onu daşıyan şəxsə mənfi təsir göstərə bilər. Belə hallara yol verməmək üçün şəxs adlarının yazılışı və deyilişinə dair ədəbi dilimizdə formalaşmış zəruri onomastik qaydalara ciddi əməl olunmalıdır. Bu qaydalar şəxs adlarının həm yazılışına, həm də deyilişinə aiddir.

6.01. ŞƏXS ADLARININ YAZILIŞI

Adların düzgün yazılışı vacib ictimai-mədəni məsələlərdəndir. Bu qrup sözlərin özünəməxsus cəhətləri vardır. Mövcud ümumi orfoqrafik prinsiplər burada da tətbiq edilir. Belə ki, şəxs adlarının yazılışı da ümumi orfoqrafiya qaydaları ilə bağlıdır. Lakin bununla bərabər şəxs adlarının sırf özünəməxsus yazılış qaydaları da mövcuddur.

1. Dilimizdə işlənən hər bir şəxs adının baş hərfi böyük yazılır: *Aytən, Aybəniz, Saleh, Xatirə, Elnur, Murad, Mürşid, Mübariz, Elçin, Elmar* və s.
2. İki sadə şəxs adının birləşməsindən əmələ gəlmiş adlar bitişik yazılır: *Məmmədəli, Əbdüləziz, Əliheydər, Həsənəli, Cəfərqulu, Qulamhüseyn, İbrahimxəlil, Əbdüllətif, Məlikməmməd* və s.
3. Mürəkkəb şəxs adlarında iki sait qoşalaşdıqda birinci sözün son saiti yazılmaz¹. **Əli+Əsgər (Ələsgər), Mirzə+Əli (Mirzəli), Əli+Abbas (Əlabbas), Əli+İsa (Əlisa)** və s.
4. Tərkibində “ağa”, “xan”, “bəy”, “mirzə”, “hacı”, “seyid”, “soltan”, “xanım” sözləri olan mürəkkəb şəxs adları bitişik yazılır: *Ağaverdi, Əlimirzə, Xanbaba, Mehdiqan, Əlibəy, Mirzəli, Hacıbaba, Soltansəlim, Kiçikxanım, Seyidəhməd* və s.
5. Şəxs adlarının bəzisi iki variantda yazılır: *Əli//Alı, Səlim//Selim, İsa//İsa, Qafar//Qaffar, Abas//Abbas, Soltan//Sultan* və s.
6. Bəzi şəxs adlarının yazılışında tarixi-ənənəvi prinsip əsas götürülür. Buna görə də onların yazılışı ilə deyilişi arasında müəyyən fərqlər meydana çıxır:

<i>Yazılır</i>	<i>Deyilir</i>
<i>Füzuli</i>	F(i)zuli
<i>Bəsti</i>	Bəs(d)i

---

¹ Bəzi adlar (Ağaəli, Əliağa və s.) bu qanuna müvafiq gəlmir.

<i>Lütfiyar</i>	Lüt(v)iyar
<i>Əbdülhəmid</i>	Əbd(i)lhəmid
<i>Ələkbər</i>	Ələ(h)bər...

7. Qoşa samitli adlar aşağıdakı kimi yazılır:

- *Feyzulla, Seyfulla, Nəsrulla, Nəsibulla, Əsədulla, Eynulla, Qeybulla, Beydulla;*
- *Qiyasəddin, Siracəddin, Tacəddin, Hüsməddin, Elməddin, Ziyəddin, Zirəddin, Nurəddin, Seyfəddin, Sədrəddin, Səlahəddin, Camaləddin, Şəmsəddin, Şücaəddin;*
- *Zəkəriyyə, Şəmsiyyə, Bəhriyyə, Qədriyyə, Ələviyyə, Zəkiyyə, Zülfriyyə, Mərziyyə, Nuriyyə, Ruqiyyə, Rəmziyyə, Rəsmiyyə, Rəbiyyə, Səbiyyə, Sülhiyyə, Ülvriyyə;*
- *Hədiyyə, Firayyə, Sürəyyə, Münəsvər, Təvəkkül, Səttar.*

6.02. ŞƏXS ADLARININ DEYİLİŞİ

Şəxs adlarından ədəbi tələffüz normaları əsasın-da istifadə edilməsi yüksək nitq mədəniyyətinin əsas əlamətlərindən biridir. Dildə başqa sözlər kimi, şəxs adları da bir sıra ədəbi tələffüz xüsusiyyətlərinə malikdir. Adların tələffüzündə bu xüsusiyyətlərə mütəlak əməl olunmalıdır.

Məlumdur ki, şəxs adlarının ədəbi tələffüz variantı ilə yanaşı, yerli dialekt və şivə variantları da olur.

Məsələn:

<i>Bənövşə</i>	– Bənöyşə
<i>Xalid</i>	– Xəlit
<i>Qurban</i>	– Qurvan
<i>Həmayil</i>	– Hamayıl
<i>Yusif</i>	– Usuf
<i>Abdulla</i>	– Avdullah
<i>İbrahim</i>	– İrvaham
<i>Zibeydə</i>	– Ziveydə
<i>Rübabə</i>	– Urbaba
<i>Məcnun</i>	– Məjnun
<i>Qızıyətər</i>	– Qızeytər
<i>Xaliq</i>	– Xalix
<i>Yunis</i>	– Yunus
<i>Ayişə</i>	– Ayşa
<i>Hüseyn</i>	– Söyün
<i>Səadət</i>	– Sədət
<i>Münəvvər</i>	– Minəvər
<i>Zeynəb</i>	– Zeynaf
<i>Əbdül</i>	– Avdıl
<i>Ruqiyyə</i>	– Urquya
<i>Gövhər</i>	– Köhər
<i>Həsən</i>	– Hasan...

Nitq mədəniyyəti tələbləri baxımından yerli tələffüz variantlarına (misalların ikinci cərgəsindəki adlar) qarşı ciddi mübarizə aparılmalıdır. Hər bir xüsusi ad misalların birinci cərgəsində olduğu kimi, ancaq ədəbi dilin tələffüz normalarına uyğun işlədilməlidir.

Şəxs adlarının tələffüzünə – düzgün deyilişinə dair bir sıra qayda və tələblər mövcuddur:

1. Şəxs adlarında vurğu son heca üzərinə düşür¹:
Səməd, Əhməd, Əhəd, Hürü, Güllü, Telli, Əzəl, Əbil, Əbdül və s.
2. Bəzi şəxs adlarında “a” səsi sözün əvvəlində və ortasında uzun tələffüz olunur².

Sözün əvvəlində

Arif – A:rif	Arəstə – A:rəstə
Afat – A:fat	Afət – A:fət
Afiq – A:fiq	Adilə – A:dilə
Atif – A:tif	Aruzə – A:ruzə
Aqil – A:qil	Asudə – A:sudə
Alim – A:lim	Asimə – A:simə.

Sözün ortasında

Vaqif – Va:qif	Hidayət – Hida:yət
Sabir – Sa:bir	Mətanət – Məta:nət

¹ **Qeyd:** Bəzi alınma şəxs adlarında bu tələffüz qanunu pozur. Məsələn, *Hamlet, Sara, Elmira, Esmira* və s.

² Səsin uzunluğu qoşa nöqtə (:) ilə göstərilir.

Mahir – Ma:hir	Əmanət – Əma:nət
Yaqub – Ya:qub	Tahirə – Ta:hirə
Şadman – Şad:man	Şayəstə – Şa:yəstə...

3. Ahəng qanununa tabe olmayan adlardan əksəriyyətinin tərkibində bəzi saitlər bir qədər uzun deyilir. Məsələn:

Məhbubə – Məhbu:bə
Ruhəngiz – Ruhən:giz...

4. Bəzi adların ikinci hecasında gələn “i” saiti ya bir qədər uzun tələffüz olunur, ya da həmin saitdən sonra bir (y) samiti əlavə olunur:

Minirə – Mini:rə – *Mini(y)rə*
 Səlimə – Səli:mə – *Səli(y)mə*
 Əzizə – Əzi:zə – *Əzi(y)zə...*

5. Tərkibində “ai” sait birləşməsi olan adlarda həmin saitlərin arasına bir (y) samiti əlavə olunur:

Nailə – Na(y)ilə
Naibə – Na(y)ibə...

6. Sonu “d” səsi ilə bitən iki və üçhecalı adlarda “t” səsi kimi tələffüz olunur:

<i>Fuad</i> – Fuat	<i>Cavad</i> – Cavat
<i>Rəşad</i> – Rəşat	<i>Azad</i> – Azat
<i>Nihad</i> – Nihat	<i>Əsəd</i> – Əsət
<i>Mahmud</i> – Mahmut	<i>Fərid</i> – Fərit
<i>Məcid</i> – Məcit	<i>Məhəmməd</i> – Məhəmmət
<i>Məqsud</i> – Maqsut	<i>Ümid</i> – Ümit...

7. Yazılışdakı bəzi cingilti səsələr tələffüzdə karlaşır:

Talib – Talı(p)
Yaqub – Yaqu(p)
Nəsib – Nəsi(p)
Sahib – Sahi(p)...

8. Bəzi adların tələffüzündə kar səsələr cingiltiləşir:

Muxtar – Mux(d)ar
Mustafa – Mus(d)afa
Gülçöhrə – Gül(c)öhrə...

9. Adların tərkibindəki dodaq samitlərindən əvvəl gələn samit (m) kimi tələffüz edilir:

Qənbər – Qə(m)bər
Zənfira – Ze(m)fira
Dönməz – Dö(m)məz
Sümbül – Sü(m)bül...

10. Adların tərkibindəki eynicinsli cingilti qoşa samitlər bir uzun samit kimi tələffüz olunur:

Məhərrəm – Məhə(r:)əm

Abdulla – Abdu(l:)a

Ənnağı – Ə(n:)ağı...

- 11.** Adların tərkibindəki bəzi eynicinsli qoşa samitlərdən biri tələffüzdə karlaşır:

Abbas – A(p)bas

Cabbar – Ca(p)bar

Zirəddin – Zirə(t)din...

Hər bir valideyn övladına verdiyi adın ilk rəsmi sənəd – doğum haqqında şəhadətnamədə düzgün yazılmasına nail olmalı, bununla bərabər adın ədəbi şəkildə tələffüzünə də daima nəzarət etməlidir. *Uşağın adını da özü kimi sevmək və qorumaq lazımdır. Çünki bu sahədəki səhvlər sonra böyük çətinliklər, əngəllər törədə bilər.*

AZƏRBAYCAN ƏLİFBASI

A	X	Ö
B	I	P
C	İ	R
Ç	J	S
D	K	Ş
E	Q	T
Ə	L	U
F	M	Ü
G	N	V
Ğ	O	Y
H		Z

* 1992

**BƏZİ ADLARIN
ENSİKLOPEDİK ŞƏRHİ**

Azərbaycan dilinin lüğət tərkibində xüsusi mövqe tutan şəxs adlarının bir çoxunun mənası şəffafdır. Lakin bununla yanaşı, mənası nisbətən və ya tam aydın olmayan antroponimlər də az deyildir. Bu kitabda həmin adlardan hələlik müəyyən hissəsinə dair ensiklopedik məlumat verməklə kifayətlənmişik.

A–Z

- A -

- ABİD (o.)*** – Daima ibadətlə məşğul olub, ondan ləzzət alan insan.
- ADİL (o.)** – Doğru-düzgün iş görən, hər şeyə insafla yanaşan, son dərəcə ədalətli, təbiətən zəhmli insan.
- AFAT (o.)** – Gözəllərin gözəli.
- AFƏT (q.)** – Gözəl, qəşəng.

---

* Mötərizədə verilən (o.) – oğlan, (q.) – qız, (o.-q.) – müştərək adları bildirir.

- AQİL (o.)** – Yüksək ağıl sahibi, dərin dərəkəli insan.
“O, çox aqil adamdır”.
Aqilə qız adı buradan əmələ gəlmişdir.
- ALIFUAD (o.)** – İki sözün – *Alı* və *Fuad* sözlərinin birləşməsindən yaradılmışdır. Nadir adlardandır.
- ALİYƏ (q.)** – Uca, yüksək, hündür, əlçatmayan.
- ALƏMZƏR (q.)** – Dünyanın, kainatın, aləmin bütün qızılı, çox cazibədar qız.
- ARƏSTƏ (q.)** – Bəzənmiş, sığallanmış.
- ARİF (o.)** – Dərin biliyə malik olan, hər şeyi tez seçən, ayırd edə bilən şəxs.
- ATİLLA (o.)** – Bütün dünyada tanınmış əzəmətli türk sərkərdəsi (400–453).
- ASİMƏ (q.)** – Öz namusunu qoruyan, ismətli, saf xarakterli.
- ARZUMAN (o.)** – Arzu olunan insan. İki sözdən yaranmışdır: *arzu* və *man*.

“Man” qədim türk dilində *insan* deməkdir.

- AVAZƏ (q.)** – Yaxşı səs, xoşagələn tələffüz.
- AYDAN (q.)** – *Ay planetindən gəlmiş qız; məcazi mənada ağ, qəşəng qız, dünya gözəli, ay kimi işıqlı...*
Azərbaycan dilində *Ay* sözündən *Aytən, Aytəkin, Aybəniz, Aymələk, Aynaz, Aynisə, Aynur, Aynurə, Aypara, Aysel* və s. ad əmələ gəlmişdir. *Aydan* müasir dövrün ən çox dəbdə olan adlarındanır.
- AYGÜN (q.)** – “Ay” və “günəş” kimi ləkəsiz, gözəl, göyçək.
- AYNUR (q.)** – Ay kimi aydın, işıqlı, cəlbedici, nurlu.
- AYSU (q.)** – *Ay* və *su* sözlərindən əmələ gəlmiş mürəkkəb quruluşa malik addır. *Ay kimi saf, su kimi duru* mənalar ifadə olunur. Zəmanəmizin dəbdə olan ən maraqlı adları cərgəsindədir.
-

- B -

BABACAN (o.) – Səmimiyyət, mehribanlıq ifadə edir.

Baba və *can* sözlərindən düzəldilmiş mürəkkəb addır.

BADI (q.) – Küləkli, külək olan yer.

BAĞIR (o.) – *Bağır* qaraciyər sözünün sinonimidir. Məcəzi halda ən yaxın, ən əziz və ən mehriban mənasını bildirir.

BAYDAR (o.) – Bu antroponim Çingiz xanın nəvəsinin adıdır.

Baydar adı Gürcüstanın indiki Marneuli (keçmiş Sarvan) adlanan rayonu ərazisində həm də toponim – kənd adıdır.

BAYRAM (o.) – Bu sözlə hər hansı bir xalq üçün xoş sayılan milli və dini günlər bildirilir.

*Bayram oldu, heç bilmirəm neyləyim,
Bizim evdə dolu çuval da yoxdur.*

*Düqiylə yağ hamı çoxdan tükənmiş,
Ət heç ələ düşməz, motal da yoxdur.*

(M.P.Vaqif)

Konkret bayram adları ilə bağlı da bir sıra şəxs adı meydana gəlmişdir. *Oruc* antroponimi Orucluq bayramının, *Qurban* Qurban bayramının adından yaranmışdır.

Bayram adından *Bayraməli*, *Bayramqulu* kimi adlar formalaşmışdır.

BƏDƏL (o.) – Hər hansı bir şeyin yerini tutan, onu əvəz edən.

BƏHİYƏ (q.) – Güzəl, yaraşqlı, cəlbedici.

BƏHMƏN (o.) – Yüksək ağıl sahibi, doğru yol seçən, yalanı dilinə gətirməyən.

BƏŞARƏT (q.) – Muştuluq bildirən, şad xəbər gətirən.

BİLLURƏ (q.) – Təmiz, saf, duru.

BUDAQ (o.) – Ağac budağı mənasını bildirir. Budaq yaşıl və quru, böyük və kiçik olur.

Övladına *Budaq* adı verən valideynlər onun böyük budaq kimi olmasını arzulayırlar.

Budaq türk xalqlarında çox yayılmış şəxs adlarındanıdır. Bu

sözdən Türkiyə türklərində “Budaq” antroponimi ilə yanaşı, *Pirbudaq*, *Gülbudaq*, *Göybudaq*, *Qarabudaq*, *Ağbudaq* adları da işlənir. Ağ sözü bir çox hallarda türk dillərində xoşbəxt mənasını da ifadə edir. “Səni görüm ağ günə çıxasan” (xoşbəxt olasan). *Ağbudaq* – *xoşbəxt budaq* – xoşbəxt övlad anlamını verir.

Qazax türklərində *budaq* sözündən yaranmış “*Minbudaq*” adından istifadə olunur. Azərbaycan dilində belə bir deyim vardır: “Görüm sənin o bircə oğlun (balan) min budaq olsun”. Mənası budur ki, övladınız çoxlu oğullu-qızlı olsun. Burada müsbət arzu alqış ifadə edilir. Qazaxlar müsafiri, qonağı ötürəndə – “Gedin, sizə ağ yol olsun” deyirlər ki, bu da yaxşı yol olsun deməkdir. *Budaq* şəxs adı türk xalqlarında fəal işlənməkdədir.

BÜLƏND (o.) – Əlçatmaz, uca, yüksək.

BÜNYAD (o.) – Bünövrə, özül, təməl.

BÜRHAN (o.) – Dəlil, sübut.

- C -

- CAHAN** (o.-q.) – Bütün dünya, mövcud aləm. Müştərək səciyyəli şəxs adıdır.
- CAHANDAR** (o.) – Başbilən, rəhbər.
- CAHANGİR** (o.) – Dünyanı ələ keçirən, məşhur.
- CAHİD** (o.) – Çalışqan, işgüzar, məqsədə nail olmağa cəhd göstərən.
- CAVAD** (o.) – Xoşxasiyyət, xeyriyyəçi, səmimi.
- CAVİD** (o.) – Daimi, həmişəlik. “An” şəkilçisi ilə *Cavidan*, “ə” ünsürü ilə *Cavidanə* şəxs adları yaranmışdır.
- CƏFƏR** (o.) – Kiçik həcmli axar çay deməkdir. Bu söz cənnətlə bağlı müqəddəs çay mənasını da bildirir. Sadə qrammatik quruluşa malik olan bu antroponim bir sıra şəxs adının yaranmasında iştirak etmişdir: *Cəfərqulu*, *Ağacəfər*, *Mircəfər* və s.
- CAVAHİR** (q.) – Qiymətli daş-qaş, əvəzsiz, mehriban.

- CƏLİL (o.)** – Uca, yüksək olan; ən böyük hörmət-izzət əldə etmiş adam.
- CƏSARƏT (o.)** – Qoçaq, igid, məharətli, hər şeyə qalib gəlməyə səy göstərən.
- CUCİ (o.)** – Körpə, qonaq, sevgili.
Çingiz xanın böyük oğlunun adıdır. O, Altın Orda dövlətinin yaradıcısı olmuşdur.
Cuci şəxs adı Asiya və Qafqaz türkləri arasında geniş yayılmışdır. Hazırda Dərbənddə yaşayan azərbaycanlıların antroponimik tərkibində 12-dən artıq Cuci adı müşahidə olunur. Cənubi Qafqazda Cuci adı toponim kimi də məşhurdur. Tarixi məlumatlara görə, XIII əsrdə Çingiz xanın oğlu Cuci hərbi vuruş və basqınlarda böyük şücaətlər göstərmiş, xüsusi ad qazanmış, buna görə də atası onun şərəfinə bir kəndə Cuci adı vermişdir. Həmin kənd indiki Gürcüstanın Türkiyə səmtindədir. Son illər ermənilərin əlinə keçmişdir. Cuci kəndi Yırğançay, Soyuqbulaq, İlməzli kəndləri ilə həmsərhəddir. Bu kənd qədimdə hərbi strateji əhəmiyyət daşımış-

dır. Onu əhatə edən mənzərəli ərazilər içərisində *Əyriqar* xüsusü gözəlliyə malikdir.

CUQQU (o.)

– Qadın başörtüyü mənasını bildirir. Qədimdə qadın yaylığı çox dəbdə olmuş və bəzi valideynlər bu əşyanın adından antroponim kimi istifadə etmişlər.

- Ç -

ÇAPAR (o.)

– Keçmişdə məktub, qəzet və jurnalları tez sahibinə çatdıran əməkdaş belə adlanırdı.

- D -

DİLARA (q.)

– Qəlbaçan, könülaçan, mehriban.

DİLƏFRUZ (q.)

– Şadlandıran, ruhlandıran, sevincindirən.

DÜRRƏ (q.)

– İrihəcmli inci parçası. Məcəzi mənalarda işlənərək ən sevimli, ən əziz, ən mehriban mənə çalarlarını bildirir.

- Ə -

ƏDALƏT (o.-q.) – Doğru, düzgün.
Müştərək addır – həm oğlan, həm də qız adı kimi istifadə olunur.

ƏFŞAN (q.) – Saçan, səpən, səpələyən.

ƏKBƏR (o.) – Ulu, böyük, yeganə, ucadan-uca.
Allahu-Əkbər.

ƏLAMƏT (o.) – İz, işarə, nişan. “Gördüyün meşədən **əsər-əlamət** qalmayıb”.

ƏSGƏR (o.) – Hərbi ad, orduda ən kiçik hərbi vəzifə, sınavi hərbiçi.

*Bilsin ana torpaq, eşitsin vətən,
Müsəlləh əsgərim mən də bu gündən.
(S.Vurğun)*

Əsgər sözü bir neçə antroponimin formalaşmasında iştirak edir. *Əli+Əsgər – Ələsgər, Əsgər+ağa – Əsgərağa* və s.

ƏŞRƏF (o.) – Çox şərəfli, ən əziz, xüsusi hörmət və izzətə malik.

ƏYYAM (o.) Vaxt, zaman anlayışı ifadə edilir.
Axı, necə kef çəkməli əyyam idi,
Onda ki övladı vətən xam idi.
 (M.Ə.Sabir)

- F -

- FƏXRİ (o.)** – Ən hörmətli, şərəfli.
- FƏRİD (o.)** – Misilsiz, tayı-bərabəri olmayan.
- FƏRRUX (o.)** – Bəxtiyar olan, xoş gün görən.
- FƏRZANƏ (q.)** – Bilikli, yoldaşlarından fərqlənən alim.
- FƏTANƏT (q.)** – Dərrakəli, aydın fikirli.
- FƏTTAH (o.)** – Hər şeyi açmağı bacaran.
- FİKRƏT (o.)** – Fikirləşmək, düşünmək. Nəticə çıxarmağı bacarmaq.
- FİRUZ (o.)** – Taleyi gətirən, qalib gələn.
- FİRUZƏ (q.)** – Qiymətli daş-qaş növü.
- FUAD (o.)** – Sözü lüğəvi mənası ürək deməkdir. Antroponim kimi müsəlman dünyasında diqqəti çox çəkən adlardandır.

Adlar sistemindəki *Alıfuad, Fuad-xan* və sair adların formalaşması bu adın köməyi ilə meydana çıxmışdır. Hazırda azərbaycanlı adları sistemində Fuad şəxs adı yüksək faiz təşkil edir.

- G -

GİLAYƏ (q.) – Üzüm giləsi mənasını bildirir.

GÖVHƏR (q.) – Qiymətli daşların bir növünün adını bildirir. Bu daş özünəməxsus rəngə və tərkibə malikdir.

*Əziziyəm qaş-daşı,
Gövhər daşı, qaş-daşı,
Cahil ilə bal yemə,
Ahıl ilə daş daşı. (Bayatı)*

GÜLŞƏN (q.) – Güllük, çiçəklik yer.

GÜLZAR (q.) – Gülüstan, güllük yer.

GÜMRAH (q.) – Bu ad Azərbaycan ədəbi dilində polad kimi sağlam bədənə malik adam mənasını ifadə edir*.

---

* Bu ad mənşə dildə yolunu azmış, azğın, səfeh mənalarını bildirir.

- H -

HACI (o.) – Kəbəni ziyarət etmiş insan. Hacı sözü ayrıca şəxs adı kimi işlənməklə bərabər ondan Şərq və Qərb müsəlmanları arasında onlarca şəxs adı yaranmışdır. *Hacıəli, Hacıbala, Hacıdayı, Hacıhəsən, Hacıhüseyn...*

HADI (o.) – Bələdçilik edən, insanlara doğru, düzgün yol göstərən.

HEVBƏT (o.) – Hörmətli, ləyaqətli, nüfuzlu insan.

HEYRAN (q.) – Bu söz dilimizdə sevmək, xoşu gəlmək, məftun olmaq, vurulmaq, valeh olmaq mənalarını ifadə edir.

*Mən aşiqəm üzünə,
Heyranam qaş-qözünə.
Sən məndən əl üzməzdin,
Baxdın özgə sözünə. (Bayatı)*

Quruluşca sadə onomastik addır. *Heyranə* qız adı bu antroponimdən əmələ gəlmişdir.

HƏLİMƏ (q.) – Mülayim xarakterə malik adam. Çox sakit, yumşaq təbiətli, hər şeyə dözməyi bacaran insan.

HƏSRƏT (o.-q.) – İstəyinə çatmaq. Ən çox oğlan istəyi yerinə yetəndə bu ada mürciət olunur.

HİLAL (o.-q.) – Üç-dörd gecəlik təzə ay, yaxud aypara.
Hilal müştərək addır. Buna görə də həm oğlan, həm də qız adları sistemində özünə geniş yer tapmışdır.

HİLMİ (q.) – Yumşaq təbiətli, həlim xarakterli, səbir edən.

HUMAY (q.) – Rəvayətə görə, Cənnət quşu. Xoşbəxtlik, səadət rəmzi.

HÜNƏR (q.) – Bacarıqlı, cəsarətli, məharətli.

- X -

XALİQ (o.) – Yaradan, dünyanı, bütün təbiəti xəlq edən.

XALİD (o.) – Uzun ömür sürən, daimi həyat keçirən, xoşbəxt insan.

- XATİRƏ (q.)** – Bağışlanmış və yadda qalan əşya.
- XƏLİL (o.)** – Yoldaş, sirdaş, dost, mehriban.
- XƏTİB (o.)** – Məsciddə avazla xütbə oxuyan. Gözəl ədəbi nitq sahibi, na-tiqliyi ilə insanı heyran edən.
- XOŞQƏDƏM (q.)** – Ayağı uğurlu olan, xoşbəxtlik gətirən.
- XURŞİD (q.)** – Xumarlanan, xoşhal olan, mehribanlıq edən.
- XURŞİD (o.)** – Günəş deməkdir.

- İ -

- İBADULLA (o.)** – Tanrının bəndələri.
- İFTİXAR (o.)** – Fəxr olunan, öyünülən, sevilən.
- İLAHƏ (q.)** – Cahan, seçilən, hörmət edilən.
- İLHAM (o.)** – Həvəslənmək, ruhlanmaq. Yüksək zövqə sahib olmaq. Əvəzi olmayan bacarıq sahibi.

İLHAMƏ (q.) – *İlham* sözündən yaradılmış maraqlı addır.

İLQAR (o.) – Söz vermə, əhd, vəd, vəfa mə-nalarını ifadə edir. Bu sözün va-sitəsilə “*ilqar almaq*”, “*ilqar vermək*”, “*ilqarına düz çıxmaq*”, “*ilqarından dönmək*” ifadələri işlənir.

*Aşiq biriynən gərək,
Sədəf dürüynən gərək.
Dünyada gözəl çoxdur,
İlqar biriynən gərək. (Bayatı)*

İlqar müasir dövrün ən dəbdə olan, geniş istifadə olunan kişi adlarındandır.

İMAN (o.) – Etiqad göstərən, inam göstərən.

İMANYAR (o.) – İmamın dostu, onun köməkçi-si, imama sadiqlik göstərən.

İRADƏ (q.) – Qarşıya qoyduğu hər hansı məqsədə, diləyə çatmağa xüsusi səy göstərən, yolundan geri dön-məyən.

İRFAN (o.) – Hər şeydən xəbərdar olan, Allahı ürəkdən sevən.

İRŞAD (o.) – İnsanları düzgün yola çəkən, onlara doğru yol göstərən.

İZZƏT (o.-q.) – Hörmət, şərəf, şöhrət məna çarlarını bildirir.

Oğlan üçün *izzət* sözü ad formasında işləndiyi kimi, *ağa* sözünün əlavəsi ilə yaranan İzzətağa adından da istifadə olunur.

Qız üçün *İzzət* adına *xanım* sözü artırılaraq *İzzətxanım* adı yaradılır.

- K -

KAMAL (o.) – İnsanın kamillik zamanı, ağıllı, müdriklik dövrü.

KAMANDAR (o.) – Silahla bağlı işlər görən: bacarıqlı ovçu, silah gəzdirən, müxtəlif növ silah sevən.

KƏRƏM (o.) – Mərhəmətli olmaq, alicənablıq, bağışlamağı bacarmaq.

- Q -

- QABİL (o.)** – İstedadlı, bacarıqlı, istədiyini əldə edən.
- QADİR (o.)** – Bacarıqlı, qüdrətli, qüvvətli.
- QƏNDAB (q.)** – Hazırlanmış şirin su, şərbət.
- QƏNDİL (o.)** – Evin tavanından asılan lampa növü, çilçıraç.
- QƏNİ (o.)** – Zəngin adam, var-dövlət sahibi.
- QUMAŞ (q.)** – İncə, zərif parça növü.
- QUQUŞ (q.)** – Bu ad *qu quşunun* adından yaranmışdır. **Qu quşu** iri boylu olub, gözəl quruluşa malikdir. Bunlar, əsasən, ağ rəngdə olur. Onların özünəməxsus xüsusiyyətləri vardır.
*... sulu yerin düzündə,
 Bulaq qaynar çay-çəmən döşündə,
 Bulaqotu üzər suyun üzündə,
 gözəl qular gəlib keçərlər,
 Xəlvətləyib bulaqdan su içərlər.*
 (Şəhriyar)

Müşahidə və deyilənlərə görə, qu quşu ölümünü hiss etmiş kimi ölümündən öncə gözəl səslə oxuyur və dünyasını dəyişir.

Ququş adı Borçalı ərazisində daha geniş yayılmış antroponimlərdəndir. Qu quşu türk xalqlarından qazaxlarda totem kimi işlənmişdir.

- L -

- LALƏ (q.)* – Qırmızı rəngli gözəl gül.
- LƏTAFƏT (q.)* – Gözəllik, incəlik, xoşagəlimlilik.
- LƏTİFƏ (q.)* – Gülməli söz. *Lətifəsi bizdən uzaq.*
- LİLUFƏR (q.)* – Çayın dərin yerində bitən qəşəng gül növü. Türk dilində geniş yayılmışdır.
- LÜTFİ (o.-q.)* – Mehribanlıq göstərmək, yaxşılıq etmək, incə xarakterli.

- M -

MAHAL (o.) – Müəyyən bir yer, bölgə, sahə mənası ifadə olunur.

*Maral tuş gəldi oxa,
Yayındı, çıxdı yoxa,
Mahalda kənd bircədi,
İçində əlli koxa.* (Bayatı)

MAHİR (o.) – Bacarıqlı, məharətli, cəsarətli insan.

MAQSUD (o.) – Əsasən məqsəd, arzu və istək bildirən leksik vahiddir. Sadə quruluşlu bu ad tələffüz tərzini və asanlıqını ilə dildəki bir sıra antroponimlərdən seçilir. Müasir Azərbaycan ədəbi dili sisteminə bu ad geniş mövqeyə malikdir. Yüksək dəbdə olduğu üçün bütün türk dünyasında *Maqsud* adına hər yerdə təsadüf etmək olur.

MANSUR (o.) – Qalib gəlmiş, rəqibini üstələmiş, igid adam.

MEHMAN (o.) – Müasir dilimizdə *qonaq*, *müsa-fir* mənasını bildirir.

*Əzizim daşdı, dağlar,
Çınqıllı, daşdı, dağlar,
Sən yatıbsan naqafıl,
Mehmanın köçdü, dağlar.* (Bayatı)

- MEHPARƏ (q.)** – Ay parçası, gözəl, göyçək.
- MƏLAHƏT (q.)** – Gözəl, şirin, ürəyəyatan.
- MƏNZƏRƏ (q.)** – Təbiətin görünən qəşəng yeri.
- MƏSUMƏ (q.)** – Təqsiri, günahı olmayan; hər şeydən saf və təmiz.
- MƏŞHƏD (o.)*** – İrənin Məşhəd şəhərində 8-ci imam Rzanın məqbərəsini ziyarət etmiş adama verilən dini şəxs adı.
- MƏTLƏB (o.)** – *Arzu, məqsəd, istək* mənalarını bildirir.
*Aşiqəm, dağı gəzəm,
Sinəmdə dağı gəzəm,
Mətləbim yarı görmək,
İşim nə dağı gəzəm.* (Bayatı)
- MÜNƏVVƏR (q.)** – Nurlu, parlaq, son dərəcə təmiz.

---

* Məşhədi.

MÜRSƏL (o.) – Nəyisə həll etmək üçün yola salınmış, ən inanılmış insan, mötəbər elçi.

- N -

NADİR (o.) – Az tapılan şey, qiymətinə, keyfiyyətinə görə aydınca seçilən.

NAİLƏ (q.) – *Arzuya, məqsədə çatmaq* mənasını bildirir. Bu ad “Nail” antroponiminə “ə” ünsürünün artırılması yolu ilə kişi adından yaradılmışdır. *Nailə* antroponimik sistemdə geniş mövqeyə malik olan qadın adıdır.

NATƏVAN (q.) – Aciz, gücsüz, zəif, qüvvətsiz.

NATİQ (o.) – Güzəl, ədəbi nitqə sahib olan oğlan.

NAZİM (o.) – Nəyisə nizama gətirən, qayda yaradan.

NİHAD (o.) – Təbiət.

NİHAL (q.) – Cavan ağac, pöhrə.

NOVRUZ (*o.*) – Yeni il bayramı, Bahar bayramı (mart ayında).

NÜSRƏT (*o.*) – Xidmət edən, yardım, kömək göstərən.

- O -

OCAQVERDİ (*o.*) – Burada “ocaq” müqəddəs dini yer anlayışını bildirir.

OQTAY (*o.*) – “Ox” və “yay” sözlərindən əmələ gəlmişdir. Oxatay mənasını verir.

- P -

PAKİZƏ (*q.*) – Təmiz, ləkəsiz, qəşəng, xoşagələn.

PƏRİCAHAN (*q.*) – Göyçək, qəşəng, xoşagələn, ürəyəyatan.

PÜNHAN (*q.*) – Gizli, gözəgörünməz, xəlvəti.

- R -**RAFİQ (o.)**

– Bu sözlə sirdaş, yoldaş, həmfikir məna və məna çalarları ifadə olunmuşdur.

Rafiq adının bünövrəsini vaxtilə *rəfiq* apelyativi təşkil etmişdir. İlk halda “rəfiq” kimi səslənən həmin sözdə sonradan ə səsi *a* səsinə keçdiyi üçün *Rafiq* kimi formalaşmışdır.

Hazırda Rafiq adı dəbdə olduğuna görə çox geniş yayılmış və ən sevimli adlardandır.

RAHİM (o.)

– Çətinlik çəkənə rəhm edən, kömək əlini uzadan.

RAMİN (o.)

– Bəzi əsərlərdə bu sözün mənasının “mərimi atan adam” olduğu bildirilir. Bununla bərabər *ramin* sözünün günəş kimi güclü olan insan anlamını ifadə etdiyi də qeyd olunur.

Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin lüğət tərkibində Ramin adı xüsusi yer tutur. Geniş yayılmış bu ad zamanın dəbdə olan ən gözəl adlarındandır.

- RASİM (o.)** – Rəssam, şəkil çəkən.
- RAMİŞ (o.)** – Musiqi.
- RƏHMAN (o.)** – Zəhmli, özünü ağır, ciddi aparan.
- RƏLANƏ (q.)** – Bu adın qəribə tarixçəsi vardır. Bir gənc ailənin qızı olmuş, ona ad vermək üçün çox düşünmüşlər. Valideynlərin üç ad (*Rəna*, *Lalə* və *Nərgiz*) daha çox xoşlarına gəlmiş, onlardan birini seçməkdə böyük çətinlik çəkmişlər. Uzun mübarizə və məsləhətləşmədən sonra üç adın ön hissəsindən bir parçanı götürüb *Rə+la+nə* (*Rəlanə*) adını yaratmışlar. *Rəlanə* adlar sistemində ürəyəyatan antroponimlər sırasında özünə xüsusi yer tapmışdır.
- RƏXŞƏNDƏ (q.)** – İşıldayan, parlaqlığı ilə seçilən.
- RƏSUL (o.)** – Elçi.
- RƏŞAD (o.)** – Bu söz yüksək insani keyfiyyətləri: zəngin və iti düşüncəliliyi, doğru və düzgün yol tutmağı, haqq və ədaləti qorumağı əks etdirir.

Rəşad şəxs adı bütün türk xalqlarında ən dəbdə olan antroponimlər sistemində geniş yer almışdır. Türkiyə türklərinin hər bir bölgəsində bu adlı insana onlarca miqdarda rast gəlmək olur. Orta Asiya, Qazaxıstan türkləri də bu addan böyük maraqla istifadə etməkdədirlər.

RƏŞADƏT (o.) – Qoçaqlıq göstərən, igidliklə seçilən.

REYHAN (q.) – Bitki növü. *Reyhanə* qız adı bundan yaranmışdır.

RÖVŞƏN (o.) – İşıqlıq, aydınlıq.

- S -

SABİQƏ (q.) – Keçmişdə baş vermiş hadisə. Sabiq sədr, sabiq direktor.

SABİR (o.) – Səbir edən, dözümlü olan, zəhmətdən qorxmayan.

SABİT (o.) – Əsaslı, daimi yerini tapmış.

SAÇLI (q.) – Doğulanda başında saçı olan. Türk dünyasında bu tipli adlar çoxdur.

- SƏDAD (o.)** – Doğru olan, haqqı ayaqlama-
yan.
- SƏİD (o.)** – Xoşbəxt, bəxtiyar, gələcəkli.
- SƏFA (o.-q.)** – Saflıq, təmizlik, duruluq. For-
maca müştərək addır.
- SƏLİM (o.)** – Həqiqət tərəfdarı, eybi olma-
yan, polad bədənli.
- SƏTTAR (o.)** – Eyib örtən, pis işləri gizlədən.
- SİRAC (o.)** – Ev çırağı, işıq, məşəl.
- SURƏT (o.)** – Görünüşü, üzü, sifəti, zahiri
əlaməti.

- Ş -

- ŞADMAN (o.)** – Şadlanan, sevinən, ruhlanan,
qanadlanan (məcazi).
- ŞAHBAZ (o.)** – Quş (şahin, tərlan).
- ŞAHİN (o.)** – Yırtıcı quş növü. Dünya türk-
ləri ova gedərkən həmin quşdan
geniş istifadə etmişlər.

- ŞAHSUVAR (o.)** – Şaha aid atlı dəstə.
- ŞAKİR (o.)** – Təşəkkür bildirən, razılıq edən.
- ŞAIQ (o.)** – Müəyyən işə, hadisəyə böyük həvəs göstərən.
- ŞAMİL (o.)** – Aidiyyəti olan. *“Bunları ona şamil etmək olar”*.
- ŞƏBNƏM (q.)** – Gecələr göy-göyərtili, yarpaqlar üzərinə düşən şəh.
- ŞƏFA (q.)** – Xəstəlikdən xilas olan, sağalan insan.
- ŞƏMİSTAN (o.)** – Günəşli diyar, mahal, ölkə, yurd.
- ŞƏRİF (o.)** – Şərəfli, çox nəcib, çox hörmətli.
- ŞÜKRAN (o.)** – Yaxşılıq itirməyən, həmişə təşəkkür edən.

- T -

TAHİR (o.) – Saf, təmiz anlayışını ifadə edir.
“*Aydan arı, sudan duru*”.

TANRIVERDİ (o.) – Allahverdi mənasını bildirir. Quruluşca mürəkkəb olan aşağıdakı adlar da bu yolla əmələ gəlmişdir: *Haqverdi, Xalıqverdi, İmamverdi...*

TƏHSİN (o.) – Alqış etmək, bəyənmək.

TOĞRUL (o.) – Qədim türk dilində yırtıcı ov quşlarından bir növünün adıdır. Toğrul adı türk xalqlarında uzaq keçmişdən istifadə olunan antroponimdir. Müasir dünyamızın çoxsaylı türk bölmələrinin hər bir arealında Toğrul şəxs adı geniş yayılmış, ən dəyərli, ən təsirli və sevimli antroponim vahid kimi işlənilməkdədir.

TÖHFƏ (q.) Hədiyyə, bəxşis vermək.

TURAB (o.) – Yer, toz, torpaq.

- U -

UĞUR (o.) – Nailiyyət əldə edən və xoşbəxtlik qazanan. *Uğur* sözü vasitəsilə *Uğurbəy*, *Uğurşah*, *Uğurbala* kimi mürəkkəb adlar yaranmışdır.

- Ü -

ÜLVİ (q.) – Ən yüksək, əlçatmaz zirvə.

ÜLVİYYƏT (q.) – Ülvə uca deməkdir. Bu sözə *-yyə* artırılmaqla *Ülviyyə*, *-yyət* əlavə olunmaqla *Ülviyyət* qız adı əmələ gətirilmişdir.

- V -

VAHİD (o.) – Tək, bir, yalnız, yeganə.

VAQİF (o.) – Ağıllı, hər şeyi bilən, son dərəcə ayıq-sayıq adam.

VALEH (o.) – Vurulmaq, bağlanmaq, sevmək. *"Mən ona valeh olmuşam"*.

VƏFA (o.-q.) – Sözündə durmaq, etibarlı olmaq mənalərini ifadə edir.

*Dam üstədi damımız,
Sovruldu xırmanımız.
Vəfali yar yolunda
Qurban olsun canımız.* (Bayatı)

VÜQAR (o.) – Ləyaqətli, öz qiymətini bilən, mənliyini gözləyən.

VÜSAL (o.) – İstəyinə, məqsədinə nail olan.

- Y -

YARƏLİ (o.) – Həzrəti Əlinin köməkçisi, sadıq olan.

YALÇIN (o.) – Sıldırım sərt qaya.

- V -

VEGANƏ (q.) – Tək, bərabəri olmayan, misli görünməyən.

- Z -

ZƏFƏR (o.) – Qələbə çalan, məqsədinə yetişən, müvəffəqiyyət qazanan.

ZİBA (q.) – Yaraşılıq, gözəl, var-dövlətli.

ZİVƏR (q.) – Bəzək, zinət.

ZİYAD (o.) – Arzu etdiyindən çox, artıq.

Azərbaycan ədəbi dilinin antroponimik sisteminə Avropa mənşəli adlar da mövcuddur. Bunlar da Azərbaycan dilində olduğu qaydada yaranıb formalaşmışdır. Həmin adlardan bir-ikisinə nəzər yetiririk.

FLORA (q.) – Yer üzünün bütün yaşıl zolaqları; oradakı rəngarəng və zəngin ən gözəl bitkiləri: güllər, çiçəklər, ağaclar, müxtəlif növ otların cəmi *flora* adlanır.

İZOLDA (q.) – Bu ad – İzolda buzdan çıxmış, buz kimi şəffaf, dümağ, gözəl, göyçək deməkdir.

ROZA (q.) – Ətirli gül növü. Azərbaycanda “qızılgül” deməkdir. *Roza* müxtəlif rəngdə və növdə olur. Hazırda dünya səhnəsində roza gülünün **100 növü** vardır. Rozalar qırmızı, sarı, mavi və başqa rənglərdə olur. Bunların rənglərinin

yarlanması barədə dünya xalqları tərəfindən maraqlı əfsanələr yaranmışdır. Bu əfsanələrin birində roza gülünün ilk dövrlərdə ancaq ağ rəngdə formalaşdığı bildirilir. Orada qırmızı rəngli roza gülünün yaranması barədə deyilir: *Bir bülbül ağ rəngli roza gülünü görüb ona ürəkdən vurulur. Günlərlə, saatlarla həmin gülün başı üstündə fırlanıb onun üzərinə qonub oxumaq arzusunda olur. Çox keçmədən bülbül rozanın üzərindəki tikanların dəhşətli nəticə verə biləcəyinə məhəl qoymadan sevgi gücünə sürətlə gülün üstünə qonur. Bu zaman gülün iti uclu tikanları quşun döşünə batır, onun süzülən qanı gülün ağ rəngini qırmızıya boyayır – qırmızı rəngli roza yaranır.*

Validəymlər qızlarına **Roza** adı verdikdə, əsasən, qırmızı rəngli rozanı nəzərdə tuturlar. Bu rəngin rəmzi mənası da yox deyildir.

**AZƏRBAYCANLI
OĞLAN
ADLARI**

A-Z

A

OĞLAN ADLARI

ABA

ABAS

ABBAS*

ABAZƏR

ABUZƏR*

ABBASAĞA

ABBASBƏY

ABBASƏLİ

ABBASXAN

ABBASQULU

ABBASMİRZƏ

ABDAL

ABDİL

ABDUL*

ABDALBƏY

ABDI

ABDIXAN

ABDİN

ABDULALI

ABDULƏLİ*

} – Böyük mötərizə ilə eyni adın müxtəlif variantları,

* – ulduz işarəsi ilə həmin variantlardan orfoqrafik və estetik cəhətdən uyğun olan adlar verilmişdir.

ABDULBAĞI	ABTALIB	}
ABDULHƏMİD	ABUTALIB*	
ABDULXALİQ	ABTURAB	
ABDULXƏLİL	ABUD	
ABDULKƏRİM	ABUHƏYAT	
ABDULQAFAR	ABUSALAM	
ABDULQƏDİR	ABUSALAT	
ABDULLA	ABUVƏKİL	
ABDULLƏTİF	ABUZƏR	
ABDULRƏHİM	ADAXAN	
ABDULRƏHMAN	ADƏM	
ABDULSALAM	ADIBƏLLİ	
ABDULŞİR	ADIBƏY	
ABEL	ADIBÖYÜK	
ABGÜL	ADIGÖZƏL	
ABI	ADIXAN	
ABIŞ	ADISÖNMƏZ	
ABIŞALI	ADIŞİRİN	
ABİD	ADİL*	}
ABİDDİN	ƏDİL	
ABİDƏLİ	ADİLXAN	
ABİDXAN	ADNAN	
ABLAY		

AFAD* }	AĞADADAŞ
AFAT }	AĞADAYI
AFATXAN	AĞADƏDƏ
AFƏR	AĞAƏLİ
AFİK }	AĞAƏMİ
AFİQ* }	AĞAƏZİZ
AFİL	AĞAGÜL
AFİTAB* }	AĞAGÜN
AFTAB }	AĞAHƏSƏN
AFİYƏDDİN	AĞAHÜSEYN
AFŞAR	AĞAXAN
AFTANDİL	AĞAKAMAL
AĞA	AĞAKAZIM
AĞAALİM	AĞAKƏRİM
AĞABABA	AĞAKİŞİ
AĞABALA	AĞAQULU
AĞABƏY	AĞALAR
AĞACAMAL	AĞAMALI
AĞACAN	AĞAMEHDİ
AĞACAVAD	AĞAMƏCİD
AĞACƏFƏR	AĞAMƏLİK
AĞACƏLİL	AĞAMƏMMƏD
AĞACƏMİL	AĞAMƏRDAN

AĞAMƏŞƏDİ	AĞAVERDİ
AĞAMİR	AĞAVƏLİ
AĞAMİRİ	AĞAYAR
AĞAMİRZƏ	AĞAZADƏ
AĞAMURAD	AĞAZAL
AĞAMUSA	AĞAZAMAN
AĞANƏSİB	AĞAZEYNAL
AĞANƏZƏR	AĞAZƏR
AĞAPAŞA	AĞYOL
AĞARƏFİ	AXUND
AĞARƏŞİD	AXUNDBABA
AĞARZA	AKİF
AĞASALAM	AQİBƏT
AĞASALEH	AQİL
AĞASALMAN	AQSİN } AQŞİN* }
AĞASƏF	ALAŞ
AĞASƏFƏR	ALAY
AĞASƏLİM	ALAZAN
AĞASƏMƏD	ALÇİN } ELÇİN* }
AĞASI	ALƏM
AĞAŞƏRİF	
AĞAŞİR	
AĞAŞİRİN	

ALƏMDAR* } ƏLƏMDAR } ALƏŞRƏF ALXAN ALXAS* } ALXAZ }	ALMƏMMƏD ALIMƏRDAN* } ALMƏRDAN } ALIMURAD ALOV ALP ALPAŞA } ALIPAŞA* }
ALI ALICAN } ƏLİCAN* }	ALPAY ALPXAN ALŞAN ALTAY ALTINBƏY ALYOŞ AMAL AMANXAN AMAŞ AMİD AMİL AMİN AMİR AMİYƏT AMUR
ALIFUAD ALIŞ ALIŞAN } ƏLİŞAN* }	
ALİDDİN ALİK ALİM ALİMXAN ALQAYIT ALLAHQULU ALLAHŞÜKÜR ALLAHVERDİ ALLAHVERƏN ALLAHYAR	

ANAN	ASAF }
ANAR	ASƏF* }
ANARBƏY	ASİF
APREL	ASLAN* }
ARAN	ASDAN }
ARANBƏY	ASLANXAN
ARANXAN	ASİM
ARASLAN	AŞIQ
ARAT	AŞUR
ARAZ* }	AŞURBƏY
ARAS }	AŞURƏLİ
ARAZBƏY	ATA
ARAZXAN	ATABABA
ARIQ	ATABALA
ARİF	ATABƏY
ARİM	ATACAN
ARİZ	ATAXAN
ARMAĞAN	ATAKİŞİ
ARSLAN	ATALAR
ARSLANXAN	ATAMƏLİ
ARUZ	ATAMOĞLAN
ARZU	ATAŞ }
ARZUMAN	ATƏŞ* }

ATDIXAN }
ATLIXAN* }

ATİF

ATİLLA* }
ATTİLA }

AVAZ

AVAZMİRZƏ

AVDI

AYATULLA

AYAZ

AYÇİN

AYDƏMİR

AYDIN

AYSEL

AYXAN

AYLAR

AYNALI

AYNUR

AYVAZ }
EYVAZ* }

AZAD

AZADƏLİ

AZADXAN

AZAY

AZƏR

AZƏRBAYCAN

AZƏROĞLU

AZİM

B

OĞLAN ADLARI

BABA	BABAYAR
BABABALA	BABƏK
BABABƏY	BAĞI
BABACAN	BAĞIR
BABADADAŞ	BAHADIR* } BAHADUR }
BABAƏMİ	BAHARƏDDİN
BABAXAN	BAHARƏ
BABAXƏLİL	BAHADİN } BAHƏDDİN* }
BABAKİŞİ	BAXIŞ
BABAQULU	BAXŞEYİŞ
BABALI	BAXŞƏLİ
BABAMİRZƏ	BAXŞI
BABAN	BAXŞIXAN
BABAŞ	
BABAVERDİ	

BAKIXAN	BALDADAN
BALA	BALDADAŞ
BALABƏY	BALİ
BALACA	BALOĞLAN
BALADADAŞ	BAMSI
BALADAYI	BARAT
BALAƏHMƏD	BATIXAN
BALAƏMİ	BAYAT
BALAFƏR	BAYCAN } BƏYCAN* }
BALAĞA	BAYDAR
BALAHƏSƏN	BAYXAN
BALAHÜSEYN	BAYRAM
BALAXAN	BAYRAMQULU
BALAKƏRİM	BECAN
BALAKİŞİ	BEHBUD
BALAQARDAŞ	BEHCAT
BALAMƏMMƏD	BEHZAD
BALAMİRZƏ	BEKDAŞ
BALASADIQ	BEYDULLA
BALAŞ	BƏBİR
BALAŞAH	BƏDƏL
BALAŞİRİN	BƏDƏLXAN
BALAVƏRDİ	BƏDİR
BALAY	BƏDİR BƏY
BALAYAR	

BƏDİRƏDDİN	BİQƏM
BƏDİRƏN	BİLAL
BƏDİRŞAH	BİLƏS
BƏHLUL	BİLƏNDƏR
BƏHMƏN	BİNAMİN
BƏHRAM	BİNƏLİ
BƏHRUZ	BİRMAN
BƏXTİYAR	BORAN
BƏKİR	BOYAQÇI
BƏSİR	BÖYÜKAĞA
BƏŞİR	BÖYÜKƏN
BƏŞİRƏLİ	BÖYÜKKİŞİ
BƏTİR	BUDAQ
BƏTUL	BUĞAC
BƏY	BULUD
BƏYALİ	BULUDƏN
BƏYBALA	BURƏN
BƏYDADAŞ	BURZU
BƏYƏN	BUTA
BƏYLƏR	BUTABƏY
BƏYVERDİ	BÜLBÜL
BİBİQULU	BÜLƏND
BİCAN	BÜNİYAD
BİCCƏT	BÜRƏN
BİKƏS	

C

OĞLAN ADLARI

CABBAR

CABİR

CAHAN

CAHANBAXIŞ

CAHANDAR

CAHANGİR

CAHƏD }
CAHİD* }

CAMAL

CAMALƏDDİN

CAMULLA

CANBAXIŞ

CANƏLİ

CANI

CANKİŞİ

CANMİRZƏ

CARULLA }
CƏRULLA* }

CAVAD

CAVADXAN

CAVAN

CAVANŞİR* }
CİVANŞİR }

CAVİD

CAVİDAN

CAZİBƏ

CEYLAN	CİDA
CEYHAN	CİHAT
CEYHUN	COMƏRD* } COMƏRT } COŞĞUN } COŞQUN* }
CƏBİ	
CƏBİŞ	
CƏBRAYIL	
CƏFƏR	CÖVDƏT
CƏFƏRQULU	CÖVDƏTBƏY
CƏHALƏT	CUCİ
CƏLAL	CUQQU
CƏLAYİR	CULEYXAN
CƏLİL	CUMA } CÜMƏ* }
CƏMİL	
CƏMİLBƏY	CUMALI } CÜMƏLİ* }
CƏMŞİD	
CƏNNƏT	CUMAY
CƏNNƏTƏLİ	CUMAYIL
CƏRULLA } CƏRULLAH* }	CÜMİ
	CÜMŞÜD
CƏSARƏT	CÜMÜ
CƏSUR	CÜRƏT
CƏZAYİR	CÜRƏLİ
CİĞAT	CÜVAY

Ç

OĞLAN ADLARI

ÇAÇI

ÇADAUR

ÇAPAR

ÇAPAY

ÇARUQ

ÇAYLAR

ÇEŞNİ

ÇƏLƏBİ

ÇƏMƏNZAR

ÇƏRKƏZ

ÇİRAQ

ÇİNGİZ* }

ÇİNGİZ }

ÇOBAN

D

OĞLAN ADLARI

DADAŞ

DADAŞBALA

DADAŞXAN

DAĞBƏ

DAĞBƏYİ

DAĞİSTAN

DAĞLAR

DALĞIN

DAMƏD }

DAMƏT* }

DASTAN

DAŞDƏMİR

DAŞQIN

DAVİD

DAVUD

DAYANDUR

DAYIXAN

DƏDƏBƏY

DƏDƏCAN

DƏDƏXAN

DƏDƏKİŞİ

DƏDƏLİ

DƏMİR

DƏMİRCAN

DƏMİRÇİ

DƏNİZ

DƏNİZXAN	DOSTƏLİ
DƏNYAR	DƏSTƏMİ
DƏRBƏND	DOSTMƏMMƏD
DƏRGAH	DÖNMƏZ
DƏRVIŞ	DÖNÜŞ
DƏYANƏT	DÖVLƏT
DƏYYAM	DÖVLƏTALI
DİDƏM	DÖVLƏTBƏY
DİLAVƏR	DÖYÜŞ
DİLÇİN	DUMAN
DİLDAR	DUNAY
DİLƏK	DURASI
DİLKƏŞ	DURSun
DİLQƏM	DÜNYABİR
DİVANBƏY	DÜNYAMALI
DİYAR	DÜNYAMİN* }
DOLĞUN	BÜNYAMİN }
DOMRUL	

E

OĞLAN ADLARI

EDİL
EHRAN
EHTİRAM
ELARİZ
ELAY
ELBƏY
ELBƏYİ
ELBİR
ELBU
ELBRUS
ELCAN
ELÇİBƏY
ELÇİN
ELDAR
ELDAŞ

ELDƏNİZ
ELDOST
ELFAQ
ELGƏZƏR
ELGİZ
ELGÜL
ELGÜN
ELXAN
ELİZƏR
ELKÖÇƏR
ELKÖMƏK
ELMAN
ELMAR
ELMAS
ELMDAR

ELMƏDDİN	ELYAR
ELMİ	ELYAZ
ELMİXAN	ELZAR } }
ELMİN	ELZƏR* } }
ELMİR	EMİL
ELMUR	EMİN
ELMURAZ	EMİNBƏY
ELNAR	EMRUZ
ELNUR	ENGİN
ELOĞLU	ERKƏN
ELSƏS	ERKİN
ELSEVƏN	ERŞAD
ELSEVƏR	EŞQİN
ELŞAD	EŞMİ
ELŞƏN	ETİBAR
ELTAC	ETİQAD
ELTƏKİN	ETİMAD
ELTƏN	EYNAL
ELTON	EYNALI } }
ELTUN	EYNƏLİ* } }
ELTURAL	EYNULLA
ELTURAN	EYNUR
ELVİN	EYNURLA
ELVİR	EYVAZ* } }
ELVÜQAR	AYVAZ } }
ELYANAQ	EYYUB
ELYANAR	

OĞLAN ADLARI

ƏBDÜL	ƏBDÜLXƏLİL
ƏBDÜLBƏŞİR	ƏBDÜLKƏRƏM
ƏBDÜLCAMAL	ƏBDÜLKƏRİM
ƏBDÜLCƏLİL	ƏBDÜLQASIM
ƏBDÜLCƏMİL	ƏBDÜLQƏDİR
ƏBDÜLƏLİ	ƏBDÜLLƏTİF
ƏBDÜLƏZƏL	ƏBDÜLMANAF
ƏBDÜLƏZİZ	ƏBDÜLMƏCİD
ƏBDÜLHƏMİD	ƏBDÜLPAŞA
ƏBDÜLHƏSƏN	ƏBDÜLRƏHMAN
ƏBDÜLHÜSEYN	ƏBDÜLSƏİD
ƏBDÜLXALİD	ƏBDÜLŞAH
ƏBDÜLXALİQ	ƏBDÜLVAHAB

ƏBDÜLVAHİD	ƏFRƏT
ƏBİL	ƏFSƏL
ƏBLUÇ	ƏFSƏR
ƏBUSƏİD	ƏFSUN
ƏBÜLFƏT	ƏFŞAR
ƏBÜLFƏZ	ƏFZƏL
ƏBÜLHƏSƏN	ƏFZƏLƏDDİN
ƏBÜLHÜSEYN	ƏHƏD
ƏBÜLQASIM	ƏHƏDDİN
ƏDAHİM	ƏHLİMAN
ƏDALƏT	ƏHLİYAR
ƏDHƏM	ƏHMƏD
ƏDİB	ƏHMƏDAĞA
ƏDİL	ƏHMƏDALI
ƏDNAN	ƏHMƏDİYYƏ
ƏDNƏM	ƏHSƏN
ƏFQAN	ƏJDƏR
ƏFLAN	ƏKBƏR
ƏFLATUN	ƏKRƏM
ƏFON	ƏLABBAS
ƏFRAİL	ƏLAĞA
ƏFRAİM	ƏLAMƏT
ƏFRASIYAB	ƏLƏDDİN

ƏLƏFSƏR	ƏLİKƏRİM
ƏLƏKBƏR	ƏLİKRAM
ƏLƏMDAR	ƏLİQULU
ƏLƏMŞAH	ƏLİMƏMMƏD
ƏLƏS	ƏLİMƏRDAN
ƏLƏSGƏR	ƏLİMİRZƏ
ƏLƏŞRƏF	ƏLİMUSA
ƏLFƏDDİN	ƏLİPAŞA
ƏLFİ	ƏLİRZA
ƏLİ	ƏLİSA
ƏLİBABA	ƏLİSAHAB
ƏLİBALA	ƏLİSAHİB
ƏLİBƏY	ƏLİSALAM
ƏLİCAN	ƏLİSƏFA
ƏLİƏKBƏR	ƏLİSKƏNDƏR
ƏLİƏKRƏM	ƏLİSULTAN
ƏLİƏSGƏR	ƏLİŞ
ƏLİF	ƏLİŞİR
ƏLİFAĞA	ƏLİŞAH
ƏLİHEYDƏR	ƏLİŞAN
ƏLİHÜSEYN	ƏLİŞİR
ƏLİXAN	ƏLİTAQƏT
ƏLİKƏRƏM	

ƏLİYAR }	ƏMİRXAN
ƏLYAR* }	ƏMİRQULU
ƏLİYULLA	ƏMİRSULTAN
ƏLİYUSİF	ƏMRAH
ƏLİZAMAN	ƏMRAN
ƏLİZAMİN	ƏMRUH
ƏLQAFAR	ƏMRUL
ƏLQAFUR	ƏMRULLA
ƏLQAYIT	ƏNNAĞI
ƏLLƏZ	ƏNSƏR
ƏLÖVSƏT	ƏNUŞİRƏVAN
ƏLVAN	ƏNVƏR
ƏLVERDİ	ƏNVƏRCAN
ƏLVİN	ƏRCAN
ƏLYƏSƏR	ƏRDOĞAN
ƏMANƏT	ƏRDOST
ƏMBƏR	ƏRƏBXAN
ƏMƏL	ƏRƏN
ƏMİCAN	ƏRƏSTUN
ƏMİKİŞİ	ƏRXAN
ƏMİN	ƏROĞUZ
ƏMİR	ƏROL
ƏMİRASLAN	ƏRRƏHMAN

ƏRŞAD	ƏTRAF
ƏRTAC	ƏVƏZ
ƏRTƏKİN	ƏVƏZALİ
ƏRTOĞRUL	ƏVƏZXAN
ƏRZİMAN	ƏYYAM
ƏRZUN	ƏYYUB
ƏSABƏLİ* } ƏSƏBALI }	ƏYYUBXAN
ƏSƏD	ƏZƏL
ƏSƏDULLA	ƏZƏLXAN
ƏSGƏR	ƏZƏMƏT
ƏSGƏRƏLİ	ƏZİM
ƏSGƏRXAN	ƏZİZ
ƏSİLDAR	ƏZİZAĞA
ƏSLAN } ASLAN* }	ƏZİZƏLİ
ƏSLİXAN	ƏZİZXAN
ƏŞİR	ƏZİZMƏMMƏD
ƏŞRƏF	ƏZİZULLA
ƏŞRƏFƏLİ	ƏZMİ
	ƏZMULLA

F

OĞLAN ADLARI

FAXİR

FAİQ

FAİL

FAİT

FAİZ

FAKİR

FAQİL

FAMİD

FAMİL

FARİQ

FARİZ

FARUQ

FATEH

FAYMAN

FAZİL

FELMAN

FEYDULLA

FEYRUZ

FEYYAZ

FEYZƏDDİN

FEYZİ

FEYZİYAB

FEYZULLA

FƏALİYYƏT

FƏDA

FƏDAİ

FƏDAİL	FƏRƏCULLA
FƏĞAN	FƏRHAD
FƏHMİ	FƏRHAN
FƏHMİL	FƏRXAN
FƏHMİN	FƏRİD
FƏXAN	FƏRMAN
FƏXRƏDDİN	FƏRMAYIL
FƏXRİ	FƏRRUX
FƏQAN	FƏRYAD
FƏQANİ	FƏRZALI } FƏRZƏLİ* }
FƏQƏT	FƏRZAYIL
FƏNAZ	FƏRZƏDDİN
FƏRABİ	FƏRZİ
FƏRAHİM	FƏRZULLA
FƏRAİL	FƏTƏLİ
FƏRAİM	FƏTƏLİXAN
FƏRAİZ	FƏTHİ
FƏRAMƏZ* } FƏRƏMƏZ }	FƏTİXAN
FƏRASƏT	FƏTTAH
FƏRDA	FƏTTAHXAN
FƏRDİ	FƏTTAR
FƏRƏC	FƏTULLA

FƏYYAZ

FƏZAIL

FƏZAIR

FƏZALƏDDİN

FƏZİ

FƏZİLƏDDİN

FƏZİLƏT

FƏZLİ

FİKRƏT

FİKRİ

FİLAMİN

FİLAN

FİLHAMİ

FİRAD

FİRDOVSI

FİRDUS

FİRİDUN* }
}

FİRUDUN }
}

FİRQƏT

FİRUZ* }
}

FİRUS }
}

FİTAT

FOVZİ }
}

FÖVZİ* }
}

FUAD

FÜRSƏND

FÜRSƏT

FÜRÜZAT

FÜZULİ

G

OĞLAN ADLARI

GƏNCƏLİ

GƏNCİM

GƏRAY

GÖYÇƏ

GÖYXAN

GÖYÜŞ

GURSEL

GÜCXAN

GÜLAĞA

GÜLALI

GÜLAYİM

GÜLBABA

GÜLBALA

GÜLBUTA

GÜLÇİN

GÜLƏDDİN

GÜLƏHMƏD

GÜLƏNİ

GÜLFÜQAR

GÜLHAN

GÜLHƏSƏN

GÜLHÜSEYN

GÜLXAN

GÜLQASIM

GÜLMƏMMƏD

GÜLMƏT

GÜLMİR	GÜLZAMİN
GÜLMİRZƏ	GÜMRAH
GÜLMURAD	GÜNALI } GÜNƏLİ* }
GÜLNİYAZ	GÜNDÜZ
GÜLXAN	GÜNƏR
GÜLPAŞA	GÜNXXAN
GÜLRZA	GÜNSEL
GÜLŞAH	GÜRŞAD
GÜLVERDİ	GÜVƏN
GÜLVƏRD	GÜVƏNC
GÜLYAR	GÜVƏNDİK
GÜLZAMAN	

Ğ

OĞLAN ADLARI

Müasir Azərbaycan ədəbi dilində “ğ” səsi ilə başlanan, istər apelyativ, istərsə də onomastik söz işlənmir.

H

OĞLAN ADLARI

HABİL

HABİT

HACI

HACIAĞA

HACIBABA

HACIBALA

HACIBƏY

HACIƏLİ

HACIƏMİ

HACIFUAD

HACIHƏSƏN

HACIHÜSEYN

HACIXAN

HACIMAHMUD

HACIMEHDİ

HACIMƏMMƏD

HACIMURAD

HACIVERDİ

HADI }

HADİ* }

HAFİD

HAFİZ

HAKİM

HAQQI

HAQQULU

HAQVERDİ* } HAXVERDİ }	HEYRƏDDİN
HALAY	HEYRƏT
HAMƏT	HƏBƏŞ
HAMİD* } HƏMİD }	HƏBİB
HAMLET	HƏBİBULLA
HARİD	HƏCİ
HARUN	HƏKİM
HAŞİM	HƏQQİ
HATƏM* } HƏTƏM }	HƏMDULLA
HATƏMXAN	HƏMİD
HEKAYƏT	HƏMİDAĞA
HEKİM	HƏMZƏ
HEYBƏR	HƏMZƏLİ
HEYBƏT	HƏNƏFİ
HEYDƏR	HƏSƏN* } HASAN }
HEYDƏRAĞA	HƏSƏNAĞA
HEYDƏRBABA	HƏSƏNBALA
HEYDƏRBALA	HƏSƏNƏLİ
HEYDƏRQULU	HƏSƏNQULU
HEYRAN	HƏSƏNPAŞA
	HƏSİ
	HƏSRƏT

HƏŞİM	HÖRMÜZ
HƏTİF	HUŞƏNG
HƏZİ	HÜCƏTULLA
HƏZİQULU	HÜMAYİ
HƏZİN	HÜMBƏT } HÜMMƏT* }
HƏZRƏT	HÜNƏR
HƏZRƏTQULU	HÜRZAD* } HÜRZƏT }
HİCRAN	HÜSAMƏDDİN
HİCRƏT	HÜSƏN
HİDAYƏT	HÜSEYN
HİKMƏT	HÜSEYNBABA
HİMALAY	HÜSEYNBALA
HİMAYƏT	HÜSEYNƏLİ
HİLAL	HÜSEYNXAN
HİZBULLAH	HÜSEYNQULU
HÖCCƏT	HÜSEYNYAR
HÖKMRAN	HÜSNÜ
HÖKMULLA	HÜSÜ
HÖKÜM	
HÖRMƏT	

X

OĞLAN ADLARI

XAQAN

XAQANI* }
XƏQANI }

XALƏDDİN

XALİD* }
XALİT }

XALİQ

XALİS

XAMİS

XAMMƏD

XAN

XANBABA

XANBALA

XANBUTA

XANCAN

XANÇOBAN

XANDADAŞ

XANDƏMİR

XANƏHMƏD

XANƏLİ

XANGÜL

XANIŞ

XANKİŞİ

XANQULU

XANLAR

XANMƏMMƏD

XANOĞLAN	XƏLİL RZA
XANSEVƏR	XƏLQAN
XANSULTAN	XƏMMƏD
XANSUVAR	XƏNDAN
XANVERDİ	XƏTAİ* } XATAİ } XƏTİB
XASAY	XƏYAL
XASI	XƏYALƏDDİN
XASMƏMMƏD	XƏYYAD
XASPOLAD	XƏYYAM
XATAY	XƏZAN
XEYBƏR	XƏZAYIL
XEYİRXAH	XƏZƏR
XEYRƏDDİN	XIDIR
XEYRİ	XIDIRƏLİ
XEYRULLA	XIZIR
XƏBAYİL	XOLÇU
XƏLALƏDDİN	XOSROV
XƏLƏF	XOŞBƏXT
XƏLƏFLİ	XOŞXƏBƏR
XƏLGÜLLAH	XUDABAXIŞ
XƏLİDDİN	XUDAFƏR
XƏLİFƏ	
XƏLİL	

XUDAFƏRİM

XUDAY

XUDAFƏRİN

XUDAYAR

XUDAKƏRİM

XUDAYİM

XUDAQƏNBƏR

XUDDAM

XUDAN

XUDU

XUDAT

XUDUŞ

XUDAVERDİ

I

OĞLAN ADLARI

Müasir Azərbaycan ədəbi dilində “ı” səsi ilə başlanan, istər apelyativ, istərsə də onomatik vahid işlənmir.

i

OĞLAN ADLARI

İBAD* }	İGİDƏLİ
İBAT }	İXTİYAR
İBADƏT	İKRAM
İBADULLA	İKRAMƏLİ
İBİŞ	İQBAL
İBRAHİM	İQLİM
İBRAHİMXƏLİL	İQRAR
İBRƏT	İLAHİM
İDRAK	İLDAR
İDRİS	İLDIRIM
İDRİSXAN	İLFAN
İFTİXAR	İLFAT
İGİD	İLGİZ

İLGÜN	İMAMVERDİ
İLHAN	İMAMYAR
İLHAM	İMAN
İLHAMƏDDİN	İMDAD
İLHAMƏLİ	İMAŞ
İLXAN	İMİRXAN
İLKAĞA	İMRAN
İLKİN	İMRUZ
İLQAMƏT	İNAL
İLQAR	İNANC
İLMAN	İNAYƏT
İLŞAD	İNAYYƏT
İLTİFAT	İNFİL
İLTİMAS	İNQİLAB
İLTİZAM	İNSAF
İLYAS	İNSAN
İLYAZ	İNŞALLAH
İMADƏDDİN	İNTİQAM
İMAM	İNTİZAM
İMAMƏDDİN	İRŞAD
İMAMƏLİ	İSA
İMAMXAN	İSABALA
İMAMQULU	İSAXAN

İSAQ

İSBAT

İSFAHAN

İSFƏNDİYAR* }
İSPƏNDİYAR }

İSİBALA

İSKƏNDƏR

İSLAM

İSMAYIL

İSMƏT

İSMİ

İSMİCAN

İSMİXAN

İSRAFİL

İSRAYIL

İŞİQ

İZZƏDDİN

İZZƏT

İZZƏTƏLİ

K

OĞLAN ADLARI

KAMAL

KAMALƏDDİN

KAMAN

KAMANDAR

KAMANZAR

KAMƏRZ

KAMİL

KAMRAN

KAŞKAR

KATİB

KAZBEK

KAZIM

KAZIMBƏY

KAZIMXAN

KEYQUBAD

KEYMURAZ

KƏBİR

KƏLBƏLİ

KƏLBİ

KƏLƏNTƏR

KƏNAN

KƏNDƏR

KƏRBƏLA

KƏRBƏLAYİ

KƏRƏM

KƏRƏMƏLİ

KƏRİM

KƏRİMAĞA

KƏRİMBƏY

KƏRİMXAN

KƏSƏMƏN

KƏSİRƏ

KİÇİKXAN

KİRAN

KİRMAN

KNYAZ

KOROĞLU

KÖÇƏRİ

Q

QOĞLAN ADLARI

QABİL	QAMƏDDİN
QACAR	QAMƏT
QAÇAQ	QANTURAL
QAÇAY	QARA
QADİR	QARACA
QAFAR	QARAÇAY
QAFİL	QARAÇOBAN
QAFQAZ	QARAXAN
QAFUR	QARAKİŞİ
QAIL	QARAQULU
QALAMİRZƏ	QARAOĞLAN
QALİB	QARAŞ
QAMAŞ	QARDAŞ
QAMBAY	QARDAŞAĞA

QARDAŞƏLİ	QƏDƏM
QARDAŞXAN	QƏDİM
QARTAL	QƏDİMƏLİ
QARYAĞDI	QƏDİR
QASIM	QƏDİRƏY
QASİB	QƏDİRƏLİ
QASİD	QƏDİRƏN
QASİR	QƏDRAYƏT
QASLAN	QƏDRİ
QAŞDAR	QƏFƏR
QAŞQAR	QƏHRƏMƏN
QAYBALI	QƏLBİNUR
QAYIB	QƏLƏBƏ
QAYIM	QƏLƏNDAR
QAYTARAN	QƏLƏNDƏR* } }
QAZAN	QƏMBƏR
QAZI	QƏMBƏRƏLİ
QEYBƏLİ	QƏMBƏRQULU
QEYBULLA	QƏNBƏR
QEYRƏT	QƏNBƏRƏLİ
QEYS	QƏNİ
QEYSƏDDİN	QƏNİMƏT
QEYSƏR	QƏRİB

QƏRİBAĞA	QOŞUN
QƏRİBƏLİ	QÖVSI
QƏRİBXAN	QUBAD
QƏRİBŞAH	QULAM
QƏSƏD	QULAMƏLİ
QƏŞƏM	QULAMHÜSEYN
QƏTRAN	QULAMRZA
QƏZƏNFƏR	QULU* } ¹
QILINC	QULİ }
QILINCXAN	QULUXAN
QILMAN	QUMALAT
QİSMƏT	QURBAN
QİYAM	QURBANƏLİ
QİYAS	QURTULUŞ
QİYASƏDDİN	QÜDRƏT
QOCA	QÜDSİ
QOÇAQ	QÜRBƏT
QOÇƏLİ	QÜREYŞ
QOÇƏR	QÜRUR
QORXMAZ	QÜTBİ
QORQUD	QÜVVƏT
QOŞQAR	

¹ Quliyev deyil, Quluyev yazmaq düzgündür.

L

OĞLAN ADLARI

LAÇIN

LALƏXAN

LAYİQ

LAZƏR

LAZİM

LEFTON

LEYSAN

LƏNBƏLİ

LƏTİF

LƏTİFXAN

LƏZVİ

LİBARİZ

LOĞMAN

LÖYÜB

LÜFULLA

LÜTFƏLİ

LÜTFİ

LÜTFİYAR

M

OĞLAN ADLARI

MAARİF

MACAL

MADƏR

MAĞBİL

MAHAL

MAHƏDDİN

MAHİR

MAHMAXAN

MAHMUD

MAHRUD

MAİL

MAİS

MAKSİM

MAQBET

MAQSUD* }
MƏQSUD }
MALİK
MAMOŞ
MANAF
MANSUR
MAŞALLAH
MAYIL
MAYIS
MAZAN
MEHBALI
MEHDİ

MEHDİXAN	MƏHƏD
MEHMAN	MƏHƏMMƏD
MEHMANYAR	MƏHƏMMƏDƏLİ
MEHRAB	MƏHƏMMƏDYAR
MEHRAC	MƏHƏR
MEHRALI } MEHRƏLİ* }	MƏHƏRRƏM
MEHRASAB	MƏHİ
MELYAD	MƏHMƏRZA
MEYBULLA	MƏHSİM
MEYSEN	MƏHYƏDDİN
MƏBUD	MƏKAN
MƏCİD	MƏQSƏD
MƏCİDMİRZƏ	MƏLİK
MƏCNUN	MƏLİKHEYDƏR
MƏDƏD } MƏDƏT* }	MƏLİKMƏMMƏD
MƏDƏŞ	MƏLİKMURAD
MƏFTUN	MƏMİ
MƏĞRUR	MƏMİŞ
MƏHARƏT	MƏMMƏD
MƏHBUB	MƏMMƏDAĞA
MƏHƏBBƏT	MƏMMƏDALI } MƏMMƏDƏLİ* }
	MƏMMƏDBAĞIR

MƏMMƏDBƏY	MƏSİ
MƏMMƏDCƏFƏR	MƏSİM
MƏMƏDƏMİN	MƏSİN
MƏMMƏDƏZİZ	MƏSTAN
MƏMMƏDHƏSƏN	MƏSTƏLİ
MƏMMƏDHÜSEYN	MƏSUD
MƏMMƏDXAN	MƏŞƏDİ*
MƏMMƏDİYYƏ	MƏTİ
MƏMMƏDQULU	MƏTİN
MƏMMƏDRAHİM	MƏTİN XAN
MƏMMƏDRƏHİM*	MƏTİNŞAH
MƏMMƏDSƏLİM	MƏTLƏB
MƏMMƏDŞAH	MƏZAHİR
MƏMMƏDTAĞI	MİDHƏD
MƏNSUR	MİKAYIL
MƏRASİM	MİNACAT
MƏRBALA	MİNDƏMİR*
MƏRDAN	MİNTEMİR
MƏRDANƏLİ	MİNYAŞAR
MƏRİFƏT	MİRABBAS
MƏRKƏZ	MİRADXAN

* Məşhədi.

MİRADİL	MİRHƏSƏN
MİRAXUND	MİRHÜSEYN
MİRALI } MİRƏLİ* }	MİRXAN
MİRAXUND	MİRİ
MİRAXUND	MİRİŞ
MİRAXUND	MİRQALİB
MİRAXUND	MİRQULU
MİRAXUND	MİRMƏMMƏD
MİRAXUND	MİRMƏHDİ
MİRAXUND	MİRPAŞA
MİRAXUND	MİRSALAH
MİRAXUND	MİRSALAM
MİRAXUND	MİRSALEH
MİRAXUND	MİRSEYİDƏLİ
MİRAXUND	MİRSƏYYAD
MİRAXUND	MİRTAHİR
MİRAXUND	MİRVAHİD
MİRAXUND	MİRVALEH
MİRAXUND	MİRZAKİR
MİRAXUND	MİRZƏ
MİRAXUND	MİRZƏAĞA
MİRAXUND	MİRZƏBALA
MİRAXUND	MİRZƏHƏSƏN

MİRZƏHÜSEYN	MUNİS
MİRZƏXAN	MUNİR
MİRZƏKAZIM	MURAD
MİRZƏLİ	MURADXAN
MİRZƏMMƏD	MURAZ
MİRZƏMƏHƏMMƏD*	MURTUZ
MİRZƏMƏCİD	MURTUZA
MİRZOPPA	MUSA
MİSİR	MUSABƏY
MİSKİN	MUSTAFA
MİŞİ	MÜBARƏK
MİZİ	MÜBARİZ
MOBİL	MÜBAŞİR
MOŞU	MÜDAFİƏ
MÖHBƏDDİN	MÜFAYƏT
MÖHNƏT	MÜHİD
MÖHSÜN	MÜHİDDİN
MÖHTƏBƏR	MÜXLİS
MÖVLAN	MÜXTƏSƏR
MÖVLUD	MÜJDƏ
MUĞAMAT	MÜQBİL
MUĞA	MÜQBİL
MUXTAR	MÜQDƏT

MÜQTƏDİR	MÜSLÜM* }
MÜLAHİZ	MÜSLÜ }
MÜLAYİM	MÜSTƏCƏB
MÜLKAĞA	MÜSTƏCİB
MÜLKÜM	MÜŞAVİR
MÜMTAZ	MÜŞFİQ
MÜNASİB	MÜŞHİ
MÜRSƏL	MÜŞTAQ
MÜRŞİD }	MÜŞTƏBA
MÜRŞÜD* }	MÜTALİB
MÜRVƏT	MÜTƏLLİB
MÜSAFİR	MÜTƏLLİM
MÜSAVİ	MÜZADİL
MÜSEYİB* }	MÜZAHİR
MÜSEYİM }	MÜZAMİL
MÜSƏNNİF	MÜZƏFFƏR
	MÜŞƏRRƏF

N

OĞLAN ADLARI

NABİL	NAMƏT
NABİR	NAMİD
NADİR	NAMİQ
NAĞI	NAMİN
NAHAD	NAMİZƏD
NAHİD	NASEH
NAİB	NASİR
NAİL	NATİQ
NAİM	NAZİF
NAİR	NAZİM
NAKAM	NAZİR
NALƏDDİN	NEMAN
NAMAZ	NEMƏT* }
NAMAZƏLİ	NEYMƏT }

NEMƏTULLA	NƏVAİ
NƏBATİ	NƏZƏR
NƏBİ	NƏZƏRƏLİ
NƏCƏF	NƏZİR
NƏCƏFXAN	NƏZMİN
NƏCƏFQULU	NİCAD } NİCAT* }
NƏCBƏDDİN	NİFTALI
NƏCİ	NİFTİ
NƏCİB	NİHAL
NƏCMƏDDİN	NİHAN
NƏCMİ	NİHAD
NƏHAYƏT* } NİHAYƏT }	NİHAT
NƏMƏR	NİSBƏT
NƏRİMAN	NİYAD
NƏSİB	NİYAL
NƏSİBƏLİ	NİYAMƏDDİN
NƏSİBULLA	NİYAMİ
NƏSİMİ	NİYAZ
NƏSİR	NİYAZƏLİ
NƏSRƏDDİN	NİYAZİ
NƏSRULLA* } NƏSRULLAH }	NİYMAN
	NİYYƏTALI

NİZAM	NURƏLİ
NİZAMƏDDİN	NURHAN
NİZAMİ	NURXAN
NOFƏL	NURİ
NOVRUZ	NURİD
NOVRUZƏLİ	NURLAN
NÖVRƏS	NURMƏMMƏD
NUH	NURPAŞA
NUHBALA	NURSAL
NUHU	NURSULTAN
NURAD	NURU
NURAL	NURULLA
NURALI	NURUŞ
NURAN	NUŞİRƏVAN
NURAMİN	NÜDRƏT
NURBABA	NÜNƏT
NURBALA	NÜSRƏDDİN
NURÇİN	NÜSRƏT
NURƏDDİN	NÜSRƏTULLA
NURƏHMƏD	

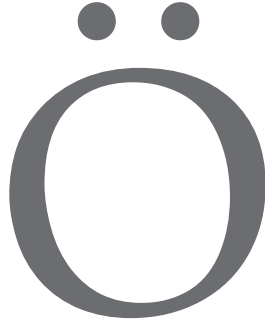

O

OĞLAN ADLARI

OCAQ	ORUCALI } ORUCƏLİ* }
OCAQQULU	ORUCBƏY
OCAQVERDİ	ORUCXAN
OĞUZ	ORUCQULU
OXTAY } OQTAY* }	OSMAN
OKTAY	OSMANBƏY
ORÇİN	OSMANƏLİ
ORDU	OSMANXAN
ORDUBAD	OVÇU
ORDUXAN	OYANDIR
ORXAN	OZAN
ORMAN	OZAL
ORUC	

OĞLAN ADLARI

ÖLMƏZ

ÖMƏR* }
OMAR }

ÖMÜR

ÖNƏR

ÖTƏRXAN

ÖTGÜN

ÖVSƏT

ÖZBƏND

ÖZBƏY

ÖZNUR

P

OĞLAN ADLARI

PAŞA	PİRİ
PEYMAN	PİRİM
PƏHLƏVAN	PİRKAMAL
PƏNAH	PİRQULU
PƏNAHƏLİ	PİRMƏMMƏD
PƏRXAN	PİRMURAZ
PƏRVAZ	PİRNƏZƏR
PƏRVİN	PİROSMAN
PƏRVİZ	PİRVERDİ
PİNAR	PİRVƏLİ
PİRDAŞ	POLAD
PİRƏHMƏD	POLADBƏY
PİRƏLİ	POLADXAN
PİRHƏSƏN	POLADNUR
PİRXAN	PÜNHAN

R

OĞLAN ADLARI

RABİL	RAHAB
RABİN	RAHİB
RABİT	RAHİD
RACİ	RAHİL
RACİB	RAHİM
RADİQ	RAİF
RAFAD* } RAFAT }	RAİL
	RAİS
RAFAEL	RAKİF
RAFƏDDİN	RAQİB
RAFƏT	RAQİF
RAFIQ	RAQİL
RAFİZ	RAQİS

RAQUB	RAZİM
RAMAL	RAZİN
RAMAR	READ
RAMAZAN	RƏCƏB
RAMİD	RƏCƏBƏLİ
RAMİQ	RƏFAİL
RAMİL	RƏFİ
RAMİN	RƏFİQ
RAMİZ	RƏHBƏR
RANAR	RƏHİD
RASƏDDİN	RƏHİL
RASƏF	RƏHİM
RASƏT	RƏHİMBƏY
RASİM	RƏHİMƏLİ
RASİF	RƏHMAN
RAŞAY	RƏHMƏT
RATİF	RƏHMƏTİ
RAUF	RƏİS
RAUL	RƏQİB
RAVİ	RƏMİŞ
RAVİL	RƏMZİ
RAZİ	RƏSUL
RAZİL	RƏŞAD

RƏŞADƏT	RUFİN
RƏŞADXAN	RUHİD
RƏŞAİL	RUHİN
RƏŞİD	RUHULLA
RƏVAİL	RUSLAN
RƏVAN	RUŞAN
RƏVAYƏT	RUZBEH
RƏZZAQ	RUZİCƏNGİ
RİAD	RUZİGAR
RİNAT	RUZİM
RİŞƏD	RÜFƏT
RİZVAN	RÜSTƏM
ROMA	RÜŞTÜ
ROMAN	RZA
RÖZMƏT	RZABALA
RÖVNƏQ	RZAQLU
RÖVŞƏN	RZASƏMƏD

S

OĞLAN ADLARI

SABİQ	SAHİBƏLİ
SABİR	SAHİBXAN
SABİT	SAHİL
SABUTAY	SAİB
SADAY	SAİL
SADAYXAN	SAKİF
SADƏDDİN	SAKİN
SADƏM	SAKİT
SADIQ* } SADIX }	SALAH
SADMALI	SALAM
SAHAB	SALAR
SAHƏDDİN	SALEH
SAHİB	SALƏDDİN
	SALİK

SALİS	SEHRAN
SALİSXAN	SEVDİK
SALMAN	SEVDİM
SAMƏD	SEVDİMALI } SEVDİMƏLİ* }
SAMƏDDİN	SEVDİYAR
SAMƏT	SEVƏR
SAMİ	SEVİNDİK
SAMİD	SEYFƏDDİN
SAMİDDİN	SEYFƏL
SAMİQ	SEYFALI } SEYFƏLİ* }
SAMİR	SEYFİ
SAMİT	SEYFULLA
SAMUR	SEYHUN
SANAR	SEYXAN
SANİ	SEYİD* } SEYİT }
SANQAN	SEYİDAĞA
SARXAN	SEYİDBABA
SARI	SEYİDBALA
SARVAN	SEYİDCAN
SAVALAN	SEYİDƏHMƏD
SAVXAN	SEYİDXAN
SAYHAN	SEYİDQULU
SAYXAN	
SAYIQ	
SAYIL	

SEYMUR	SƏHƏR
SEYRAN	SƏHHƏT
SƏBAHƏDDİN	SƏHLİMAN
SƏBAHƏT	SƏHLİYAR
SƏBRİ	SƏHNAME
SƏBUHİ	SƏXAVƏDDİN
SƏBZƏLİ	SƏXAVƏT
SƏBZİXAN	SƏİD
SƏCCAD	SƏLAHƏDDİN
SƏDDAM	SƏLAHƏT
SƏDİ	SƏLAMƏT
SƏDİYAR	SƏLCUQ
SƏDRA	SƏLİDAR
SƏDRƏDDİN	SƏLİM* } SELİM }
SƏDULLA	SƏLİMXAN
SƏFAEL	SƏMƏD
SƏFƏR	SƏMƏNDƏR
SƏFƏRALI } SƏFƏRƏLİ* }	SƏMİD* } SƏMİT }
SƏFİ	SƏNAN
SƏFİXAN	SƏRDAR
SƏFİQULU	SƏRHAD
SƏFİYAR	SƏRHƏD
SƏFYAR	SƏRXAN
SƏFTƏR	

SƏRKAR	}	SİYAVUŞ
SƏRKƏR*		SOFU
SƏRRAF		SOLTAN
SƏRRAST		SOLTANAĞA
SƏRVƏR		SOLTANHÜSEYN
SƏRVƏT		SOLTANPAŞA
SƏTİ		SOLTANSƏLİM
SƏTTAR		SÖHBƏT
SƏYAVUŞ		SÖHRAB
SƏYYAD		SÖNMƏZ
SƏYYAF		SUAT
SƏYYAH		SUBAY
SİDQİ		SULİDDİN
SİMRAL		SULTAN
SİMRAN		SURACƏDDİN
SİRAC		SURƏT
SİRACƏDDİN		SURXAY
SİRAQ		SÜBAHAN
SİRDAŞ		SÜBHAN
SİRƏDDİN		SÜBHİ
SİRUS		SÜCAƏT
SİYASƏT		SÜLEYMAN

Ş

OĞLAN ADLARI

ŞABAN

ŞABANƏLİ

ŞADMAN

ŞADULLA

ŞAHAB

ŞAHADƏT

ŞAHAN

ŞAHBABA

ŞAHBALA

ŞAHBAZ

ŞAHVƏLƏD

ŞAHSUVAR

ŞAHGÜL

ŞAHİD

ŞAHİN

ŞAHLAR

ŞAHMALI

ŞAHMAR

ŞAHMƏN

ŞAHMƏRDAN

ŞAHMİRZƏ

ŞAHMUR

ŞAHMURAD

ŞAHPƏLƏNG

ŞAHSEVƏN

ŞAHSEVƏR

ŞAHSUVAR	ŞƏHRAM
ŞAHVƏLƏD	ŞƏHRİYAR
ŞAXGÜL	ŞƏHRUZ
ŞAXİ	ŞƏKƏRALI } ŞƏKƏRƏLİ* }
ŞAİQ	ŞƏKİ
ŞAİR	ŞƏKİXAN
ŞAQUF	ŞƏMİSTAN
ŞAKİR	ŞƏMSƏDDİN
ŞAMAN	ŞƏMSİ
ŞAMAXI	ŞƏMŞAD
ŞAMXAL	ŞƏMŞİR
ŞAMİL	ŞƏNLİK
ŞAMO	ŞƏRAFƏDDİN
ŞANU	ŞƏRAFƏT
ŞAPUR	ŞƏRAYƏT
ŞEYDA	ŞƏRBƏT
ŞEYDABƏY	ŞƏRBƏTALI } ŞƏRBƏTƏLİ* }
ŞEYX	ŞƏRƏF
ŞEYXZAMAN	ŞƏRİF
ŞƏDDAT	ŞƏRİFULLA
ŞƏFAİL	ŞƏRQİ
ŞƏFİ	
ŞƏHLİYAR	

ŞIXƏLİ	ŞİRMƏMMƏD
ŞIXI	ŞİROĞLAN
ŞIXLAR	ŞİRVAN
ŞİKAR	ŞİRZAD
ŞİMŞAD	ŞİRZAL
ŞİMŞƏK	ŞOŞAN
ŞİRAĞA	ŞÖHLƏT
ŞİRALI	ŞÖHRƏT
ŞİRƏLİ*	ŞÖVQÜ
ŞİRASLAN	ŞÖVQİ*
ŞİRAZ	ŞÖYÜB
ŞİRAZİ	ŞUBAY
ŞİRBABA	ŞÜCAƏDDİN
ŞİRBALA	ŞÜCAƏT
ŞİRƏDDİN	ŞÜKRƏT
ŞİRƏLİ	ŞÜKRÜ
ŞİRXAN	ŞÜKÜR
ŞİRİN	ŞÜMŞAD
ŞİRİNBALA	

T

OĞLAN ADLARI

TACƏDDİN	TAPDIQ
TACİ	TARXAN
TACİR	TARI
TAĞI	TARİX
TAHAR	TARVERDİ
TAHİR	TARYEL
TALE	TARZAN
TALEH	TATAR
TALƏDDİN	TEHRAN
TALİB	TELMAN
TAMERLAN	TEMİR
TANGİZ	TENGİZ
TANRIVERDİ	TEYFUR

TEYQUBAT	TƏRLAN
TEYMUR	TƏRMEYXAN
TEYMURÇİN	TƏRSİN
TEYYUB	TƏSGİN
TƏBİƏT	TƏŞKİLAT
TƏBRİK	TƏVƏKKÜL
TƏBRİZ	TƏYYAR
TƏCLAN	TƏYYUB
TƏHMAS	TƏZƏXAN
TƏHMASİB	TİMUR
TƏHMƏZ	TİNATİN
TƏHMİRƏZ	TODAN
TƏHSİN	TOFİQ
TƏQDİM	TOĞRUL
TƏLƏT	TOĞRUT
TƏMƏL	TOKAY
TƏMKİN	TOSİM
TƏMƏZ	TUFAN
TƏNƏLİ	TUQAY
TƏNREYXA	TUNAR
TƏRƏİB	TUNCAY
TƏRXAN	TURAB
TƏRİMAN	TURAL

TURAN

TURFAN

TURĞAY

TURXAN

TURQUT

TUSİ

TÜRBƏT

U

OĞLAN ADLARI

UBEYD	ULUS
UÇMAN	UMUD* }
UCAL	UMUT }
UCUB	UMUDLU
UĞUR	URBAN
UĞURLU	URFAN
UĞUZ	URXAN
ULUBƏY	URMƏN
ULUDAĞ	USUB }
ULUXAN	YUSİF* }
ULUMAN	UYĞUR

Ü

OĞLAN ADLARI

ÜFÜQ

ÜLFAN }
ÜLFƏN* }

ÜLFƏT

ÜLHAN

ÜLXAN

ÜLKÜDAŞ

ÜLVİ

ÜMİD

ÜMİDƏLİ

ÜMİDHƏSƏN

ÜMİDVAR

ÜNAL

ÜNER

ÜZEYCAT

ÜZEYİR

ÜZLÜFƏT

V

OĞLAN ADLARI

VAHAB	VASİM
VAHİD	VAZEH
VAHİDDİN	VEYS
VAHİDBALA	VEYSƏL
VAHİDULLA	VEYSƏLİ
VAQİF	VƏFADAR* } VAFADAR } VƏHDƏDDİN
VALEH	VƏHDƏT
VALİD	VƏKİL
VALİZ	VƏLAHƏT
VAMİQ	VƏLİ
VARİS	VƏLİAĞA
VASİF	
VASİFXAN	

VƏLİBƏY

VƏLİCAN

VƏLİHƏDDİN

VƏLİXAN

VƏLİQULU

VƏLİYAR

VƏLİYƏDDİN

VƏRQA

VƏSFİ

VƏZİR

VİDADİ

VİDMAN

VİLAYƏT

VİLƏŞ

VURĞUN

VÜQAR

VÜSAL

VÜSLƏT

Y

OĞLAN ADLARI

YADİGAR

YADULLA

YAFƏS

YAFƏT

YAQUB* }

YƏQUB }

YALÇIN

YAMAN

YAMİN

YANAR

YARADANQULU

YARƏLİ

YARMƏMMƏD

YASƏF

YASƏR

YASİN

YASİR

YASMƏDDİN

YAŞAR

YAŞARXAN

YAVƏR

YAVUZ

YAYLA

YELMAR

YENGİBAR

YENİLMƏZ

YETKİN

YƏDULLA

YƏHYA

YƏMƏN

YILMAZ

YOLÇU

YUNİS

YUNİSƏLİ

YUSİF

YUSİFƏLİ

YUSİFXAN

YÜKSƏL

YÜZBƏY

Z

OĞLAN ADLARI

ZABİT

ZABİL

ZAHİD

ZAHİDDİN

ZAHİDƏLİ

ZAHİDXAN

ZAHİR

ZAKİR

ZAL

ZALI

ZAMAN

ZAMİQ

ZAMİN

ZAMİR

ZAUR

ZEYDULLA

ZEYQƏM

ZEYNAL

ZEYNALABDİN

ZEYNƏDDİN

ZEYSƏN

ZƏBİ

ZƏBULLA

ZƏFƏR

ZƏFƏRƏDDİN

ZƏKA

ZƏKƏRİYYƏ

ZƏKİ

ZƏKİBƏY

ZƏKİYYƏ

ZƏLİMXAN

ZƏRBALI }
ZƏRBƏLİ* }

ZƏRGƏR

ZİNHAR

ZİRƏDDİN

ZİRVƏ

ZİYA

ZİYABİL

ZİYAD

ZİYADXAN

ZİYAFƏT

ZİYAXAN

ZİYAHƏDDİN

ZİYATAY

ZİYƏDDİN

ZÖHRAB

ZÜLAL

ZÜLFƏLİ

ZÜLFÜ

ZÜLFÜQAR

ZÜLQƏDƏR

ZÜLQƏRMİ

ZÜLMƏT

**AZƏRBAYCANLI
QIZ
ADLARI**

A-Z

A

QIZ ADLARI

ABHAVA

ABHƏYAT

ABİDƏ

ABİYƏT

ABUHƏYAT

ADİGÜL

ADİLƏ

AFAQ

AFAYƏT

AFƏR

AFƏRİDƏ

AFƏT

AFİQƏ

AFİNA

AFİTAB

AFİYƏT

AFİZƏ

AĞABACI

AĞABƏYİ

AĞABƏYİM

AĞABİBİ

AĞANƏNƏ

AĞANİSƏ

AĞBƏNİZ

AĞCA

AĞCAGÜL

AĞCAQIZ	ALƏMZƏR
AGGÜN	ALİDƏ
AHU	ALİMƏ
AHUNUR	ALİNA
AHUZƏR	ALİYƏ
AİDƏ	ALİYƏXANIM
AİLƏ	ALMA
AİLƏGÜL	ALMARA
AKİFƏ	ALMAS }
AKSANA	ALMAZ* }
AQİLƏ	ALNUR
AQİYƏ	ALNURƏ
AQŞİNƏ	ALSU
ALAGÖZ	ALTUN
ALBİNA	ALTUNSAÇ
ALƏM	ALYANAQ
ALƏMGÜL	ALYAS
ALƏMNAR	ALUDƏ
ALƏMNAZ	AMALƏ
ALƏMNUR	AMALYA
ALƏMŞAD	AMAYƏ
ALƏMŞAH	AMİLƏ
ALƏMŞƏN	

AMİNƏ } ƏMİNƏ* }	ASİMAN
AMİRƏ	ASİMƏ
AMURA	ASİNA
ANABACI	ASIYA
ANABALA	ASUDƏ
ANABƏY	AŞURA
ANAXANIM	ATİFƏ
ANAQIZ	ATLAS } ATLAZ* }
ANASI	AVAZƏ
ANISƏ	AYAN
ANJELA	AYBƏNİZ
ARƏM	AYBİKƏ
ARƏSTƏ	AYCAMAL
ARİFƏ	AYCAN
ARİMƏ	AYÇİÇƏK
ARİZƏ	AYÇİN
ARTIQ	AYDAN
ARUZƏ	AYƏNDAM
ARZU	AYƏNDƏ
ARZUGÜL	AYƏSTƏ
ARZUXATIN	AYƏT
ASİFƏ	AYFƏR

AYGÖVHƏR	AYPIKƏ
AYGUŞƏ	AYRƏSTƏ
AYGÜL	AYSEL
AYGÜN	AYSEVƏR
AYİŞƏ* } AYŞA }	AYSƏBA
AYQIZ	AYSƏNƏM
AYLA	AYSU
AYLİN	AYŞƏN
AYMƏLƏK	AYTAC
AYNA	AYTAMAM
AYNAZ	AYTAZ
AYNAGÜL	AYTƏK
AYNİSƏ	AYTƏKİN
AYNİŞAN	AYTƏN
AYNUR	AYULDUZ
AYNURƏ	AYZANGÜL
AYPARA	AZADƏ
AYPƏRİ	AZƏRTAC

B

QIZ ADLARI

BACI

BACIGÜL

BADAM

BADAMGÜL

BADAMNAR

BADAMNAZ

BADAMNUR

BADAMZƏR

BADİSƏBA

BAFTA

BAĞÇAGÜL

BAĞDAGÜL

BAHALI

BAHAR

BAHARƏ

BALABACI

BALABƏYİM

BALABİKƏ

BALACA

BALACAXANIM

BALAQIZ

BALAXANIM

BALAQIZ

BALANİSƏ

BALLI

BANU

BANUÇİÇƏK

BARAT

BEHİYƏ

BƏDİHƏ

BƏDİRƏ

BƏDRİYYƏ

BƏDURƏ

BƏHCƏT

BƏHƏR

BƏHƏRÇİN

BƏHİYYƏ

BƏHLİ

BƏHRAYƏ

BƏHRİ

BƏHRİYYƏ

BƏHRUZƏ

BƏHYAZ

BƏXTİMŞAH

BƏNAR

BƏNARƏ

BƏNÖVŞƏ

BƏNURƏ

BƏNZƏR

BƏŞİRƏ

BƏSİRƏT

BƏSRİ

BƏSTƏGÜL

BƏSTİ

BƏSTİQIZ

BƏSTURƏ

BƏŞARƏT

BƏŞİRƏ

BƏTİRƏ

BƏTULƏ

BƏTURƏ

BƏYAZ

BƏYİM

BƏZƏK

BƏZƏNGÜL

BİBİGÜL

BİBİXANIM

BİGANƏ

BİKƏ

BİKƏXANIM

BİLGİN

BİLQEYİS

BİLLUR

BİLLURƏ

BİRCƏ

BİRCƏBACI

BİRCƏGÜL

BİRCƏXANIM

BİRDƏNƏ

BİRGÜL

BİYANƏ

BÖYÜKXANIM

BÖYÜKQIZ

BRİLYANT

BUKET

BURLAXATUN

BUTA

BÜLBÜL

BÜLBÜLNİSƏ

BÜLLUR

BÜLLURƏ

BÜRHANƏ

C

QIZ ADLARI

CAHAN

CAHANƏ

CAHANGÜL

CAHANTAC

CAHİDƏ

CAMALƏ

CANAN

CANGÜL

CANSU

CAVAHİR

CAVİDƏ

CAZİBƏ

CEYHAN

CEYHUNƏ

CEYRAN

CEYLAN

CƏLALƏ

CƏLİLƏ

CƏMALƏ

CƏMALİYƏ

CƏMİLƏ

CƏNNƏT

Ç

QIZ ADLARI

ÇEŞMƏ

ÇEŞMƏNAZ

ÇƏMƏN

ÇƏMƏNGÜL

ÇƏMƏNZAR

ÇƏNGÜL

ÇƏRKƏZ

ÇİÇƏK

ÇİÇƏKGÜL

ÇİÇƏKXANIM

ÇİÇƏKNUR

ÇİLƏNAY

ÇİLƏNAZ

ÇİMNAZ

ÇİNAR

ÇİNARƏ

ÇÖHRANƏ

ÇÖHRƏ

ÇÖHRƏGÜL

D

QIZ ADLARI

DARÇIN	DİLAVƏR
DASTAN	DİLAVƏT
DƏLİNƏ	DİLBAZ
DƏNİZ	DİLBAZI
DƏRYA	DİLBƏR
DƏRYAGÜL	DİLCAN
DƏRYANUR	DİLDAR
DƏSTƏGÜL	DİLƏFRUZ
DƏYANƏ	DİLƏR
DİCƏ	DİLƏZBƏR
DİDƏ	DİLGUŞƏ
DİLARAM	DİLQƏM
DİLARƏ	DİLNAZ

DİLRUBA	}	DURNA
DİLRUBƏ*		DURNAGÜL
DİLSUR		DURSUN
DİLŞAD		DURSUNƏ
DİLZƏ		DUYĞU
DİNAR		DÜNYA
DİNARA*	}	DÜNYAXANIM
DİNARƏ		DÜRBADAM
DOSTGÜL		DÜRDANƏ
DOSTU		DÜRRƏ
DÖVRAN		DÜRRİYYƏ

E

QIZ ADLARI

ELAFƏT	ELLADA
ELBƏZƏR	ELMİNA
ELBƏYİM	ELMİNAZ
ELÇİÇƏK	ELMİRA
ELDƏGÜL	ELNAMƏ
ELEGİYA	ELNARƏ
ELFƏXRİ	ELNAZ
ELFİRA } ELVİRA* }	ELNAZƏ
ELGÜL	ELNURƏ
ELXANƏ	ELŞANƏ
ELXANIM	ELTAC
ELİNA	ELTAY

ELYANƏ

ELYANORA

ELYARƏ

ELZA

ELZADƏ

ELZARƏ

ELZİBA

ELZİBƏR

EMİLİYA

EMİNƏ

EMİNƏXATUN

ESMİRA

ESMİRALDA

EŞQİNAZ

EYZƏNGÜL

QIZ ADLARI

ƏDİBƏ	ƏLƏVIYYƏ
ƏDİLƏ	ƏLFİNAZ
ƏDVİYYƏ	ƏLFİYYƏ
ƏFİQƏ	ƏLVANƏ
ƏFQANƏ	ƏLVANGÜL
ƏFRANƏ	ƏLVİDA
ƏFRUZ	ƏMANƏ
ƏFRUZƏ	ƏMANƏT
ƏFSANƏ	ƏMİNƏ
ƏFŞAN	ƏNARƏ
ƏHLİNAZ	ƏNİSƏ
ƏQİDƏ	ƏNTİQƏ
ƏQİQƏ	ƏRFİNAZ

ƏRKİNAZ

ƏRKÜŞAD

ƏSƏBA

ƏSKİNAZ

ƏSLİ

ƏSLİGÜL

ƏSMAYƏ

ƏSMƏGÜL

ƏSMƏR

ƏSMƏT

ƏSNAYƏ

ƏSRA

ƏTAYƏ

ƏTİQƏ

ƏTİR

ƏTİRƏ

ƏTİRNAZ

ƏTİRŞAH

ƏTİYƏ

ƏTRABƏ

ƏYUFƏ

ƏZƏT

ƏZİMƏ

ƏZİZƏ

ƏZMİ

F

QIZ ADLARI

FAXİRƏ	FATİMƏ*	}
FAHİMƏ	FATMA	
FAİBƏ	FATMAGÜL	
FAİDƏ	FATMANİSƏ	
FAİQƏ	FAYXUNƏ	
FAİLƏ	FAZİLƏ	
FAİZƏ	FAZİLƏT	
FAMANI	FEYZƏ	
FAMİLƏ	FEYZİYYƏ	
FANTİNA	FƏDAYƏ	
FARİZƏ	FƏDAYƏT	
FASİNƏ	FƏHMIYƏ	
	FƏXRƏ	

FƏXRƏNDƏ	FİDAN
FƏXRƏNTAC	FİDANGÜL
FƏXRİ	FİDİMƏ
FƏXRİYYƏ	FİDUMƏ
FƏXRNAZ	FİQUMƏ
FƏQANƏ	FİKRİYYƏ
FƏNARƏ	FİLİZ
FƏRABƏ	FİLQƏÇİ
FƏRANƏ	FİNARƏ
FƏRƏH	FİRAVAN
FƏRƏHNAZ	FİRAYYƏ
FƏRXƏNDƏ	FİRƏNGİZ
FƏRİDƏ	FİRƏNGÜL
FƏRİQƏ	FİRUZƏ
FƏRİMƏ	FİTAT
FƏRİZƏ	FİTNƏ
FƏRQANƏ	FİZZƏ
FƏYAZ	FLORA
FƏZALƏ	FLORİDA
FƏZALƏT	FÖVQİYYƏ
FƏZİLƏ	

G

QIZ ADLARI

GƏLİNBACI

GƏLİNGÜL

GƏLİNQIZ

GİLƏS

GİLƏ

GİLƏNAR

GİLƏNUR

GÖVHƏR* }
GÖHƏR }

GÖVHƏRİ

GÖVHƏRŞAD

GÖVHƏRTAC

GÖYÇƏ

GÖYÇƏK

GÖYÇƏKGÜL

GÖYƏRÇİN

GÖZƏL

GÖZƏLGÜL

GÜL

GÜLAB

GÜLAÇAR

GÜLAFƏT

GÜLAMƏ

GÜLAN

GÜLARA* }
GÜLARƏ }

GÜLARAM	GÜLCAMAL
GÜLARZU	GÜLCAN
GÜLAVAZ	GÜLCƏNNƏT
GÜLAVUŞ	GÜLÇARƏ
GÜLAY	GÜLÇƏMƏN
GÜLAYAT	GÜLÇİÇƏK
GÜLAYƏ	GÜLÇİN
GÜLAYƏT	GÜLÇÖHRƏ
GÜLBACI	GÜLDANƏ
GÜLBADAM	GÜLDƏN
GÜLBAHAR	GÜLDƏNİZ
GÜLBANU	GÜLDƏRƏN
GÜLBAZ	GÜLDƏSTƏ
GÜLBƏND	GÜLEYDƏ
GÜLBƏNİZ	GÜLEYFƏ
GÜLBƏS	GÜLEYŞƏ
GÜLBƏYAZ	GÜLƏBATIN
GÜLBƏYİM	GÜLƏFƏR
GÜLBİCƏ	GÜLƏFŞAN
GÜLBİKƏ	GÜLƏNAR
GÜLBİYƏ	GÜLƏNAZ
GÜLBUTA	GÜLƏNBƏR
GÜLCAHAN	GÜLƏNDAM

GÜLƏR	GÜLLÜ
GÜLƏŞƏR	GÜLLÜBƏYİM
GÜLFİDAN	GÜLLÜCƏ
GÜLFİLƏ	GÜLLÜQIZ
GÜLGƏZ	GÜLLÜŞAH
GÜLGÜN	GÜLMARƏ
GÜLHƏYAT	GÜLMAY
GÜLHUMAY	GÜLMAYƏ
GÜLXANIM	GÜLMAYIT
GÜLXAR	GÜLMİXƏK
GÜLXARƏ	GÜLMİR
GÜLXATIN	GÜLMİRƏ
GÜLXƏNDA	GÜLNABAT
GÜLXUMAR	GÜLNAR
GÜLXUMARƏ	GÜLNARA } GÜLNARƏ* }
GÜLİDƏ	
GÜLİZAR	GÜLNAZ
GÜLQƏDƏM	GÜLNİGAR
GÜLQƏLƏM	GÜLNİSƏ
GÜLQƏND	GÜLNİŞAN
GÜLQIZ	GÜLNUR
GÜLQÖNÇƏ	GÜLNURƏ
GÜLLƏR	GÜLPƏRİ

GÜLRUBA	GÜLŞƏKƏR
GÜLRUH } GÜLRUX* }	GÜLŞƏN
GÜLSABAH	GÜLTAC
GÜLSADAN	GÜLTAMAM
GÜLSANA } GÜLŞANƏ* }	GÜLTƏKİN
GÜLSARA* } GÜLSARƏ }	GÜLTƏN
GÜLSADƏ	GÜLÜ
GÜLSAYA	GÜLÜQIZ
GÜLSEVƏR	GÜLÜM
GÜLSƏBA	GÜLÜMNAZ
GÜLSƏFA	GÜLÜSTAN* } GÜLİSTAN }
GÜLSƏHƏR	GÜLÜŞ
GÜLŞƏNƏM	GÜLYANAQ
GÜLSİMA	GÜLYANAR
GÜLSONA	GÜLYANƏ
GÜLSURƏ* } GÜLSURA }	GÜLYAY
GÜLSÜM	GÜLYAZ
GÜLSÜN	GÜLZADƏ
GÜLŞAD	GÜLZAMAN
	GÜLZAR
	GÜLZƏMİ
	GÜLZƏR

GÜLZİBA

GÜMÜŞ

GÜNAL

GÜNAY

GÜNDÜZ

GÜNEL

GÜNEY

GÜNƏR

GÜNƏŞ

GÜNGUR

GÜNNUR

H

QIZ ADLARI

HACIXANIM

HAFİZƏ

HAVA }
NAVVA* }

HAVAXANIM

HAVAZƏR

HAVANUR

HAKİMƏ

HAMAYA* }
HƏMAYƏ }

HAMİYƏ

HEKAYƏT

HEYRAN

HEYRANƏ

HEYRƏT

HEYVA

HEYVAGÜL

HEYVAXANIM

HƏBİBƏ

HƏCƏR

HƏDİFƏ

HƏDİYYƏ

HƏQİQƏT

HƏQİŞ

HƏLİLƏ

HƏLİMƏ

HƏRİMƏT	HİLALİYYƏ
HƏMAYİL*	HİLARƏ
HƏMAYİL }	HİLMİ
HƏMDƏM	HİLMİYYƏ
HƏMİDƏ	HİMAYƏ
HƏNİFƏ	HİNDİRƏ
HƏSRƏT	HÖKUMƏ
HƏVƏSƏ	HÖRMƏT
HƏVVA	HUMAY
HƏYAT	HÜMEYLA
HƏYƏCAN	HÜRİYYƏ
HƏZİNƏ	HÜRMƏLƏK
HİCRAN	HÜRÜ
HİCRANƏ	HÜRZAD
HİCRİ	HÜSƏRİYYƏ
HİDAYƏT	HÜSNİYAR
HİLAL	HÜSNİYYƏ
HİLALƏ	HÜSNÜ

X

QIZ ADLARI

XADİMƏ	XANIMNAZ
XALİDƏ	XANIMSUVAR
XALİQƏ	XANIMZƏR
XALİSƏ	XANQIZ
XALİSƏT	XANNƏNƏ
XALLI	XANPƏRİ
XAMİZƏR	XARGÜL
XANBACI	XATIN
XANBƏYİ	XATUN
XANBİKƏ	XATİRƏ
XANIM	XAVƏR
XANIMANA	XEYBƏR
XANIMQIZ	XEYRANSA

XEYRİ	XOŞBƏXT
XƏDİCƏ	XOŞGÜL
XƏLİLƏ	XOŞQƏDƏM
XƏNDANƏ	XUDAYƏT
XƏTAYƏ	XUMAR
XƏTİBƏ	XUMARA } XUMARƏ* }
XƏTİYYƏ	XURAMAN
XƏYAL	XURMA
XƏYALƏ	XURMAGÜL
XƏYALƏT	XURMAXANIM
XƏZANƏ	XURMANAZ
XƏZANGÜL	XURMAYI
XƏZİNƏ	XURŞİD
XİRDA	XURŞİDƏ
XİRDAGÜL	XURŞUD
XİRDAXANIM	XÜRRƏM
XONÇA	
XOŞAVAZ	

i

QIZ ADLARI

İBADƏT

İBRƏT

İFADƏ

İFFƏT

İFRAT

İQBAL

İQLİMƏ

İLAHƏ

İLAHƏT

İLFAN

İLHAMƏ

İLHAMİYYƏ

İLKANƏ

İLKNUR

İLQARƏ

İLLƏR

İLTAMAM

İLYANƏ

İMARƏ

İMARƏT

İMMİ

İMMİBANU

İMRUZƏ

İNARƏ

İNAYƏT

İNCƏ

İNCƏBİKƏ	İRANƏ
İNCƏGÜL	İRFAN
İNCƏLİ	İSMƏT
İNCİ	İSMİRAN
İNCİBƏYİM	İSTƏK
İNCİQIZ	İŞARƏ
İNDİRƏ	İYDƏ
İNNAB	İZAFƏ
İNSAF	İZAHAT
İNSAFƏ	İZARƏ
İNTİZAR	İZOLDA
İPƏK	İZZƏT
İRADƏ	

J

QIZ ADLARI

JALƏ

JANƏ

JASMIN

JULIDƏ

K

QIZ ADLARI

KAINAT	KƏLAMƏT
KAMALƏ	KƏLƏBACI
KƏMALƏ*	KƏMİLƏ
KAMİLƏ	KƏMİNƏ
KATİBƏ	KƏNANƏ
KAZİMƏ	KƏNARƏ
KƏBİRƏ	KƏNİZƏ
KƏBUTƏR	KƏRAMƏT
KƏFİQƏ	KƏRİMƏ
KƏFİYYƏ	KƏSİMƏ
KƏHRƏBA	KƏSİRƏ
KƏHRİZ	KƏSRANƏ
KƏKLİK	KİÇİKXANIM

KİFAYƏT

KİMNAZ

KİMYA

KİNƏVƏZ

KİŞVƏR

KİTABƏ

KÖNÜL

KÖVKƏB

KÖVSƏR

KUBRA }
KÜBRA* }

KÜRSÜM

KÜSƏN

KÜSKÜN

KÜŞPƏR

Q

QIZ ADLARI

QABİLƏ	QARAYAZ
QAFİLƏ	QEYSƏR
QAHİRƏ	QƏDƏM
QAILƏ	QƏDƏMNİSƏ
QALİBƏ	QƏDƏMŞAH
QARACA	QƏDİFƏ
QARAGİLƏ	QƏDİMƏ
QARAGÖZ	QƏDRİYYƏ
QARAQAŞ	QƏHRİ
QARAQIZ	QƏLBİNUR
QARASAÇ	QƏLBİZƏR
QARAŞIN	QƏLƏM
QARATEL	QƏLƏMXANIM

QƏLƏMŞAH	QƏNİZƏ
QƏLƏMZƏR	QƏRƏNFİL
QƏMƏR	QƏRİBƏ
QƏMƏRCAN	QƏRİBGÜL
QƏMƏRÇİN	QƏSİDƏ
QƏMƏRGÜL	QƏŞƏNG
QƏMƏRXANIM	QƏŞƏNGGÜL
QƏMƏRİYYƏ	QƏTİBƏ
QƏMƏRNAZ	QƏYANƏ
QƏMƏRNUR	QƏZANƏ
QƏMƏRŞAH	QIZBACI
QƏMƏRŞAM	QIZBƏS
QƏMƏRTƏN	QIZGƏLİN
QƏMƏRÜZ	QIZXANIM
QƏMƏZƏR	QIZILGÜL
QƏMSİYYƏ	QIZQAYIT
QƏMZƏ	QIZLARGÜL
QƏNAƏT	QIZNƏNƏ
QƏNDAB	QIZTAMAM
QƏNDİL	QIZYETƏR
QƏNİFƏ	QİSMƏT
QƏNİRƏ	QİYAFƏT
QƏNİSƏ	QİYMƏT

QONÇA }
QÖNÇƏ* }

QÖNÇƏGÜL

QÖNÇƏXANIM

QÖNÇƏZƏR

QUBA

QUQUŞ

QUMAŞ

QUMİRƏ

QUMRAL

QUMRU

QÜDSİYYƏ

L

QIZ ADLARI

LAÇIN	LEYLAN
LADƏN	LEYLİ
LALA } LALƏ* }	LEYSAN
	LEYSANƏ
LALƏGÜL	LƏÇƏK
LALƏNDƏ	LƏMAN
LALƏNUR	LƏMANƏ
LALƏRUX	LƏNBƏR
LALƏZAR	LƏTAFƏT
LAMİDƏ	LƏTİFƏ
LAMİYƏ	LƏYAQƏT
LAYLA } LEYLA* }	LƏYƏ
	LİLPAR

LİLUFƏR

LİMON

LİMUNƏT

LUMİYYƏ

LUMU

LÜTFİNAZ

LÜTFİYYƏ

M

QIZ ADLARI

MABİDƏ	MAHNAR
MACİDƏ	MAHNAZ
MAFİLƏ	MAHNUR
MAHİDƏ	MAHNURƏ
MAHNUR* } MAHİNUR } MAHİRƏ	MAHRU MAHRUD } MAHRUX* }
MAHİTAB	MAHRUZƏ
MAHİTAC	MAHTABAN
MAHİYƏ	MAHTAC
MAHİZAR } MAHİZƏR* }	MAHTƏN
MAHMƏZƏR	MAHUR
	MAİLƏ

MAİSƏ	MEHTAB
MANAY	MERAC
MARAL	MEYXANIM
MATAN	MEYRANƏ
MAVİYƏ	MEYRƏNİSƏ
MAYA	MEYVƏ
MAYAGÜL	MƏDİHƏ
MAYASƏT	MƏDİNƏ
MAYGÜL	MƏFXURƏ
MAYİSƏ	MƏFKURƏ
MAYNİSƏ	MƏFRUZƏ
MAYNUR	MƏFTUNƏ
MAYSARƏ	MƏHARƏT
MEHİN	MƏHBUBƏ
MEHMANƏ	MƏHƏBBƏT
MEHPARƏ	MƏHİN
MEHRAN	MƏHLUQƏ
MEHRANƏ	MƏHRUZƏ
MEHRANQIZ	MƏHSƏTİ
MEHRƏNGİZ*	MƏNSUMƏ
MEHRİ	MƏHTUBƏ
MEHRİBAN	MƏNZƏRƏ
MEHRİYƏ	MƏXFİRƏT

MƏXMƏR	MƏRCANƏ
MƏKKƏ	MƏRƏNƏ
MƏKFURƏ	MƏRHƏMƏT
MƏQSUMƏ	MƏRİFƏT
MƏLAHƏT	MƏRMƏR
MƏLAKƏ	MƏRYƏM
MƏLEYKƏ	MƏRZƏ
MƏLƏK	MƏRZİYYƏ
MƏLƏKXANIM	MƏSMƏ
MƏLHƏM	MƏSMƏXANIM
MƏLİKƏ	MƏSRURƏ
MƏLTƏM	MƏSTAN
MƏMLƏKƏT	MƏSTİ
MƏNİRƏ	MƏSTURƏ
MƏNSİMƏ	MƏSUDƏ
MƏNSUBƏ	MƏŞUQƏ
MƏNSURƏ	MƏSUMƏ
MƏNSURİYYƏ	MƏŞƏDİXANIM
MƏNZƏR	MƏŞUQƏ
MƏNZƏRƏ	MƏTANƏT
MƏNZƏRƏT	MƏTƏK
MƏNZURƏ	MİXƏK
MƏRCAN	MİXƏKZƏR

MİLANƏ

MİLAYƏ

MİLYANƏ

MİLYAR

MİNA

MİNAC

MİNAXANIM

MİNARƏ

MİNAYƏ

MİNAZƏR

MİNƏ

MİNƏXANIM

MİNGÜL

MİNHAL

MİNİRƏ

MİNNAZ

MİNNƏT

MİNNUR

MİNURƏ

MİNZƏR

MİRAYƏ

MİRZƏHRA

MİRSƏRİYYƏ

MİRVARİ

MİRVARİD

MORUQ

MÖMİNƏ

MUXLİSƏ

MUNİSƏ

MURADİYƏ

MÜQƏDDƏS

MÜLAYİM

MÜLKİYƏ

MÜLKÜNAZ

MÜNƏVVƏR

MÜRŞİDƏ

MÜSABƏR

MÜSLÜMƏ

MÜŞƏRRƏF

MÜŞFİQƏ

MÜŞGÜNAZ

N

QIZ ADLARI

NABAT	NAİMƏ
NABATİ	NAİRƏ
NACİYƏ	NAMİDƏ
NADİMƏ	NAMİQƏ
NADİRƏ	NAMİRƏ
NAFİLƏ	NAMİYƏ
NAGAHAN	NANA } NANƏ* }
NAHİD	NANƏGÜL
NAHİDƏ	NANƏZƏR
NAXIŞ	NARALƏM
NAİBƏ	NARBADAM
NAİDƏ	NARBƏYİM
NAİLƏ	

NARDANƏ	NAZİRƏ
NARGİLƏ	NAZLI
NARGÜL	NAZLIBACI
NARXANIM	NAZNAZ
NARIN	NAZPƏRİ
NARINC	NAZTAMAM
NARINGÜL	NAZVİNƏ
NARİDƏ	NAZİYETƏR
NARIYƏ	NEVRİSTAN
NASİRƏ	NEYRƏXANIM
NATAVAN	NƏCİ
NATƏVAN* }	NƏCİB
NATİQƏ	NƏCİBƏ
NAZALƏM	NƏCİDƏ
NAZAN	NƏCİYƏ
NAZANGÜL	NƏDİMƏ
NAZANİ	NƏFİLƏ
NAZGÜL	NƏFİSƏ
NAZXANIM	NƏĞMƏ
NAZƏNDƏ	NƏĞMİYYƏ
NAZƏNİN	NƏHAYƏT
NAZİFƏ	NƏNƏBACI
NAZİMƏ	NƏNƏXANIM

NƏNƏQIZ	NİŞANƏ
NƏRÇƏ	NİYAL
NƏRGİZ	NİYYƏT
NƏRGİZƏ	NOVBAHAR
NƏRMANƏ	NOVELLA
NƏRMIN	NÖVRƏSTƏ
NƏRMINƏ	NUBAR } NÜBAR* }
NƏSİLƏ	NURA
NƏSİMƏ	NURAL
NƏSRİN	NURALƏT
NƏŞİDƏ	NURAN
NƏVAZİŞ	NURANƏ
NƏZAKƏT	NURANIYYƏ
NƏZİRƏ	NURAY
NƏZMİYYƏ	NURAYƏ
NƏZRİN	NURBADAM
NİCABƏT	NURBƏNİZ
NİGAR	NURCAHAN
NİHAL	NURCAN
NİKBİN	NURÇİN
NİLUFƏR	NURDANƏ
NİSƏ	NURDƏRYA
NİSƏXANIM	

NURƏFŞAN

NURƏNGİZ

NURHAN

NURHAVA

NURHƏYAT

NURXANIM

NURXATIN

NURİDƏ

NURİYYƏ

NURQƏLƏM

NURLANA* }

NURLANƏ }

NURPÜSTƏ

NURTAC

NURTAMAM

NURTƏK

NURTƏKİN

NURSAN

NURSONA

NURSONU

NURYAZ

NURZƏKA

NURZİYA

NÜBAR

NÜBARƏ

NÜFURƏ

NÜFUZƏ

NÜŞABƏ

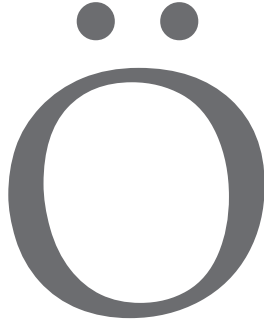
O

QIZ ADLARI

OFELYA }
OFELİYA* } OVSANA
OGLANGƏRƏK OZANGÜL

QIZ ADLARI

ÖVLIYYƏ
ÖZGÜL

ÖZGÜR

P

QIZ ADLARI

PAXLA

PAKİZƏ

PƏRİ

PƏRİCAHAN

PƏRİGÜL

PƏRİXAN

PƏRİXANIM

PƏRİNƏZ

PƏRİNİSƏ

PƏRİŞAN

PƏRİZAD

PƏRNAZ

PƏRŞAN

PƏRVANƏ

PƏRVAZ

PƏRVİN

PƏRVİNƏ

PİKƏ

PİKƏXANIM

PİRAYƏ

PİRXANIM

PİYALƏ

PÜNHAN

PÜNHANƏ

PÜRZƏ

PÜRZƏXANIM

PÜSƏNBƏR

PÜSTƏ

PÜSTƏGUL

PÜSTƏXANIM

PÜSTƏNAR

PÜSTƏNAZ

PÜSTƏNUR

PÜSTƏZƏR

R

QIZ ADLARI

RABİYƏ*	}	RAKİFƏ
RABİYYƏ		RAQİLƏ
RACİDƏ		RAMİDƏ
RADİLƏ		RAMİQƏ
RADİFƏ		RAMİLƏ
RAFƏT		RAMİZƏ
RAFİDƏ		RAMİYƏ
RAHİBƏ		RASİDƏ
RAHİLƏ	}	RASİFƏ
RƏHİLƏ*		RASİMƏ
RAHİYƏ		RATİDƏ
RAİFƏ		RAYA
RAİSƏ		RAYƏT

RAYGÜL	RƏMİLƏ
RAYİBƏ	RƏMİYYƏ
RAYİHƏ	RƏMZİYYƏ
RAYİLƏ	RƏNA
RAYİSƏ	RƏŞİDƏ
RAZİLƏ	RƏSİFƏ
RAZİYƏ	RƏSMİYYƏ
REYDANƏ	RƏŞİDƏ
REYHAN	RƏŞMƏ
REYHANƏ	RƏVANƏ
RƏBİYƏ	RƏZİDƏ
RƏBİYƏT	RƏZİYYƏ
RƏCCƏ	RİHNAZ
RƏFAYƏT	RİMA
RƏFİQƏ	ROZA
RƏHİMƏ	RÖVŞANƏ
RƏXŞƏNDƏ	RÖYA
RƏİSƏ	RUFANƏ
RƏQİBƏ	RUFİLƏ
RƏQUBƏT	RUHANƏ
RƏQSANƏ	RUHƏNGİZ
RƏLANƏ	RUHƏNGÜL
RƏMAYƏ	RUHİDƏ

RUHİYYƏ

RUZİGAR

RUHNAZ

RÜBABƏ

RUHNƏVAZ

RÜXSARƏ

RUQİYYƏ

RÜSALƏ

RUMİYA

RÜZAYƏ

RUMİYYƏ

S

QIZ ADLARI

SAAT	SAHİBƏ
SAATXANIM	SAHİLƏ
SABAHGÜL	SAKİNƏ
SABİLƏ	SALATIN
SABİRƏ	SALEHƏ
SABİTƏ	SALİDƏ
SABİYƏ	SALİSƏ
SABURA	SAMAYƏ
SAÇLI	SAMİRƏ
SADƏGÜL	SAMİYƏT
SADİQƏ	SAMURƏT
SADİYƏ	SANİYƏ
SAFURA	SARA

SARAY	SEVGÜN
SARIGÜL	SEVGÜL
SARITEL	SEVİK
SAYAT } SAYAD* }	SEVİL
SAYALI	SEVİM
SEÇKİN	SEVİMLİ
SEHRAN	SEVİN
SEHRANƏ	SEVİNC
SEHRAYƏ	SEVNUR
SELCAN	SEVZƏR
SELYAN	SEYLAN
SEYLANƏ	SEYRAN
SEVANƏ	SEYRANƏ
SEVDA	SƏADƏT
SEVDAGÜL	SƏBA
SEVDİM	SƏBAHƏT
SEVƏN	SƏBANƏ
SEVƏR	SƏBİHƏ
SEVGİ	SƏBİLƏ
SEVGİLİ	SƏBİNƏ
SEVGİNAZ	SƏBİRƏ
SEVGİYYƏ	SƏBİYƏ
	SƏBİYYƏ

SƏBUHƏ	SƏİDƏ
SƏCCARƏ	SƏKİNƏ
SƏDA	SƏQİLƏ
SƏDAQƏT	SƏLBİ
SƏDAYƏ	SƏLDUZ
SƏDƏF	SƏLIQƏ
SƏDİFƏ	SƏLİMƏ
SƏDİQƏ	SƏLİMNAZ
SƏDİYYƏ	SƏLMİ
SƏFA	SƏLMİNNAZ
SƏFAGÜL	SƏLTƏNƏT
SƏFALI	SƏMA
SƏFAYƏT	SƏMARƏ
SƏFAYIL	SƏMAYƏ
SƏFİNNAZ	SƏMƏNDƏR
SƏFİYYƏ	SƏMƏNGÜL
SƏFURƏ	SƏMƏNİ
SƏHƏR	SƏMƏRQƏND
SƏHƏRGÜL	SƏMİLƏ
SƏHİMƏ	SƏMİMƏT
SƏHRA	SƏMİRƏ
SƏHRADƏ	SƏMİYYƏ
SƏXAVƏT	SƏMRA

SƏNƏM	SİMUZƏR
SƏNUBƏR	SİNEYNAZ
SƏNURƏ	SİTAR
SƏRBANƏ	SİTARƏ
SƏRƏNGÜL	SİYAFƏT
SƏRGÜL	SİYAHTEL
SƏRİNGÜL	SİYANƏ
SƏRİYYƏ	SOFA
SƏRMAYƏ	SOFYA
SƏRVƏT	SOLMAZ
SƏRVİNAZ	SOLMAZGÜL
SƏVİYYƏ	SOLTANBİKƏ
SƏYALI	SOLTANNİSƏ
SƏYANƏ	SONA
SƏYYADƏ	SONABƏYİM
SƏYYARƏ	SONAGÜL
SİDDİQƏ	SONAXANIM
SİDQİYYƏ	SONANUR
SİFAYİ	SONASI
SİMA	SONAZƏR
SİMARƏ	SONGÜL
SİMNARƏ	SOVQAT
SİMNAZ	SÖNMƏZ

SÖYLÜ	SÜDABƏ
SUDABƏ	SÜLHANƏ
SUDƏ	SÜLHIYYƏ
SUĞRA	SÜLHNUR
SUHEYLA	SÜLHNURƏ
SUQRA	SÜLHSEVƏR
SULDUZ	SÜLHZƏR
SULTAN	SÜNBÜL
SUMAYƏT	SÜNBÜLƏ
SUNAY	SÜNBÜLZƏR
SUNAYƏ	SÜRƏYYA
SURA	SÜRMƏ
SURAY	SÜSƏN
SURAYA	SÜSƏNBƏR
SURƏ	SÜSƏNGÜL
SURƏPIKƏ	SÜVARƏ
SURƏT	SVETLANA
SÜBNAZ	

Ş

QIZ ADLARI

ŞADALƏM

ŞADGÜL

ŞAHBACI

ŞAHGÜL

ŞAHXANIM

ŞAHI

ŞAHİDƏ

ŞAHİNƏ

ŞAHMARA

ŞAHNARA

ŞAHNAZ

ŞAHNƏNƏ

ŞAHNİGAR

ŞAHNİSƏ

ŞAHRUN

ŞAHSƏNƏM

ŞAHZADƏ

ŞAXLI

ŞAİQƏ

ŞAKİRƏ

ŞAMAMA

ŞAMDAN

ŞAMİLƏ

ŞAYƏSTƏ

ŞELAQƏ

ŞEYDA

ŞƏBNƏM	ŞƏMAYIL
ŞƏDİDƏ	ŞƏMS
ŞƏDİYYƏ	ŞƏMSİYYƏ
ŞƏFA	ŞƏMSİYYƏT
ŞƏFAƏT	ŞƏNGÜL
ŞƏFAHƏT	ŞƏNNAZ
ŞƏFAQƏT	ŞƏRAFƏT
ŞƏFALƏ	ŞƏRƏBANI
ŞƏFƏQ	ŞƏRƏF
ŞƏFİQƏ	ŞƏRƏFNAZ
ŞƏFİRƏ	ŞƏRİFƏ
ŞƏHADƏ	ŞƏRQİ
ŞƏHANƏ	ŞƏRQİYAS
ŞƏHİDƏ	ŞƏRQİYYƏ
ŞƏHLA	ŞİKARƏ
ŞƏHLƏT	ŞİRİN
ŞƏHRİ	ŞİRİNCAN
ŞƏHRİYYƏ	ŞİRİNGÜL
ŞƏKƏR	ŞİRMAYƏ
ŞƏKƏRXANIM	ŞİRNAZ
ŞƏKİNAZ	ŞÖLƏ
ŞƏKURƏ	ŞÖVKƏT
ŞƏLALƏ	ŞÖVQƏT

ŞÖVQİYYƏ

ŞÖVQÜ

ŞUQİYYƏ

ŞURA

ŞUŞA

ŞÜKRAN

ŞÜKRİYYƏ

ŞÜKUFƏ

ŞÜŞƏ

T

QIZ ADLARI

TAHİRƏ	TELQIZ
TAİBƏ	TELLƏR
TALE	TELLİ
TALEHƏ	TELMURA
TALİYƏ	TELNAZ
TAMAM	TELPƏRİ
TAMAMGÜL	TEYVƏ
TAMARA	TEYYİBƏ
TAMAŞA	TEYYUBƏ
TAMİLLA	TƏBANƏ
TƏRİQƏ	TƏBƏRRİK
TAVAT	TƏBİBƏ
TEHRANƏ	TƏBRİZƏ
TELİS	TƏHMINƏ
TELQƏLƏM	TƏKGÜL

TƏLİFƏ
TƏMRAZ
TƏMRUZ
TƏNZİLƏ
TƏRANƏ
TƏRAVƏT
TƏRGÜL
TƏRXAN
TƏRXANƏ
TƏRXANIM
TƏRİFƏ
TƏRLANƏ
TƏRMINƏ
TƏRSANƏ
TƏYYİBƏ
TƏZƏGÜF
TİBURƏ
TİNATİN
TOFİQƏ
TOMRİS
TOVUZ
TÖHFƏ
TÖRƏ
TUBA
TUBU
TUBUXANIM

TUĞRA
TUQİYƏ
TUMAYƏ
TUNARƏ
TURA
TURAC
TURAN
TURANƏ
TURAY
TURHAN
TUTU
TUTUBƏYİM
TUTUBİKƏ
TUTUXANIM
TUTUNAR
TUTUZƏR
TUYĞUN
TÜKƏZ
TÜKƏZBAN
TÜNAYƏ
TÜNZALƏ
TÜRFBƏ
TÜRKAN
TÜRKANƏ

U

QIZ ADLARI

ULDUZ

ULDUZƏ

UMAY

UMAYA

UMAYRA

UMCAHAN

UMGÜLSÜM

UMXANIM* }
UMUXANIM }
UMLEYLA

UMNİSƏ

UMRAN

UMSARƏ

UNEL

URFAN

URFANƏ

URİSƏ

URQİYYƏ }
RUQİYYƏ* }

URZUYAR

Ü

QIZ ADLARI

ÜLAFƏT

ÜLGƏZ

ÜLKƏR

ÜLVİ

ÜLVİN

ÜLVİNƏ

ÜLVİYYƏ

ÜLVİYYƏT

ÜMBÜL

ÜMBÜLNİSƏ

ÜMBÜLMƏNİ

ÜMCAHAN

ÜMGÜLSÜM

ÜMİDƏ

ÜMMANGÜL

ÜNBƏR

ÜTİLƏ

V

QIZ ADLARI

VAHİDƏ	VƏFAYƏT
VAQİFƏ	VƏSADƏT
VALİDƏ	VƏSALƏT
VALİZƏ	VƏSFIYYƏ
VASİDƏ	VƏSİLƏ
VASİFƏ	VƏSMƏ
VƏCİHƏ	VƏZİFƏ
VƏFA	VÜSALƏ
VƏFAGÜL	VÜSALƏT
VƏFALI	

Y

QIZ ADLARI

YAXŞI

YAXŞIXANIM

YAQUT

YANARGÜL

YARAŞIQ

YASƏMƏN

YAŞILGÜL

YAZGÜL

YAZGÜLÜ

YEGANƏ

YEKSARƏ

YENİGÜL

YENİLƏ

YETƏR

YETƏRXANIM

YETƏRQIZ

YONCA

YONCAXANIM

Z

QIZ ADLARI

ZABİLƏ	ZAURA
ZABİTƏ	ZAYIDAT
ZAFTA	ZEMFİRA* } ZENFİRA } ZEYNƏB ZEYVƏ ZƏBİHƏ ZƏBİYƏT ZƏBURƏ ZƏHRA ZƏKƏRİYYƏ ZƏKİFƏ ZƏKİYYƏ
ZAHİDƏ	
ZAHİRƏ	
ZAİBƏ	
ZƏİDƏ	
ZAKİRƏ	
ZAQİBƏ	
ZALXA	
ZAMİRƏ	
ZANBAQ	
ZAREMA	

ZƏKURƏ	ZƏRNAMƏ
ZƏLİHƏ	ZƏRNAZ
ZƏMANƏ	ZƏRNİGAR
ZƏMİLƏ	ZƏRNİSƏ
ZƏMİNƏ	ZƏRNİŞAN
ZƏNURƏ	ZƏRNUR
ZƏRALƏM	ZƏRNURƏ
ZƏRBADAM	ZƏRPÜSTƏ
ZƏRÇİÇƏK	ZƏRRİ
ZƏRƏFŞAN	ZƏRÖVŞƏ
ZƏRƏNGÜL	ZƏRTƏKİN
ZƏRƏNQIZ	ZƏRUHƏ
ZƏRƏNTAC	ZİBA
ZƏRGİLƏ	ZİBEYDƏ
ZƏRGÜL	ZİBƏR
ZƏRXANIM	ZİNA
ZƏRİ	ZİNYƏT
ZƏRİF	ZİNYƏTXANIM
ZƏRİFƏ	ZİVƏR
ZƏRİNƏ	ZİYAFƏT
ZƏRİNTAC	ZİYARƏT
ZƏRQƏLƏM	ZÖHRƏ
ZƏRLİ	ZÜBALƏ

ZÜBEYDƏ

ZÜLALƏ

ZÜLEYXA

ZÜLEYMA

ZÜLFİ

ZÜLFİNAZ

ZÜLFİYYƏ

ZÜLFİNUR

ZÜLHİCCƏ

ZÜMRÜD

ZÜRÜT

ONOMASTİKA ELMİ MƏKTƏBİ

Məktəbin banisi Afad Qurbanov

Dilin lüğət tərkibinin bir hissəsini təşkil edən müxtəlif növ xüsusi adlar – şəxs adları, yer-yurd adları və s. onomastik tədqiqatlarda öyrənilir. Bu növ tədqiqatlar elmi məktəb formasını alaraq antroponimik mədəniyyətin inkişafında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

AZƏRBAYCAN ONOMASTİKA CƏMIYYƏTİ

Cəmiyyəti yaradan Afad Qurbanov

Hər bir elmin təşkili və inkişaf etdirilməsində cəmiyyətin rolu və əhəmiyyəti az olmur. Azərbaycan elmində “Onomastika Cəmiyyəti” xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir. Məhz yeni ad yaratmaq məsələləri bu cəmiyyətin vasitəsilə qaydaya salınmaqdadır.

ANTROPONİMİK TƏDQIQATA DAİR

*Müntəzəm tədqiqat tələb edən linqvistik
problemlərdən olan antroponimik axtarışlar
zamanın ən zəruri məsələlərindəndir.*

AZƏRBAYCANLI OĞLAN VƏ QIZ ADLARININ LİNQVİSTİK TƏDQIQI BARƏDƏ

Şəxs adları dildə ən fəal, ən çox işlənən söz qrupudur. Ailə-məişətdə, ailə üzvləri arasında, iş yerlərində müraciətlər, əsasən, adlar vasitəsilə ifadə olunur. Buna görə də cəmiyyət tərkibində adsızlığa yol verilmir, dünyada adsız insana təsadüf olunmur, pis-yaxşı, hamı ada malikdir.

Yaxşı, qəşəng, gözəl ad hər bir xalqın antroponimik sistemində ad mənəviyyatının əsasını təşkil edir.

Ad problemi hələ uzaq keçmişdən hər xalqın diqqətini cəlb etmişdir. Hər bir ailə, hər bir xalq gözəl ad yaratmağa xüsusi meyil göstərmiş və bunun əsasında qəşəng adlar sistemi meydana gəlmişdir.

Belə bir linqvistik proses Azərbaycan xalqının da mənəvi tarixində xüsusi yer tapmışdır. Hazırda istifadə olunan adlarımızın bir qrupu tarixən yaranıb formalaşmış antroponimlərdir. Digər hissəsi isə son zamanların məhsuludur.

Linqvistik qanunauyğunluq əsasında Azərbaycan antroponimlərinin sistemi tərkibcə get-gedə zənginləşməkdədir. Onomastik vahidlər qrupuna aid olan

bu sözlər xalqımızın əvəzsiz mənəvi dəyərlərinin tərkib üzvlərindəndir.

Dünya elmində ad probleminin bir-biri ilə bağlı bir çox məsələləri mövcuddur. Adyaratma prinsiplərinin dəqiqləşdirilməsi, adların tədqiqi, adların təbliği bu sahənin ümdə nəzəri və tətbiqi məsələlərindəndir.

Ad probleminə dair məsələlərin öyrənilməsinə Azərbaycan elmində keçən əsrlərdən başlanılmışdır. Bu məsələlərə bədii ədəbiyyatda da toxunulduğu müşahidə olunur. Doğrudur, bu məsələlər təsadüfdən-təsadüfə diqqəti cəlb etmişdir. Lakin elm sahəsinin başlanğıcı üçün bu, çox qiymətli əhəmiyyət kəsb edirdi.

XIX əsrin müxtəlif illərində bədii ədəbiyyatda ad probleminin tərkibini təşkil edən – adın mənası, adın işlənmə dairəsi kimi məsələlər bəzi bədii və tarixi əsərlərdə, az da olsa, özünə yer tapmışdır.

Ad probleminin ətraflı və geniş şərhli Azərbaycan elmində, əsasən, XX əsrdə geniş inkişaf tapmışdır. XX əsrin 50-ci illərində Azərbaycan elmində ad nəzəriyyəsi Tiflis və Bakıda formalaşmağa doğru istiqamət götürmüş və böyük uğurlar əldə olunmuşdur. Həmin illərdə API-də (Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda) Onomastik Elmi Mərkəz, Onomastika Cəmiyyəti, onomastika elmi məktəbi yaranmış və digər məsələlərlə yanaşı, antroponimlərə dair də böyük elmi-nəzəri məsələlər həyata keçirilmişdir.¹

---

¹ **A.Qurbanov.** Azərbaycan şəxs adları və onların xüsusiyyətləri. Tbilisi, yanvar, 1956.

XX əsrin 80–90-cı illərində antroponim problemi təbii dilçilik istiqamətində diqqəti daha çox cəlb etmiş, xeyli tədqiqat işləri aparılmış və dəyərli əsərlər meydana çıxmışdır:

1. **Həsən Əliyev.** Ümumi antroponimika problemləri. Bakı, 1985.
2. **Bəhrüz Abdullayev.** Azərbaycan şəxs adlarının izahlı lüğəti. Bakı, 1985.
3. **Mədəd Çobanov.** Azərbaycan antroponimiyasının əsasları. Bakı, 1983.
4. **Osman Mirzəyev.** Adlarımız. Bakı, 1986.
5. **Məmmədəğa Şirəliyev** və b. Azərbaycan şəxs adları. Bakı, 1987.
6. **Rəxşəndə İsrəfilova, Qara Məşədiyev, Qüdrət Cəfərov.** Azərbaycan dilinin onomastikası. Bakı, 1987.
7. **Musa Adilov, Aydın Paşayev.** Azərbaycan onomastikası. Bakı, 1987.
8. **Əzizxan Tanrıverdiyev.** Türk mənşəli Azərbaycan antroponimləri. Bakı, 1996.

XXI əsrdə bu problem elmin gündəliyində yenə də möhkəm yer tutmaqdadır. Müasiri olduğumuz əsrdə yaranan əsərlər içərisində Aydın Abi Aydının “Şəxs adları lüğəti” (Bakı, 2002) adlı kitabı həm həcminə, həm də məzmununa görə diqqəti xüsusi olaraq cəlb edir.

Müasir dövrdə Azərbaycan antroponimikası sahəsində həll olunması nəzəri və əməli məsələlər az deyildir. Həmin məsələlərin uğurla işıqlandırılması *onomalogiyanın* gələcəyini şərtləndirən, onun inkişafına elmi təkan verən vəzifələrimizdəndir.

**Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının
Adlar və Soyadlar üzrə Xüsusi Komissiyasının
üzvü A.Qurbanovun irəli sürdüyü və
əsas konsepsiya kimi nəzərdən keçirilən təklifi**

“Azərbaycanlı soyadları haqqında”

Dilin onomastik sistemində əsl şəxs adları leksik-semantik cəhətdən olduqca rəngarəngdir. Adların meydana çıxıb formalaşmasında sosial-siyasi, iqtisadi, bioloji və s. amillər iştirak edir ki, onların da hər birinin antroponimikada izi müxtəlif dövrlərdə fərqli səciyyə daşıyır. Ayrı-ayrı dövrlərdə adlara münasibət müxtəlif olduğu üçün onların cəmiyyətdə fərqli funksiyaları olmuşdur. Belə ki, antik təfəkkürə görə, ad ilə adlandırılan denotat arasında daxili bir əlaqə vardır. Ona görə də adların dəyişdirilməsindən söhbət gedə bilməzdi. Cəmiyyətin inkişaf mərhələsində, daha doğrusu, istehsal münasibətləri ilə istehsal vasitələri arasında ziddiyyət və bu əsasda sinfi mübarizə kəskinləşdikcə bütün sahələrdə olduğu kimi, şəxs adları da bu və ya digər siyasi, cərəyanın, müxtəlif ideyaların təbliği və təcəssümünə çevrilir. Ad, eyni zamanda, hər bir xalqın mədəni həyatında, estetik mühitin formalaşmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Şəxs adları həyatla ayaqlaşdığı üçün dilin antroponimik tərkibində ən tez dəyişikliyə uğrayan vahidlərdəndir. Hər dövrün özünə görə dəbdə olan adları olmuşdur. Əsl şəxs adları ümumi sözlərdən və digər xüsusi adlardan yaranır. Bütün adlar kimi, şəxs adları da xalqın milli dünyagörüşü, tarixi, mədəni səviyyəsi, istək və arzusu, həyat və məişəti, müxtəlif məşğuliyyət növləri və s. ilə əlaqədar olaraq formalaşmış olur. Adlar, bir növ, xalqın milli möhürü, etiketidir.

Əsas ad kateqoriyasının ən geniş sahələrindən biri fəmilidir. Latınca “fəmiya” sözündən olan bu termin Azərbaycan dilində “ailə”, “ailə adı”, “nəsil adı” anlayışına uyğun gəlir. Lakin “fəmiya” termininin hal-hazırda ifadə etdiyi anlayış ilkin mənə-

sından tamamilə fərqlənir. Romalılar arasında bu söz əvvəllər hətta ər-arvad və onların uşaqlarına deyil, yalnız qullara aid idi. “Famulus” ev qulu deməkdir, “famiiliya” isə bir adamın ixtiyarında olan qulların məcmusu deməkdir.

Dünyanın bir çox ölkəsində famiilyalardan geniş istifadə olunmaqdadır. Lakin İslanidiyada 27 iyun 1925-ci ildə qəbul olunmuş qanuna görə, xaricilərdən başqa heç kim famiilyadan istifadə edə bilməz. Hamı rəsmi sənədlərdə ad və ata adı ilə qeyd olunur. Həmin qanunun ikinci paragrafında oxuyuruq: “Bizim ölkədə heç kim özünə famiiliya götürməməlidir”. Famiilyalar, adətən, şəxsin ailəsinin və mənsub olduğu nəslin adını bildirir. Lakin elə inkişaf etmiş ölkələr vardır ki, orada “famiiliya” ifadə etdiyi bu mənalar-dan məhrumdur və şəxslə heç bir əlaqəsi olmayan uydurma ad funksiyası daşıyır. Məsələn, Kopenhagendə əsl famiilyalara nisbətən daha lirik və mənəli famiilyalar hazırlayıb, 100 krona satan, bununla əlaqədar olaraq qəzetlərdə elanlar dərc etdirən xüsusi müəssisələr də vardır.

Qədim türklərdə, o cümlədən Azərbaycanda müasir “famiiliya” termininin funksiyasını qəbilə və tayfa adları (etnonimlər) yerinə yetirmişdir. Etnonimlərin mühüm bir qrupu müvafiq qəbilə totemlərinin adlarından yaranmışdır. Müasir dövrdə hər bir xalqın gerbi, bayrağı olduğu kimi, keçmişdə də hər bir tayfa və qəbilənin gerbi və bayrağı olardı. “Doqquz ox oğuz”, “on ox oğuz” adlanan tayfaların bayrağında 9 və 10 ox şəkli olardı. Qəbilə quruluşunun dağılması ilə əlaqədar olaraq içərisindən çıxan görkəmli şəxslərin, qəbilə başçılarının əsl adları, bəzən də onların ümumi ləqəbləri də nəsil adına çevrilə bilirdi. Qəbilənin ümumi məşğuliyyəti, peşəsi də bəzən müvafiq nəsil adının dəyişməsinə, həmin nəslin başqa yeni bir adla adlandırılmasına səbəb olurdu. Güman ki, dəmirçi, axtaçı, dəvəçi, quşçu və s. tipli etnonimlər qəbilənin ümumi adı ilə adlanmış və tarixdə əsl adı unudulmuş, onun yalnız qəbilə adı ilə bağlı olan adı qalmışdır. Göründüyü kimi, qəbilə adı (famiiliya) ad sistemində o qədər əsas yer tuturdu ki, əsl adlar ikinci plana keçirdi.

Xilafət dövründə ərəb ad sistemi Şərqdə əsas ad sistemi olmuşdur. Ərəb ad sistemi qədim türk ad sistemini parçaladı. Türk

ad sistemində əsas olan qəbilə, nəsil adı “nisbə” ilə əvəz olundu. Nisbə isə şəxsin milliyyətini və doğulduğu yeri bildirir. Bu «nisbə» termini “qəbilə”yə nisbətən ümumiləşmiş termdir. Bu dövrdə Azərbaycanda hakim təbəqələr içərisində ərəb ad sistemindən geniş istifadə olunurdu. “Nisbə” “qəbilə adını” az-çox əvəz etsə, onu sıxışdırsa da, XX əsrə qədər ərəb və türk ad sistemində müvazi şəkildə istifadə olunmuşdur.

Azərbaycan türklərinin familiyadan istifadəsi isə ən azı XI yüzilliklə bağlıdır. Belə ki, oğuzların, daha dəqiqi, Azərbaycan türklərinin ən sanballı abidəsi olan “Kitabi-Dədə Qorqud”da familiyadan istifadənin rüşeymlərinə rast gəlinir. Məsələn, Dirsə xan Oğlu Buğac, Duxa qoca oğlu Dəli Domrul, Baybörə oğlu Bamsı Beyrək və bu kimi antroponimik modellər təkəcə əsl şəxs adları və ləqəbləri yox, familiyaları xatırladır. Qeyd edək ki, bu, son dövrlərdə də müşahidə olunur. Məsələn, tarixi mənbələrə istinadən demək mümkündür ki, “oğlu” və *-lı* ünsürü ilə düzələn familiyalar XVII əsrdə daha fəal şəkildə işlənib. Həm də bu tip morfemlər etnonimlərə də artırılıb. Məsələn: Alaşoğlu, Yəhyaoğlu, Çavuşlu, Şəmsəddinli və s. Araşdırmalar göstərir ki, “oğlu” sözü ilə familiya yaratmaq ənənəsi yalnız türk dillərində deyil, başqa dillərdə də səciyyəvi olub. Məsələn, alman dilində *-man*, ingilis dilində *-son*, gürcü dilində *-dze* “oğul” mənasını verir və bu tip formalarla külli miqdarda familiyalar yaranıb.

Müasir Azərbaycan dilində familiyalar, əsasən, ulu baba, nəsil adlarına, həmçinin peşə, sənət adlarına müxtəlif morfemlər artırmaqla yaranır. Bunları aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

1. *-lı, -li, -lu, -lü*. Bu şəkilçinin əsl adlara, eləcə də etnonim və toponimlərə əlavə edilməsi ilə familiyalar yaranır. Məsələn: Şıxlı, Qafqazlı, Osmanlı və s.
2. *-ov, -yev, -ova, -yeva*. Dilimizə XIX əsrdə daxil olan şəkilçilərdəndir. Qeyd edək ki, ilk vaxtlar bu formantdan istifadə etmədə müəyyən tərəddüdlər də olub. Konkret desək, eyni familiyanın müxtəlif formalarda işlənməsinə rast gəlinir. Məsələn: M.F.Axundzadə, M.F.Axundov, S.M.Qənzadə, S.Qəniyev.
3. *-ski, -skaya, -ovski, -ovskaya* formantının dilimizdə işlədilməsi, əsasən, XX əsrin əvvəlləri və sovet dövrünü əhatə

edir. Bu tip formantlardan istifadə daha çox dəblə bağlı, həm də şöhrətlənmək xatirinə işlədilib. Məsələn, Hüseyn Ərəblinski, Hüseynqulu Sarabski, Ə.Şıxlinski, Ə.Talışinskaya və s.

4. Hətta bəzi fəmilialarda *-ov* və *-ski* formantlarının birlikdə təzahürünə də rast gəlinir. Məsələn: Kazım+ov+ski=Kazımovski.
5. *-i*, *-yi*, *-vi*. Ərəb mənşəli bu formantlar müasir ədəbi dilimiz baxımından qeyri-məhsuldardır. Özünü daha çox Cənubi Azərbaycanda yayılan soydaşlarımızın fəmilialarında göstərir. Məsələn: Əli Azəri, Əli Minayi və s.
6. *-zadə*. Bu şəkilçi fars dilindəki “zaidən” sözündən yaranıb, “doğulmuş” anlamlıdır. Bir sıra fəmilialarımızda müşahidə olunur. Məsələn, Cavadzadə, Əlizadə, İslamzadə və s.

Təqdim etdiyimiz sistemdən aydın şəkildə görünür ki, *-ov*, *-yev*, *-yeva*, *-ski*, *-skaya*, *-ovski*, *-ovskaya* Avropa mənşəli, *-zadə* fars mənşəli, *-i*, *-yi*, *-vi* ərəb mənşəli, *-lı*, *-li*, *-lu*, *-lü* isə Azərbaycan dilinə məxsusdur. Heç şübhəsiz ki, fəmiya düzəldən formant kimi bunlardan birini daha məqbul hesab etməli və onun reallaşmasına çalışmalıyıq.

Fikrimizcə, qloballaşma və Avropaya inteqrasiya olunduğumuz bir dövrdə millət olaraq mənəvi varlığımızı qorumaq, özümüzü dünyaya azərbaycanlı kimi tanımaq istəyiriksə, fəmilialarımızda (soyadlarımızda) formant kimi Azərbaycan dilinə məxsus *-lı*, *-li*, *-lu*, *-lü* şəkilçisindən istifadə olunmalıdır. Bir cəhəti də qeyd edək ki, *-ov*, *-yev*, *-ski*, *-skaya*, *-zadə* kimi formantların funksiyasını özündə tam şəkildə ehtiva edən *-lı*, *-li*, *-lu*, *-lü* şəkilçilərindən fəmiya düzəldən formant kimi istifadənin dövlət səviyyəsində qanuniləşdirilməsi hər bir azərbaycanlı vətəndaşın, xüsusən də ziyalıların üreyincə olar.

AMEA-nın üzvü,
Əməkdar elm xadimi,
Dövlət mükafatı laureatı:

prof. Afad Qurbanov

MÜNDƏRİCAT

GİRİŞ	5
ŞƏXS ADLARI NƏZƏRİYYƏSİNƏ DAİR MÜLAHİZƏLƏR	7
I FƏSİL. ŞƏXS ADLARI ANLAYIŞI	8
1.01. Ad və insan	8
1.02. Ad insanı fərqləndirən əlamətdir	9
1.03. Şəxs adlarının xüsusiyyətləri	13
1.04. Şəxs adları sistemi	16
II FƏSİL. AZƏRBAYCANLI ADLARININ YARANMASI	17
III FƏSİL. AZƏRBAYCANLI ADLARININ MƏNŞƏCƏ TƏRKİBİ	28
3. Quruluşca adların növləri	31
IV FƏSİL. ŞƏXS ADLARININ SEMANTİK ƏLAMƏTLƏRİ	34
4.01. Şəxs adı və məna	34
4.02. Bir neçə adın lüğəvi mənası	36
V FƏSİL. ADSEÇMƏ VƏ ADVERMƏ ƏNƏNƏLƏRİ	38
5.01. Tarixi ənənəməzdən	38
5.02. Adseçmə zövqü	40
5.03. Advermə ənənələri	43
5.04. Adların cinsə görə seçilməsi	47
5.05. Adların qafiyələndirilməsi	48
5.06. Doğum günü və onu qeyd etmək ənənəsi	51
5.07. Adın qorunması	54

VI FƏSİL. ŞƏXS ADLARININ YAZILIŞI VƏ DEYİLİŞİ	56
6.01. Şəxs adlarının yazılışı	56
6.02. Şəxs adlarının deyilişi	58
AZƏRBAYCAN ƏLİFBASI	64
BƏZİ ADLARIN ENSİKLOPEDİK ŞƏRHİ A-Z	65
AZƏRBAYCANLI OĞLAN ADLARI A-Z	99
AZƏRBAYCANLI QIZ ADLARI A-Z	177
ONOMASTİKA ELMİ MƏKTƏBİ	246
AZƏRBAYCAN ONOMASTİKA CƏMİYYƏTİ	246
ANTROPONİMİK TƏDQIQATA DAİR	247
AZƏRBAYCANLI OĞLAN VƏ QIZ ADLARININ LİNQVİSTİK TƏDQIQI BARƏDƏ	247
A.QURBANOVUN “AZƏRBAYCANLI SOYADLARI HAQQINDA” KONSEPSİYASI	250

Afad Qurbanov
Azərbaycanlı şəxs adları ensiklopediyası

Dizayn: Novruz Novruzov
Texniki tərtibat: Gülnar Səfərova,
Vüsal Qurbanlı, Rüstəm Əliyev
Məsul katib: Jalə Muradova
Korrektor: Kəmalə Cəfərova

Çapa imzalanmış: 10.01.2019.
Kağız biçimi: 84x108 1/32.
Ümumi həcmi: 16 ç.v.
Sayı: 1000 nüsxə.
Ofset çap üsulu.
Sərbəst qiymətlə.

www.afadgurbanov.az

Kitab "İmak" (İstanbul, Türkiyə) mətbəəsində çap edilmişdir.

